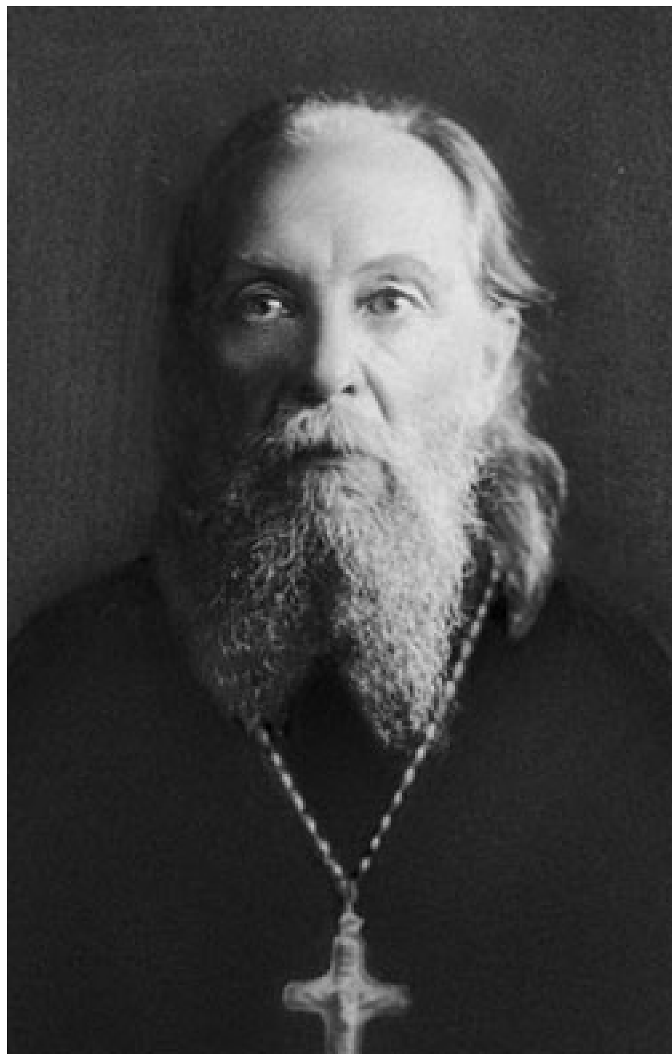
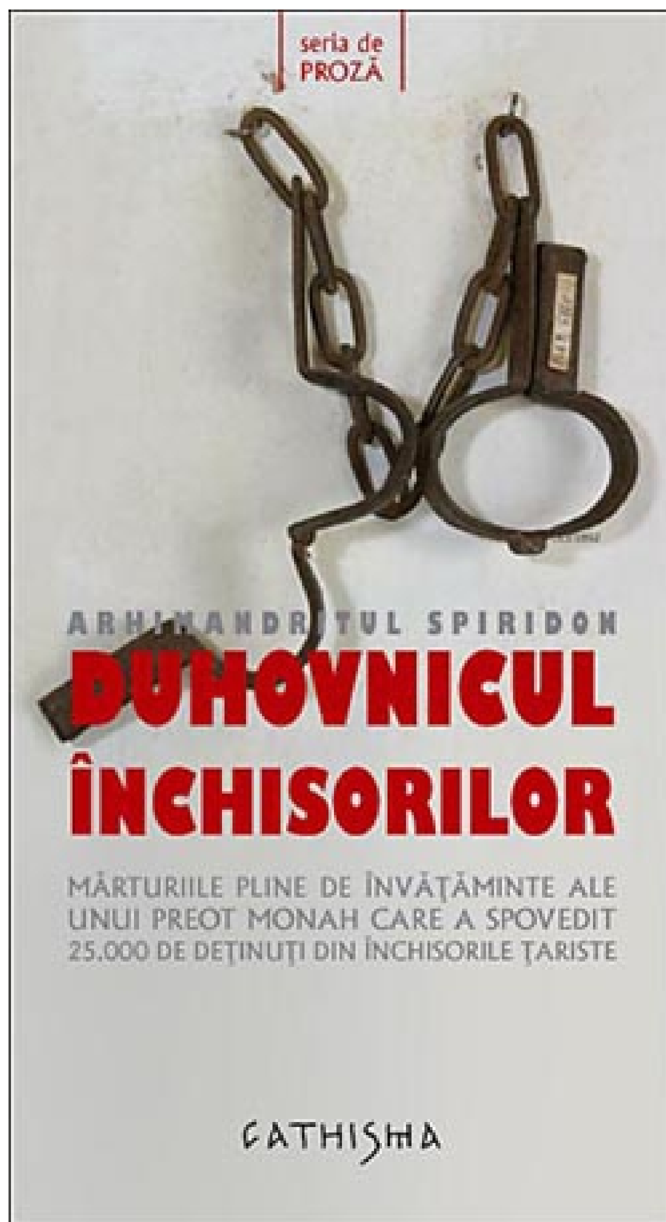
Arhimandritul SPIRIDON KISLYKOV (1875 - 1930)

DUHOVNICUL ÎNCHISORILOR

NOTIȚELE UNUI MISIONAR RUS ÎN SIBERIA

Traducere din rusă de Mihai Costiș

București, 2009

✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦

SĂ NU UITĂM DE SFINȚII NOI MUCENICI MĂRTURISITORI AI ÎNCHISORILOR COMUNISTE ROMÂNE

✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦✧✦

Cuprins

Cuvânt înainte 4

Amintiri despre copilărie şi adolescenţă 6

Pe Athos 19

Fericitul Maxim 25

Prima călătorie misionară în Siberia 33

Pelerinajul în Ţara Sfântă 36

Întoarcerea în Siberia 39

Puşcăria din Cita 50

Ocna din Nercinsk 83

„Tuturor toate m-am făcut, ca, în orice chip, să mântuiesc pe unii” (1 Corinteni 9, 22)

„Şi lumina luminează în întuneric şi întunericul nu a cuprins-o” (Ioan 1, 5)

Cuvânt înainte

Cartea părintelui Spiridon Kislykov face parte dintr-o pleiadă de scrieri ortodoxe oarecum „disidente”, apărute în Rusia la sfârşitul secolului al 19-lea şi începutul secolului al 20-lea. Aceste scrieri, semnate de anonimi, dar şi de clasici precum Cehov sau Nikolai Leskov, critică devierile spre servilism politic şi lux exagerat ale feţelor bisericeşti, precum şi eşecurile misionarismului de tip miliţienesc întreprins de ruşi printre popoarele Siberiei. Trebuie totuşi să facem diferenţa între această categorie de mărturisiri, la care se alătură şi Sfântul Ioan de la Kronştadt prin „Jurnalul din ultimul an de viaţă”, unde este criticat laxismul ţarului rus şi critica de tip sectant sau comunist a Bisericii făcută de un autor ca Lev Tolstoi.

Cartea arhimandritului Spiridon, prea puţin cunoscută acasă, este în schimb un best-seller pentru occidentali, înregistrînd ediţii în limbile franceză, engleză, germană, ca să le amintesc doar pe cele de care am cunoştinţă. Pentru prima oară, ea a fost publicată în 1917, înainte să izbucnească revoluţia, sub formă de foileton în revista „Cugetul creştin”, editată de Academia Duhovnicească din Kiev.

Nefiind publicată nemijlocit de autor, cartea a avut titluri diferite în limbile în care a fost tradusă. Ediţia rusească a fost intitulată în stilul vremii, exprimînd intenţia misionar-pastorală a academiştilor din Kiev: „Din cele văzute şi trăite - notiţele unui misionar rus în Siberia”. Ediţia franceză, de pildă, a numit cartea: „Misiunea mea în Siberia”. Noi am ales să o numim „Duhovnicul închisorilor”, căutând să stârnim interesul cititorului român contemporan, fără însă a cădea în boala titlurilor comerciale gratuite, dat fiind faptul că partea cea mai consistentă a cărţii o alcătuiesc mărturiile despre puşcăriaşii din ocnele ţariste siberiene. Ni s-a părut că întreaga viaţă a părintelui Spiridon a fost o pregătire pentru a ajunge duhovnicul puşcăriaşilor, spovedind, după cum însuşi mărturiseşte, 25.000 de deţinuţi din închisorile siberiene.

Veţi găsi aici descrieri înduioşătoare ale unei copilării căutătoare de Dumnezeu şi ale vieţii ţăranilor pelerini ruşi, dar şi mărturii şocante despre crime şi păcate, sau despre virtuţi ascunse ale celor mai diverşi oameni: de la odioşi criminali în serie, hoţi de biserici, patroane de bordel, trădători de război, intelectuali arestaţi în urma deconspirării spovedaniei de către duhovnic, sectanţi, rascolnici, mahomedani, buddhişti şi închinători la idoli, pînă la oameni nevinovaţi care au luat crimele altora asupra lor dintr-un altruism dus pînă la sfinţenie.

Istorisirile părintelui Spiridon au ceva din „Scara" Sfântului Ioan Sinaitul, oferindu-ne un tablou realist al tainei pocăinţei şi al marii iubiri a lui Dumnezeu. Însă căldura acestei cărţi izvorăşte mai ales din faptul că duhovnicul însuşi vorbeşte cu atâta sinceritate despre sine, fără să cadă în sentimentalism, încât întreaga carte devine o spovedanie pusă înaintea tuturor.

Sperăm ca truda de a fi tradus în limba română acest „îndreptar" de spovedanie şi misiune ortodoxă, într-o vreme când Ortodoxia este pusă să răspundă provocărilor celor mai diverse, să aibă răsunetul cuvenit în inimile cititorilor credincioşi. Iar pentru cei necredincioşi rămân frumuseţea stilului şi personajele uimitoare care aprind curiozitatea şi te ţin cu sufletul la gură, ca într-un film de bună calitate. Oricum, este cu neputinţă să citești accastă carte și să nu îţi pui, măcar o dată, problema vieţii veşnice şi a zădărniciei căutărilor omeneşti în afara lui Dumnezeu.

Ieromonah SAVATIE BAŞTOVOI

Amintiri despre copilărie şi adolescenţă

Am venit pe lume în anul 1875. Părinţii mei erau nişte ţărani săraci. Primii trei ani nu mi-i amintesc. Începând însă cu cel de-al patrulea an din viaţă şi până acum, îmi amintesc totul. Am început încă de fraged copil să fiu atras de contemplarea solitară a lui Dumnezeu şi a naturii. Din câte îmi amintesc, vecinii mă considerau a fi un băiat cam straniu.

De pe la cinci ani mă despărţeam de tovarăşii mei de vârstă şi fugeam în pădure, cutreieram câmpiile, stăteam pe colinele din jur şi mă gândeam dacă există Dumnezeu, dacă are o soţie, copii, ce mănâncă El, de unde a apărut, cine Îi sunt părinţii, de ce El e Dumnezeu şi nu altcineva - eu însumi, bunăoară -, cine sunt eu, de ce merg, de ce dau din cap, de ce vorbesc, de ce mănânc sau beau, de ce stau aşezat sau lungit etc., iar copacii şi florile nu pot face acelaşi lucru?

Însă cea mai puternică şi mai îndelungată impresie mi-au produs-o soarele, iar - în ceasurile nopţii - cerul înstelat! Nu puteam nicicum pricepe cum soarele se mişcă.

Au fost zile când eram atât de pasionat de soare, încât seara, culcându-mă, mă gândeam: „mâine, cum mă scol, am să plec imediat într-acolo de unde răsare soarele, numai că trebuie să-mi iau un coltuc de pâine la drum şi să am grijă să nu mă zărească mama”. Nu mai puţin mă interesau şi stelele. Nu înţelegeam: de ce apar doar noaptea? Ce sunt ele? Trăiesc ca şi oamenii sau cineva le aprinde şi sunt, de fapt, nişte lămpi?

Dar cel mai mult mă impresiona Calea Lactee. Am auzit odată de la un copil că învăţătorul, care locuia la ei în gazdă, le povestise părinţilor lui că soarele este de multe ori mai mare decât întregul pămînt, iar stelele sunt la fel de mari ca pământul, ba unele chiar mai mari decât soarele, şi doar ni se par mici, întrucât se află la o înălţime foarte,

foarte mare. Povestirea lui m-a impresionat într-atât de mult, încât în acea noapte n-am închis un ochi, iar dimineaţa, cum a răsărit soarele, m-am dus la învăţătorul cu pricina. Învăţătorul m-a primit şi, de cum a aflat scopul vizitei mele, a şi început să-mi povestească despre pămînt, soare, stele etc.

Îmi amintesc foarte bine acea zi: îl ascultam cu respiraţia întretăiată, iar uneori gemeam chiar din cauza unor lacrimi de bucurie şi triumf. Îmi părea că înaintea mea se desfăşoară un tablou straşnic, încă nevăzut.

L-am ascultat îndelung. când învăţătorul şi-a încheiat lecţia despre natură şi m-a întrebat câţi ani am, cine sunt şi al cui, eu, sub impresia celor auzite, m-am îndreptat spre grădina noastră, unde creştea cânepă, m-am băgat în fundul grădinii şi, căzând în genunchi, am început să mă rog lui Dumnezeu. Nu pot să-mi amintesc acum ce-I ceream atunci lui Dumnezeu. Mă rugam cu atâta râvnă şi lacrimi, că mi s-a umflat faţa, iar ochii mi s-au umplut cu sânge. La puţine zile după discuţia cu învăţătorul, am căzut bolnav şi am stat câteva zile la pat. După această boală, maică-mea începu să mă privească cu o oarecare nelinişte.

Nu ştiu câtă vreme a trecut de atunci şi până când am învăţat să citesc rugăciuni. Prima a fost „Tatăl nostru”, apoi „Născătoare de Dumnezeu Fecioară...”, apoi „Cuvine-se cu adevărat...” şi aşa mai departe.

Trebuie să spun sincer că încă din copilărie mi-a plăcut să mă rog fără a citi rugăciuni, şi aceasta continuă până azi.

În satul nostru locuiau şi ţărani religioşi, iar mama mă ducea adesea la ei. Mult, mult folos au lăsat aceştia în sufletul meu de copil. Cel mai mult însă sufletul îmi era marcat de păduri, câmpii, de soare şi de stelele de pe cer. N-am să uit niciodată cu câtă bucurie, cât de euforic mă agăţam de soare şi de Calea Lactee a luminilor cereşti!

când am împlinit şapte ani, am început mai des să fug de acasă în câmp.

Ieşeam, de asemenea, cu tatăl meu, cu unchiul, cu lucrătorii. Natura mă absorbea din ce în ce mai mult.

Erau nopţi în care totul dormea în jurul meu cu somn de moarte şi doar eu privegheam, impresionat până la lacrimi de frumuseţea şi armonia stelelor.

Ce mă minuna mai mult însă era pasiunea mea copilărească pentru rugăciune. Cât de mult m-ar fi impresionat natura cu frumuseţea ei, cât de mult mi-ar fi umplut mintea şi inima cu evlavie, simţeam tot timpul că mai este un colţişor în sufletul meu ce poate fi umplut doar într-un singur fel - prin rugăciune, însă nu o rugăciune bisericească, nu rugăciuni învăţate pe dinafară, ci o rugăciune solitară, copilărească, ce îl apropie pe rugător de Dumnezeu.

Am auzit odată, nu mai ştiu de la cine, că de praznicul Sfintei Treimi, la Ierusalim, apostolii au primit limbi de foc din cer şi, neînvăţînd niciodată vreo limbă străină, imediat ce au primit limbile de foc, au început să vorbească liber în diferite limbi. Această veste m-a răscolit într-atât de mult, încât încă înainte de răsăritul soarelui m-am pornit să caut Ierusalimul.

M-am depărtat de satul meu doar la vreo cinci verste şi am întâlnit o femeie cu un prunc în braţe care m-a întrebat: „Încotro alergi, băiete?”. În loc să-i răspund, am întrebat-o dacă nu ştie unde se află Ierusalimul şi care este drumul pe care se poate ajunge într-acolo. Femeia s-a uitat la mine şi a zâmbit, am stat şi eu şi am privit-o, aşteptând să-mi arate drumul pe care să ajung mai repede la Ierusalim. Femeia îmi spune: „Am auzit că Ierusalimul se află în partea în care apune soarele”. M-am închinat femeii şi am purces într-acolo. Am mers mai mult prin câmp deschis, şi am ajuns spre seară, când începu să tune, într-o pădurice. M-am ascuns de ploaie sub o tufă.

A venit noaptea. Pâine nu aveam şi nu mai puteam de foame. A doua zi dimineaţă am pornit mai departe, pe aceeaşi cărare, să caut Ierusalimul. Doar ce mă văd în celălat capăt de pădure, că aud în spate: „Opreşte-te, unde te duci?”. Întorc capul şi

înmărmuresc - era tatăl meu. Călare pe un cal alb, cu biciuşca în mâna dreaptă, venea în galop iute spre mine.

Când a ajuns în dreptul meu, a coborît, şi-a aprins o mahorcă, m-a suit pe cal, a urcat şi el şi am pornit încet înapoi spre casă. Spre seară eram deja acasă. Mama ne-a întâmpinat cu lacrimi. Tata a legat calul de gard, a intrat în casă cu biciuşca în mini şi mi-a desenat cu ea aşa frumuseţe de limbi pe spate, că nu am putut să mă întorc pe o parte două săptămâni.

Din acel an am început să fac carte. Mai întâi mi-a fost dascăl un ţăran blagocestiv, Serghei Timofeievici Timoşkin, un vecin de-al nostru. Învăţam prost. Cred că de vină era tot natura, în care la acea vreme mă afundasem cu totul. Am început să citesc Psaltirea, Evanghelia, alte cărţi... În al optulea an al vieţii am început să merg la şcoală. Şcoala a fost pentru mine o adevărată închisoare. M-au pus pe mine, un sălbatic, printre alţi copii de vârsta mea, printre care auzeam doar ţipete, urlete, strigăte, o vorbărie neînţeleasă, toţi strigau, se vârcoleau, aşa încât eu, stând printre tovarăşii mei de clasă, mă simţeam foarte, foarte rău.

Am mers la şcoală timp de doi ani. În acest răstimp am fost pasionat de vieţile sfinţilor. Dintre toţi sfinţii, mă impresionau cel mai tare mucenicii şi pustnicii, însă printre aceştia, mă gândeam foarte des la Origen. Nu-mi mai amintesc cauza, dar Origen s-a întipărit profund în mintea mea de copil. L-am văzut chiar în vis odată. Cu traista în spate, cu faţa alungită şi spână, desculţ, cu toiagul în mână mi s-a arătat în vis Origen.

În această perioadă, casa noastră a început să fie vizitată de către diverşi călugări şi călugăriţe, trimişi de mănăstirile lor să strângă jertfă. Printre aceştia, deşi rar, venea şi un ţăran din satul nostru. Uneori acesta devenea nebun, însă după o vreme revenea la normalitate. Acest om pe jumătate nebun m-a influenţat mult, datorită personalităţii sale nespus de simpatice. Odată, mă întorc seara cu oile de la păscut, intru în casă şi-l văd pe acest ţăran. „Hai la mănăstire să ne rugăm!” mă îndemnă el. Am căzut de

acord. A doua zi ne-am pornit dis-de-dimineaţă.

În seara aceleiaşi zile ne aflam deja în biserica mănăstirii. Trebuie să recunosc că mănăstirea în sine nu m-a impresionat câtuşi de puţin, însă ceea ce m-a uimit cu adevărat a fost pădurea care o înconjura. Egumenul mănăstirii insista foarte mult să rămân acolo. L-am ascultat.

Prima ascultare a fost cea de paraclisier. Am dus-o cu destulă râvnă. În pofida faptului că mă aflam toată ziulica în biserică, pentru liniştea sufletului fugeam în pădure şi mă rugam acolo.

Am trăit în mănăstirea aceasta timp de doi ani. În una din ultimele zile de viață mănăstirească, am auzit, stând seara la trapeză, viaţa Sfântului Ştefan din Permi. Când citeţul începu să citească despre lucrul misionar al acestuia, în sufletul meu izbucni pe loc dorinţa de a mă face misionar.

Trapeza luă sfârşit. M-am dus în chilie, însă n-am putut adormi, nu mă prindea somnul. Am ieşit în grădină. Aici m-am cufundat într-o rugăciune fierbinte. Nu ştiu dacă Îl rugam ceva pe Dumnezeu sau, pur şi simplu, îmi revărsam sentimentele înaintea Lui. Dimineaţa nu m-am dus la chilie, ci am intrat mai întâi în biserică. Ce s-o fi întâmplat apoi cu mine nu pot să spun, atâta doar că, desculţ, fară şapcă, doar în reverendă, am lăsat mănăstirea şi am zburat spre casă...

Părinţii m-au întâmpinat cumva îngroziţi. Nu puteau nicicum înţelege de ce aşa, desculţ, fără şapcă, am venit de la mănăstire acasă. La vreo două zile după „evadare”, mai marii mănăstirii au aflat că sunt acasă, la părinţi. Egumenul a trimis după mine de câteva ori, însă nici aşa nu m-am întors, ci am rămas acasă.

Aici, sufletul mă trăgea iarăşi în câmp. Mai ales când holdele dădeau în spic. Doamne, cât de bine mă simţeam atunci! Mi se părea că orice firicel de iarbă, orice spic de secară, orice floricică îmi şopteau despre o tainică fiinţare a lui Dumnezeu, Care este

atât de aproape, atât de aproape omului, fiecărei vietăţi, tuturor ierburilor, florilor, copacilor, pământului, soarelui, stelelor şi întregului univers.

Cu acest sentiment îmbătător mă afundam în adâncul holdelor şi mă dedam unei rugăciuni stranii: sau plânsului, sau bucuriei, sau unui strigăt sălbatic îndreptat către cer, sau, culcat pe spate, aşteptam cu respiraţia întretăiată cea din urmă suflare. Când trebuia să ar sau să boronesc, mai ales dimineaţa, când răsare soarele şi cântă ciocârliile, mă cuprindea o stare sufletească îmbătătoare.

În acea vreme trăia la noi în sat un țăran pe nume Semion Samsonovici. Acesta îşi scotea mereu cel dintâi şapca şi spunea: „Robul lui Domnzeu, pomenit fii în Împărăţia Lui!”. Ne-am cunoscut şi ne-am îndrăgit foarte mult. Vine odată la noi în casă, vorbim despre una, alta şi, într-un sfârşit, mi se adresează cu următoarele cuvinte: „Hai, robul lui Dumnezeu, la Tihon din Zadonsk, ne vom ruga lui şi poate îţi va arăta calea!”. Părinţii au căzut de acord să mă lase cu el şi peste două zile am pornit la drum, la Tihon din Zadonsk.

Era Postul Mare. Am mers patru zile. La mănăstire ne-am mărturisit şi ne-am împărtăşit cu Sfintele Taine. În această mănăstire se nevoia un anume ieromonah Iosif, care era înainte-văzător. Am intrat la el. Pe Semion l-a primit bine, iar mie mi-a spus că peste un an voi fi la Athosul Vechi.

La o săptămână după ce ne-am întors acasă, Semion a plecat în pelerinaj la Kiev, fără a-i lăsa vorbă neveste-sii. Era deja a unsprezecea oară când făcea un astfel de pelerinaj. Au mai fost astfel de întâmplări cu el: îi dă cineva, să zicem, calul şi plugul, pentru a-şi ara o oarecare deseatină de pământ. Şi vede el nişte bătrânele ce se îndreaptă spre Kiev la pelerinaj, le opreşte, le întreabă unde merg şi, auzind că la Kiev, la părintele Iona, lasă de izbelişte calul străin în mijlocul brazdei şi pleacă cu bătrânele la oraş.

Rar şi minunat creştin era acest Semion Samsonovici! De această dată, întors

de la Kiev, m-a vizitat după o zi. Am petrecut această zi în discuţii duhovniceşti. Semion îmi povestea multe lucruri bune şi de învăţătură din viaţa lui. Îi plăcea să vorbească despre Apostolul Pavel. Îl considera mai presus decît toţi sfinţii. Spunea că Apostolul Pavel Îl iubea cel mai tare pe Hristos. Adesea, mergeam cu Semion în câmp şi acolo ne petreceam timpul în discuţii duhovniceşti. Semion îmi purta o dragoste aparte. Ceea ce mă impresiona mai mult la el era dreapta măsură în care petrecea viaţa duhovnicească şi prin asta mă cucerea cu totul.

În afară de acest Semion, mai aveam un om apropiat, pe Ignati Iamocikin. Acesta era şi el temător de Dumnezeu, însă nici pe departe aşa ca Semion. Mai era încă unul, dar şi acesta cu mult mai prejos ca Semion. Îi vizitam adesea, treceau şi ei, la rândul lor, pe la mine, sufletul meu era însă închis pentru ei.

Lucru ciudat, în acel an am simțit o atracţie puternică faţă de o fată tânără, atracţia însă era curată şi întru totul necunoscută mie. Aveam pe atunci 13 ani. În afară de această pasiune, s-au abătut asupra mea şi gânduri de hulă spre Dumnezeu, tot în acelaşi an de viaţă. Dragostea faţă de fata aceea nu putea arde mult în inima mea şi s-a stins la scurtă vreme, însă gândurile de hulă mă chinuiau peste măsură. Din cauza lor am pierdut pofta de mâncare, somnul, am început să mă usuc văzând cu ochii şi, într-un sfârşit, am căzut la pat. Veni Postul Mare. De la acele gânduri mă temeam să mă împărtăşesc şi aşa nu m-am mai împărtăşit. A venit Paştele. A doua zi după Paşte vine la mine acelaşi Semion şi îmi spune:

- Robul lui Dumnezeu, Iagori, Hristos a înviat, pomenit fii în Împărăţia Lui!

Îi răspund:

- Adevărat a înviat!

- Ce, te-ai îmbolnăvit? continuă el. Hai la Kiev să ne închinăm, sfinţii ne

aşteaptă în ospeţie!

- Haide! zic.

Maică-mea începu să plângă. Tata nu era în acea zi acasă.

- Roaba lui Dumnezeu Pelagheia - i se adresă mamei Semion Samsonovici -, îl laşi tu sau nu pe fiul tău în Kiev pentru a se închina în faţa sfinţilor lui Hristos? De ce plângi? Trebuie să te bucuri că fiul tău merge să se închine!

- Nu am nimic împotrivă, însă el e cam ciudat, mai fuge, Doamne păzeşte, undeva, şi plânge-l apoi toată viaţa... Va veni, iată, taică-său şi ne vom gândi.

- Roaba lui Dumnezeu Pelagheia - începu iar Semion -, avem cu toţii un singur tată, Dumnezeu, numai Lui trebuie să-I slujim şi trebuie să-I slujim fără a ne mai gândi.

Peste o oră-două veni şi taică-meu, cam afumat. Maică-mea îi spuse că vreau să merg la Kiev pentru închinare şi că pentru asta trebuie să-mi facă rost de paşaport. Tatăl meu căzu pe gânduri, apoi se întoarse spre mine şi-mi zise:

- Nu ştiu ce o mai ieşi din tine, unii te laudă, alţii socot că eşti un prost scrântit de-a binelea. Nu ştiu ce să mai fac cu tine. Te-am bătut, te-am lăsat fără mâncare, te-am pedepsit şi tot faci mereu ce-ţi vine ţie. Nu ştiu ce să fac cu tine. Dacă vrei să pleci la Kiev, du-te.

M-am bucurat.

Peste două zile am pornit cu Semion la Kiev. Trebuie să spun că Semion a pornit la drum fără traistă sau toiag. Avea pe atunci cam şaizeci de ani.

Prima zi am vorbit foarte puţin. Am observat că avea pe suflet un gând apăsător. A doua zi deveni cu totul altul, înveselindu-se brusc.

- Robul lui Dumnezeu - începu el -, câţi ani ai acum?

- Merg pe al paisprezecelea, îi răspund.

- Anii merg, continuă el. Viaţa se tot scurtează, zi cu zi, şi nu vom vedea când se va apropia sfârşitul vieţii pământeşti, iar apoi şi Judecata lui Dumnezeu. Am auzit de la nişte ţărani cărturari, care au citit Sfânta Evangheie, aceştia ziceau că sfinţii vor lumina în Împărăţia lui Dumnezeu ca soarele. O, drăguţule, numai să te gândeşti la slava lor, cât de mare le va fi! Aş fi gata să rod aici pământul, să mă dau viermilor să mă mănânce de viu, m-aş face mârţoagă pentru munci sau câine spurcat, doar să ajung printre sfinţii aceştia. Oamenii parcă nu înţeleg asta. Am mai auzit apoi că păcătoşii se vor chinui în foc veşnic. Cât de mare ar fi această pedeapsă, nu este totuşi cea mai mare. Cea mai mare este că Dumnezeu Se va întoarce pentru totdeauna de la păcătoşi!

Semion începu să plângă.

- Pentru mine nu sunt atât de straşnice chinurile, cât faptul că Dumnezeu îi va lipsi pe păcătoşi de mila Sa. Când mă gândesc la asta, mă cuprinde imediat groaza. Sunt gata să-L rog pe Dumnezeu nu doar pentru toţi creştinii, ci şi pentru cei nebotezaţi. Mi se face milă de aceştia, de toţi, de evrei, de tătari, de înecaţi şi sinucigaşi, mi-e milă de pruncii nebotezaţi, mi-e milă de toţi cei morţi şi chiar de diavol mi-e milă. Iată, robul lui Dumnezeu, ceea ce simt eu în inima mea. Sunt ele bune sau nu, nu ştiu, însă aşa îmi este inima.

Cuvintele lui Semion îmi răscoleau întreaga făptură. Îmi simţeam sufletul uşor şi luminos, iar uneori îmi dădeau lacrimile. Inima mi se umplea de o bucurie nespusă, dumnezeiască...

- Semion Samsonovici - îl întreb -, cum să trăiesc ca să-I plac lui Dumnezeu?

- Eu mă gândesc că tu trăieşti astfel acum, şi, dacă vei trăi aşa toată viaţa, te vei mântui, îmi răspunde Semion.

- Ştii, bunicule Semion, eu nu vreau nimic de la Dumnezeu, nu vreau nici măcar să fiu un astfel de sfânt, ca să luminez precum soarele, însă vreau nespus de mult să-L iubesc cu toată fiinţa mea, încât nimeni să nu-L poată iubi mai mult. Aş vrea să pot uita totul-totul, părinţii, casa, să uit toată lumea, să mă uit pe mine însumi şi să mă prefac doar într-o dragoste faţă de El. Şi chiar dacă nu voi moşteni Împărăţia, chiar dacă nu-L voi întâlni pe cealaltă lume pe Iisus Hristos, însă aş vrea să fiu nu om, ci doar o dragoste nesfârşită faţă de El. Eu, Semion Samsonovici, mă rugam odată lui Dumnezeu şi de la rugăciunea aceasta mai că n-am murit. Mi se zbătea inima, mă luau sudorile, am căzut la pământ şi, în toată această vreme, nu am mai fost eu însumi, ci doar o minunată dragoste arzătoare. Iată, aş vrea să fiu o astfel de dragoste. Şi nici acum nu-I cer nimic lui Dumnezeu decât să fiu o dragoste pentru El. Aş vrea să-L iubesc într-atât de tare, ca să mă topesc întru totul în această iubire, să ard şi să rămân pe vecie doar o dragoste faţă de El.

Semion Samsonovici mă asculta. În sfârşit, soarele începu să se rostogolească spre asfinţit şi se înseră, iar noi ne-am rugat de un ţăran, nu mai ştiu din ce sat, să ne adăpostească peste noapte. Ţăranul ne-a primit cu blândeţe, ne-a hrănit, iar noi, sub impresia proaspătă a discuţiei avute, încă mult timp nu am putut adormi. În sfârşit, oboseala îşi spuse cuvântul şi ne fură un somn adânc pe amândoi.

Bunicul Semion s-a sculat dis-de-dimineaţă şi m-a trezit şi pe mine. Stăpânul ne-a hrănit cu lapte şi ouă, iar noi am purces mai departe la drum. Semion şi-a amintit discuţia noastră şi continuă în acelaşi spirit:

- Iată, robul lui Dumnezeu, Iagori, vorbeai ieri despre dragostea către Dumnezeu, şi aceste vorbe au plăcut inimii mele; şi cred că, dacă Îi vei cere lui Dumnezeu o astfel de dragoste, poate ţi-o va dărui, căci El este Atotputernic. Numai roagă-L pe Dumnezeu. Ai avut tu oare vreodată vedenii?

- Nu! răspund.

- Mulţi sfinţi însă au avut vedenii.

- Bunicule! Mie nu-mi trebuie nimic, vreau doar foarte mult să mă prefac în dragoste, într-o dragoste curată faţă de Dumnezeu. Pe mine mă atrage cel mai mult în această dragoste faptul că şi Dumnezeu, se pare, Îşi iubeşte zidirea Sa mai mult decît pe Sine Însuşi. când mă gândesc doar câte stele sunt pe cer, iar pe aceste stele tot trăieşte cineva, şi mă uit pe pămînt, totul înverzeşte, înfloreşte, păsările se bucură, greieraşii se zbenguie... O, cum să nu-L iubeşti! Iată de ce aş vrea să mă prefac doar într-o dragoste faţă de Dumnezeu.

- Da, copile, dar pentru a-L iubi pe Dumnezeu trebuie să te lepezi de sine. Am auzit că sunt astfel de sfinţi pe Athosul Vechi. Iată, acolo de m-ar duce Dumnezeu măcar o singură dată, pe urmă pot să mor.

M-am agăţat imediat de aceste cuvinte. Mi se părea foarte interesant să aflu unde se găseşte acest Athos, însă nu-l puteam întreba, întrucât încă nu pătrundeam bine în cele spuse de el. Mă gândeam mai mult la dragostea pentru Domnul.

Era amiază. Semion era îngândurat. Mergeam prin pădure. Semion mă privi, oftă şi îmi zise:

- Hai să ne aşezăm undeva, la o margine, că am obosit.

Ne-am aşezat sub un stejar.

- Iagori, ia hai să ne rugăm lui Dumnezeu, doar El este Tatăl nostru! a spus Semion.

Semion se ruga stând în picioare, iar eu m-am aşezat în genunchi. Când însă el a început să cânte cu vocea sa de bătrân „Tatăl nostru”, căzând în genunchi, atunci mi s-a aprins dintr-o dată inima de o dragoste nespusă şi, exact ca şi prima oară, lacrimile îmi izbucniră din ochi, mă treceau sudori multe şi nu puteam ascunde de Semion această stare a sufletului meu. Cu cât mai mult cânta Semion, cu atât mai mult sufletul meu se umplea de o dragoste negrăită pentru Dumnezeu. Voiam să ard şi să mă transform în această

flacără dulce de iubire către Ziditorul meu. Când Semion a terminat de cântat „Tatăl nostru”, stăteam deja lungit pe pământ, sleit de puteri şi istovit de focul ce ardea înăuntrul sufletului meu. Peste o oră ne-am ridicat şi am plecat mai departe.

Mergeam în tăcere, însă cu pace în suflete. Soarele deja se îndrepta spre apus, iar până la cel mai apropiat sat era încă mult de mers.

- Semion Samsonovici - îi zic -, mi-ai vorbit ieri despre Athosul Vechi. Dacă mai ştii ceva, povesteşe-mi!

- Pe Athos trăiesc doar sfinţii, robii aleşi ai lui Hristos. Unii dintre ei au văzut-o pe Maica Domnului, iar alţii chiar pînă în ceasul morţii o văd şi stau cu ea de vorbă. Aşa mi-au spus cei ce au fost pe Sfîntul Munte. Iată unde, pomuşoară, ar fi de tine! Şi cred că o să ajungi tu acolo.

- Eu, bunicule, am paşaportul doar pentru trei luni, iar bani - numai o rublă, zic eu.

- Pomuşoara mea, dacă Dumnezeu voieşte, îţi va da totul şi vei ajunge pe Athos. Ţi-aminteşti ce ţi-a spus părintele Iosif la Zadonsk? Ţi-a prezis că vei merge la Athos. Athosul este Grădina Maicii Domnului. Vei fi pe Athos, şi vei fi acolo degrabă, aşa-mi spune inima.

Nu eram în stare să-l ascult mai departe, am căzut la picioarele lui şi am început să-l rog fierbinte să se roage Împărătesei Cereşti pentru mine. Semion, văzându-mă la picioarele sale, începu să plângă ca un copil şi, ridicându-mă, îmi zise:

- Cred că vei fi chiar în acest an pe Athos, însă de acolo te vei întoarce înapoi în Rusia.

Am intrat în sat şi am rămas acolo. Dimineaţa devreme am pornit mai departe. Lucru de mirare - cu cât mai mult mergeam, cu atât mai mult mă minunam de zidirea Dumnezeului Celui Viu.

Fiecare om, fiecare vietate, gîndac, greier, floare, fiecare fir de iarbă îmi erau într-atât de apropiate, încât le sărutam ca şi pe nişte surori sau fraţi. Cât de multă bucurie simţeam atunci!

În timpul acelei călătorii, Semion se îmbolnăvi. Îmi era foarte milă de el. I-am făcut rost de lapte, l-am rugat pe un ţăran să încălzească pentru Semion baia. Ţăranul ne-a intrat în voie şi ne-a dat baia, iar eu însumi am înfierbântat-o, am cărat apă, am încălzit-o şi l-am băgat pe Semion înăuntru. L-am scăldat, l-am ţinut binişor în aburi, iar a doua zi Semion se însănătoşise de-a binelea.

Aşa am mers noi la Kiev. În fiecare zi ne rugam lui Dumnezeu, în fiecare zi vorbeam despre Dumnezeu, despre Împărăţia cerurilor. Ne era sufletul atât de uşor! Ne simţeam stăpânii, împăraţii acestei lumi. Întreaga natură se părea că jubila alături de noi. Mă bucuram îndeosebi când mergeam prin păduri sau pe câmpii. Îmi răscoleau sufletul privighetorile, ciocârliile, mierlele, sticleţii, cocorii, toate păsările, animalele, pădurile şi ierburile, iar noaptea - stelele cereşti. Am mers douăzeci de zile. În a douăzeci şi una zi am intrat în Kiev. Aici m-au impresionat cel mai mult cântările auzite în lavră. Mi se părea că dacă diavolul ar fi intrat măcar o singură dată să asculte cântările din Biserica Adormirii din Lavră, la auzul lor s-ar fi pocăit numaidecât.

Pe Athos

În lavră am rămas doar câteva zile. Semion, vizitând toate sfinţeniile oraşului Kiev şi luându-şi rămas bun de la mine, se îndreptă spre casă. Eu am rămas în Kiev. Am mai stat câteva zile în lavră, rugându-mă fierbinte lui Dumnezeu, apoi am hotărât să merg pe jos până la Odessa, iar de acolo - la Sfântul Munte.

Era pe la începutul lui iunie. Mergeam mai cu seamă pe lângă calea ferată, de teamă să nu mă rătăcesc cumva. Mergeam de unul singur. Trebuie să spun că, pe parcursul întregului drum, din Kiev la Odessa, m-am simţit învăluit de acest ocean nemărginit al dragostei lui Dumnezeu pentru mine. Trebuie să spun şi faptul că iubirea lui Dumnezeu poate fi simţită doar cu iubirea inimii către El. O, cât e de bine să-L iubeşti pe Dumnezeu! Nu voi uita niciodată aceste zile de aur ale vieţii mele!

Dimineaţa devreme, până la răsăritul soarelui, porneşti la drum. Ţi se face dintr-o dată sufletul atât de uşor! Grâul, ovăzul, secara se leagănă, ca o mare, ba într-o parte, ba în cealaltă, ciocârliile cântă, rândunelele se-nvârt în preajma ta ca într-un foc de artificii, iar tu păşeşti, ca un stăpân, călcând de pe un picior pe altul peste acest minunat covor de iarbă înmiresmată şi moale.

O, minunate sunt lucrurile Domnului! Erau zile şi nopţi când mă mistuiam cu totul în dragostea pentru Dumnezeu. Fiecare bucăţică din sufletul şi din trupul meu era cuprinsă de dragoste faţă de Hristosul meu. Numai auzul cuvintelor „Hristos" sau „Dumnezeu" mă transformau pe loc într-o făptură nouă. Aveam pe atunci cu mine o Evanghelie rusească [este vorba de traducerea, zisă sinodală, a Evangheliei, care le oferea ruşilor o lectură în limba rusă, spre deosebire de limba slavonă bisericească, pe care oamenii de rând o înţeleg cam cum înţeleg românii limba latină]. Mă opream zilnic printre

holde, mă aşezam undeva pe nisip sau pe vreun dâmb, acoperit de verdeaţă, şi citeam această Carte Dumnezeiască.

Citind-o, căpătăm o asemenea stare solemnă a sufletului, încât lăsam Evanghelia şi mă apucam de rugăciune. O, cât de aproape era Hristos de mine atunci! Îl simţeam în mine, Îl simţeam în toate formele naturii. Totul parcă mi-ar fi grăit: Hristos este în mine.

Aşa vorbeau câmpiile, pădurile, ierburile, florile, pietrele, râurile, munţii, văile şi, în genere, toată făptura! Totul devenea templu al Său, lăcaş al Său. Nu exista lucru, mare sau mic, curat sau necurat, în care să nu simt prezenţa Domnului meu. Mi se părea atunci că doar în păcat nu este Hristos, iar toată lumea şi toată făptura este templul şi purtătorul Lui. Erau zile în care, de la această dragoste a mea, îmi pierdeam pofta de mâncare şi nu mâncam şi nici nu beam nimic.

Mergeam aşa odată prin pădure şi am văzut o capră sălbatică şi un ieduţ, şi nu am putut merge mai departe, mi s-au tăiat picioarele. Cu mare greutate am reuşit s-o iau într-o parte, am căzut în genunchi şi iar s-a revărsat rugăciunea mea către Dumnezeu, şi am rămas câteva ore țintuit locului.

Aceste zile de călătorie spre Odessa au fost cele mai încântătoare din viaţa mea. Au fost, în acea vreme, şi nopţi luminoase. Petreceam deseori nopţi întregi într-un triumf al duhului. Dormeam cel mai des în câmp. M-am întâlnit odată însă cu un poliţist. Acesta m-a întrebat cine sunt şi de unde, şi mi-a cerut actele. Aflând că mă îndrept pe jos spre Muntele Athos, mai că nu s-a prăpădit de râs. Apoi m-a dus la el acasă. Aici m-a interogat a doua oară, însă fără a mai râde şi, auzind acelaşi răspuns, m-a servit cu ceai, mi-a dat douăzeci de copeici şi m-a lăsat în drumul meu. Mi-amintesc că din acea zi nu am mai dormit decât sub cerul liber.

Trebuie să spun că în acea perioadă evitam întâlnirile cu oamenii. Se întâmpla să nu pun nimic în gură câte două-trei zile, însă mă simţeam sănătos şi voinic. Peste

cincisprezece zile am ajuns, într-un sfârşit, la Odessa. Cum, numai apropiindu-mă, am văzut marea (nu o mai văzusem până atunci), sufletul mi se transformă iarăşi într-un izvor de bucurie. Mă uitam printre lacrimi la mare şi şopteam: „Doamne, Tu le poţi pe toate, du-mă şi pe mine la Athos!”. Când am ajus în oraş, în primul rând am întrebat unde este metocul Mănăstirii Sfântul Panteleimon. Mi s-a arătat şi am luat-o într-acolo.

Când am ajuns, un vagabond, văzând că-s băiat de la ţară, mi-a smuls şi ultimul sumănel pe care-l aveam şi dus a fost. Nu i-am zis nimic, cu toate că-mi părea rău de sumănel. Mă înfăţişez astfel monahilor, iar aceştia, văzându-mă aşa un pui de bogdaproste, m-au luat la întrebări. Când au aflat că vreau să merg la Athos, unii au început să râdă, iar alţii mă priveau ca pe un puştan scrântit. Doar unuia dintre ei i s-a făcut milă şi mi-a spus cum stau lucrurile la modul serios: din cauza vârstei mele fragede şi apoi din cauză că am fugit de la părinţi, chiar de aş avea bani şi acte, nu aş putea ajunge pe Athos.

Aceste cuvinte m-au lovit ca un trăsnet. Am început să plâng. Veni noaptea. De tristeţe, nu puteam nici să mănânc, nici să beau. Când toţi pelerinii se culcară, am ieşit din încăpere şi am început să-mi vărs durerea în rugăciune. În zori am intrat din nou în camera în care îmi era rezervat şi mie, ca pelerin, un loc de dormit. M-am culcat. În vis am văzut icoana Sfântului mucenic Panteleimon. Dimineaţa m-am trezit şi am plecat în oraş să-mi caut ceva de lucru. Oricui mă adresam, toţi mă întâmpinau cu hohote de râs, şi lacrimile nu mai conteneau să-mi brăzdeze obrajii.

Nu mai ştiu pe care stradă s-a apropiat de mine un domn, îmbrăcat destul de elegant şi, văzându-mi lacrimile, m-a întrebat: „De ce plângi, băiete, atât de tare?”. I-am povestit totul cu de-amănuntul, cum am plecat de la părinţi, cum am ajuns până în acel loc şi încotro vreau s-o iau mai departe. Ascultându-mă, domnul mă luă cu sine acasă, se aşeză la masa de lucru, unde a scris pentru mine o cerere adresată capului oraşului, un oarecare Zelionîi, şi mi-a poruncit să-mi bag toate documentele în această cerere şi să le

prezint cât mai repede adresantului.

Zis şi făcut. Când m-am înfăţişat la primarul Zelionîi, acesta a izbucnit în râs, mi-a luat cererea şi, citind-o, l-a chemat prin telefon pe egumenul metocului Sfântul Panteleimon. Când egumenul a sosit la primar, acesta a arătat cu degetul spre mine şi i-a poruncit să mă trimită pe contul mănăstirii pe Sfântul Munte Athos.

Doamne, de câtă bucurie se umplu inima mea atunci! Nu ştiam cum să-I mulţumesc lui Dumnezeu pentru această mare milă. Iar pelerinii îşi făceau rând să mă întrebe despre cele întâmplate, şi toţi se mirau de pronia Dumnezeiască ce s-a înfăptuit asupra mea. Chiar a doua zi m-am îmbarcat, împreună cu alţi pelerini, pe un vapor ce urma să ne ducă în Constantinopol. Marea mi-a produs o impresie ştearsă. A treia zi însă, dimineaţa devreme, m-a uluit Constantinopolul, oraşul unei frumuseţi neasemuite. M-au impresionat în mod deosebit amplasarea sa şi mulţimea de minarete ce împînzeau oraşul.

În Constantinopol am petrecut vreo cinci zile, răstimp în care am reuşit să vizităm cam toate locurile sfinte. O impresie puternică, de neuitat, mi-a produs-o Biserica Sfânta Sofia. Aici am plâns, însă lacrimile mele nu izvorau dintr-un sentiment de frică atotapăsătoare, ci din conştiinţa măreţiei acestui lăcaş al Domnului. Nu plângeam, precum alţii, că această biserică s-a transformat în moschee, m-am împăcat cu acest gând în adâncul sufletului. Am fost şi prin mănăstirile turceşti, unde atât de straniu se învârt dervişii.

În sfârşit, a venit ziua îmbarcării şi plecării pe linie dreaptă spre Muntele Athos. Am călătorit câteva zile. Când ne-am apropiat, nu mă puteam uita calm la acest loc sfânt, genunchii îmi tremurau, inima îmi sărea din piept...

„Doamne, Dumnezeule”, îmi ziceam, „iată unde locuiesc sfinţii! Iată unde Împărăteasa Cerului se arată drepţilor, iată unde sălăşluieşte harul lui Dumnezeu!”.

Pe vapor au urcat monahi athoniţi, ne invitau la ei şi eu, împreună cu un grup

de pelerini, m-am îndreptat spre Mănăstirea Sfântului Panteleimon.

Aici nu mi-a plăcut: monahii aveau un comportament rece unii faţă de alţii, fapt ce nu-l puteam înţelege. De aici am plecat la Mănăstirea Sfântul Andrei, care mi-a plăcut cu adevărat.

Monahii de aici m-au remarcat nu ştiu de ce de la bun început, mai cu seamă ieroschimonahul Martinian, apoi Iezechiel, Varnava şi însuşi egumenul lăcaşului, marele Teoctist. Acest Teoctist era cel mai mare dintre monahii mănăstirii sale. Era neobişnuit de blând şi smerit cu inima. Nici până la el, nici după, lăcaşul acesta nu a mai avut parte de un egumen cu o smerenie atât de mare. Chiar acest părinte Teoctist m-a primit în mănăstire.

Aici toţi mă numeau „japonez” - am căpătat, probabil, această poreclă ciudată din cauza buzelor mele cumva mai evidenţiate. Când am început să mă număr ca ascultător al sfântului lăcaş şi să-mi duc ascultarea la strană, sufletul începu să mi se umple de ceva luminos, bun, sfânt. Mergeam zilnic la părintele Martinian şi-mi descopeream gândurile şi sufletul. Pe atunci, rugăciunea îmi era foarte puternică. În fiecare zi creşteam parcă, mă desăvârşeam, mă aprofundam.

La scurtă vreme m-am îmbolnăvit de anghină şi, de câteva ori, am fost vizitat de însuşi părintele Teoctist. Peste două săptămîni m-am vindecat. În curând am fost trimis la Constantinopol. Aici am fost o perioadă bucătar, studiind, totodată, şi limba greacă.

Şi în Constantinopol monahii mă iubeau, mă iubeau fierbinte. Aici mergeam adesea pe la locurile sfinte. Odată, îndreptându-mă spre Sfânta Sofia, am întâlnit un grup de hogi, care m-au înconjurat şi cu care am pornit o discuţie prietenească. Doi dintre ei cunoşteau bine rusa. Ei mi-au povestit că în această biserică răsunau odinioară predicile lui Ioan Gură de Aur. Cuvintele acestui hoge turc m-au impresionat atât de mult, încât m-am hotărât chiar în clipa aceea să mă fac şi eu predicator, simţind de la bun început o vocaţie pentru aceasta. Îi rugam fierbine pe Dumnezeu şi pe Preacurata Sa Maică să fiu şi

eu predicator.

În acea perioadă am început să citesc Sfânta Scriptură, cărţile Sfinţilor Părinţi şi ale Părinţilor Bisericii. Mai mult îmi plăcea să citesc din Origen şi din Vasile cel Mare.

În Constantinopol am trăit câţiva ani. Am revenit apoi în Athos şi mi-am reluat nevoinţele monahale. Înainte de Sfânta Treime, după o îndelungă şedere la slujbă, am adormit şi am avut un vis cât se poate de real. Iată, mi se arată în faţa ochilor o grădină minunată, în care straturile de flori, aidoma valurilor, îşi urmează unul altuia, înconjurându-mă în cercuri nesfârşite. Printre aceste straturi cu flori minunate se plimbau un bărbat şi o femeie, care se aplecau asupra fiecărei flori şi cântau: „Raiul meu! Raiul meu!". M-am trezit şi mi-am dat seama că am fost undeva. Din acea clipă nu am mâncat şi nu am băut nimic, ci doar am plâns continuu din cauza unei mari bucurii lăuntrice. Părintele Martinian, văzându-mă într-o asemenea stare duhovnicească, se bucura pentru mine.

Cu toate aceste avânturi duhovniceşti, viaţa mea pe Athos întâmpina mari ispite venite din afară. Acestea se arătau mai mult prin faptul că athoniţii se tem de pierderea identităţii naţionale mai tare decât de diavol. Pentru un ucrainean, un rus este un drac, iar pentru un rus, un ucrainean - un demon. Mai mult şi mai rău ca atât, aceştia se separau între ei şi după apartenenţa la gubernie, judeţ etc. Altă ispită erau metocurile imense, construite în oraşe, în care monahii se pierdeau cu totul. Dar cea mai rea ispită, şi cea mai înrădăcinată aici, erau banii, banii, banii! Nu o singură dată am încercat să vorbesc cu unii monahi deschis despre acestea, însă mă vedeam nevoit să cedez, întrucât le provocam mânie.

Nu am văzut acolo mari nevoitori. Chiar dacă se întâmpla să mă apropii de unii monahi, mă dezamăgeam degrabă de aceştia, întrucât, cu toate virtuţile şi nevoinţele lor duhovniceşti, li se simţea lipsa părţii morale a trăirii, mai cu seamă acest lucru se făcea simţit în relaţiile cu apropiaţii.

Aşa am trăit o perioadă pe Athos. După şederea mea acolo, egumenul a hotărât să mă trimită la Petrograd, tot la metoc. La Petrograd m-am cunoscut întâmplător cu cheleinicul superior al mitropolitului Paladie. El m-a prezentat mitropolitului, iar acesta m-a trimis pe contul său în Siberia, la Tomsk, la Episcopul Macarie, care, la rândul său, m-a trimis la misiunea duhovnicească a Altaiului.

Fericitul Maxim

Din Petrograd nu am plecat îndată în Siberia, ci mi-am vizitat mai întâi părinţii, apoi m-am întors în Petrograd şi abia după asta - în Tomsk. Părinţii au fost foarte bucuroşi să mă vadă. La acea vreme nici nu ştiau ce să mai creadă despre mine. Când au primit prima scrisoare trimisă de la Athos, nu le-a venit să creadă că mă aflu tocmai acolo. Nici preotul din sat nu a crezut. Şi, iată, Dumnezeu a făcut să ne vedem...

Mama vroia foarte mult să merg la „nenea Maxim", un ţăran din împrejurimi, cinstit pentru sfinţenia sa şi pentru darul vederii înainte. În P., unde locuia el, venea mulţime de oameni şi de la nici unul nu lua bani. Am primit cuvintele mamei cu o oarecare neîncredere, însă mi-au stârnit interesul, şi a doua zi, însoţit de un ţăran, m-am îndreptat şi eu către acest ciudat nene Maxim.

Cum am intrat în cocioaba lui, m-a izbit o privelişte surprinzătoare. Maxim

stătea îngenuncheat şi, cu mâinile ridicate la cer, striga: „De unde a venit la mine misionarul siberian? O, Doamne, Dumnezeule, un misionar siberian! Minunate sunt lucrurile Domnului! Stepan, Stepan Permski a venit la mine! Doamne al meu, da, Stepan Permski a venit la mine!”.

Maxim s-a ridicat, s-a aruncat spre mine şi a început să mă sărute. Apoi repede, ca un nebun, a zbughit-o din casă, a urcat în pod, de unde a coborât o sarcină întreagă de pari, crengi, nuiele şi araci şi le-a adus în casă, numindu-le, nu ştiu de ce, litere. „Iată acestea sunt litere”, începu repede Maxim, explicându-mi înţelepciunea sa. „Aceste litere sunt şi ele înţelepciune, da, înţelepciune”. A luat un băţ, care avea un capăt îndoit şi aducea întrucâtva cu o seceră, iar alt capăt semăna a cuţit sau sabie. Nu era ceva făcut intenţionat, ci era opera naturii. Şi iată că nenea Maxim ia aracul acesta şi începe să-mi explice. „Acestea sunt literele după care eu citesc înţelepciunea lui Dumnezeu. Uite, iată, la un capăt este seceră. Asta, părinţele, spune că va fi o vreme când din săbii vor turna seceri. O, minunate-s lucrurile Domnului! Degrabă va veni vremea în care nu vor mai fi războaie, da, nu vor mai fi... O, Doamne, minunate-s lucrurile Tale! Sunt o vrăbiuţă, iar maică-mea - o piţigaie, şi treaba mea e să n-am frică... Minunate-s lucrurile Domnului, războiul trebuie să dispară de pe faţa pământului. (Maxim plânge.) Va veni o vreme când nimeni nu va lupta (reproduce aici întreg pasajul din Isaia prorocul)”. Apoi ia un alt băţ, apoi un altul şi, cum toate sînt deosebite unul de celălalt, nenea Maxim se foloseşte de aceasta pentru a tâlcui după ele Sfânta Scriptură sau pentru a prezice diferite evenimente importante. Iar eu, privindu-l şi ascultând ce spune, am fost pătruns de o asemenea umilire duhovnicească, încât plângeam continuu, cu lacrimi nemângâiate. Trăiam, totodată, şi un sentiment de bucurie.

- Ascultă, părinţele - mi se adresă Maxim -, atunci când Domnul te va pune să faci lucrările Sale minunate, să mă pomeneşti şi pe mine, păcătosul. Tu ştii că aici se va preaslăvi numele lui Hristos, aici va fi loc de sfinţenie. O, Doamne, Doamne! Iată

necazul, că nu sunt acum creştini; iată durerea - aproape toţi au devenit duşmani ai lui Hristos (plânge). Evanghelia este făcută de ocară, da, de ocară. Iar tu, părinţele, vei fi misionar, şi vei fi în Siberia. Acolo îţi vei aduce şi părinţii. O, minunate sunt lucrările Tale, Doamne! Spune lumea că sunt nebun, însă fără nebunie cum să intri, părinţele, în Împărăţia cea de sus? Eu, părinţele (cade în genunchi şi plânge), am văzut în pădure Sfânta Treime în chipul a trei ostaşi luminoşi precum soarele, încinşi cu cingători din raze de soare. Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne! (Maxim plânge în hohote). Ieri i-am văzut pe Petru şi Pavel, Apostolii lui Hristos. Ei, părinţele, ei mi-au vorbit mie despre tine şi iată că tu, părinţele, vei face lucrarea lor. Doamne, Doamne, Doamne! Lucrarea lui Dumnezeu se încredinţează omului!

Maxim îngenunchează în faţa mea, eu cad înaintea lui ca în fața Mântuitorului Însuşi şi înălţăm amândoi un asemenea plâns, de parcă am fi deasupra sicriului unui prieten apropiat. Iar mulţimea venită la Maxim, la vederea celor ce se petrec cu noi, începe să cadă şi ea într-un hohot puternic de plâns.

- L-am rugat pe Domnul şi pe Sfinţii Apostoli să te păzească, da, să te păzească. Asupra ta, părinţele, satan îşi adună toată armata şi vrea să te piardă, să te piardă cu totul, dar eu m-am rugat, şi mama ta se roagă lui Hristos. Apoi, din câte am auzit, părinţele, diavolul te va urmări toată viața. Iată, va fi o vreme când va fi un război straşnic, toată lumea va lupta, iar tu vei pleca în Siberia şi te vei afla în război. Războiul este judecata lui Dumnezeu. Însă nu este cea din urmă Judecată. Este judecata asupra creştinilor, prietene, pentru că aceştia au călcat Sfânta Evanghelie. Creştinii de astăzi s-au dezis de Sfânta Evanghelie (plânge în hohote). Iar ce va fi după război, părinţele, nu-ţi voi spune, deocamdată...”.

După aceste cuvinte, Maxim se întristă brusc şi se închise în sine. A tăcut cam vreo douăzeci de minute, răstimp în care nu-mi luam ochii de la el. După aceasta, Maxim se adresă mulţimii, spunând nişte aforisme lipsite de coerenţă. Apoi a vorbit iar că

Evanghelia este călcată de către creştini. „Pentru a trăi după Evanghelie”, zicea el, „trebuie să fii nebun. Atâta timp cât oamenii vor fi deştepţi şi cumpătaţi, Împărăţia lui Dumnezeu nu va veni pe pămînt”.

În seara aceleiaşi zile m-am dus acasă. Maxim a produs asupra mea o impresie într-atât de puternică, de irezistibilă, încât am plecat de la el simţindu-mă cu totul alt om. Când am ajuns acasă şi le-am povestit alor mei despre cele văzute şi auzite, mama mi-a spus că Maxim „prezice adevărul curat”.

Peste vreo şapte zile m-am dus de unul singur în pădurea aşa-numită Vîsoţki. M-am aşezat, ajuns deja în celălalt capăt al pădurii, să mă odihnesc puţin. Aud paşi. Mă întorc şi, o, Doamne! Maxim venea spre mine.

- Prietene, căutam aici măgăriţe, dar te-am găsit pe tine. Ştii, te-am îndrăgit cu toată inima, da, cu toată inima. Haidem în cealaltă pădure!

Ne-am dus.

- Priveşte, părinţele, toate lucrurile lui Dumnezeu sunt minunate, o, sunt minunate! Iată pădurea, izvoarele curg, florile înfloresc, iarba înverzeşte, păsărelele lui Dumnezeu cântă, toate acestea sunt lucrurile lui Dumnezeu!

Când ne-am afundat în adâncul pădurii, Maxim a căzut la pământ, şi-a întins mâinile către cer şi a început să cânte: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi!”. Când a cântat acestea pentru a treia oară, am căzut la pământ şi mi-am pierdut cunoştinţa. Nu ştiu cât m-am aflat în această stare, însă când mi-am revenit, Maxim stătea în acelaşi loc, cu mâinile înălţate spre cer. Şoptea ceva, dar nu am putut să desluşesc ce anume. Am început să mă rog şi eu cu el. O, aceste clipe niciodată nu se vor şterge din amintirea mea! Când rugăciunea luă sfârşit, Maxim mă privi şi făcu iar câteva închinăciuni. După asta ne-am aşezat, am tăcut o vreme, apoi Maxim începu să vorbească:

- **Fără rugăciune toate virtuțile sunt ca şi copacii fără sol**. Astăzi nu este rugăciune în viaţa creştină, iar dacă este, nu are viaţă în ea. Hristos Însuşi S-a rugat, şi S-a rugat cel mai mult dintre toţi în munţi, pe culmile munţilor, unde în afară de El Însuşi nu era nimeni. Creştinul, prietene, este un om al rugăciunii. Tatăl său, mama sa, nevasta sa şi copiii săi, viaţa sa este unul Hristos. Ucenicul lui Hristos trebuie să trăiască doar cu unul Hristos. Atunci când Îl va iubi astfel pe Hristos, va iubi numaidecât la fel şi toată zidirea Lui. Oamenii cred că trebuie mai întâi să iubeşti oamenii şi abia după asta pe Dumnezeu. Aşa am făcut şi eu la început, însă totul a fost zadarnic. Însă când am început mai întâi de toate să-L iubesc pe Dumnezeu, în această dragoste faţă de El am găsit şi pe aproapele meu, tot în această dragoste oricine dintre duşmanii mei mi se făcea prieten şi om al lui Dumnezeu. Cea dintâi formă de dragoste faţă de Dumnezeu este rugăciunea. În timpul de faţă, creştinii şi-au construit pretutindeni mulţime de biserici, au devenit cărturari şi învăţaţi, iar rugăciune vie nu au. Iată unde e necazul cel mare. Rugăciunea îl face pe om „om evanghelic”, om al lui Hristos. Dacă ar şti creştinii puterea rugăciunii, ar fi născuţi din nou. Eu cunosc doar puţină carte, însă rugăciunea mă învaţă să gândesc, să vorbesc şi să fac. Tu, prietene, l-ai cunoscut pe Semion Samsonovici. Pe el l-a renăscut rugăciunea, şi ce om mare a fost acesta! Ne rugam adesea cu el în pădure. Însă doar să te rogi e puţin. Trebuie să mori zilnic pentru Hristos şi în această moarte este viaţa creştinului. Asta spune în mine duhul: trebuie să murim pentru Hristos. Când mucenicii mureau pentru Hristos, atunci gustau din viaţa cea adevărată, şi această viaţă le era atât de dulce, încât uitau de chinuri şi chiar de moarte! Eu, nebunul Maxim, spun că, fără de nebunie, Împărăţia lui Dumnezeu nu o vom dobândi.

- Nene Maxim, roagă-te pentru mine la Domnul, ca să-L iubesc mai mult decât pe mine însumi. Aş vrea să fiu doar dragoste pură faţă de Hristosul meu. Nu vreau nimic de la Dumnezeu, decât aceasta: să-L iubesc continuu, până la uitare de sine.

Astfel îl rugam eu pe Maxim.

- Fără rugăciune - mi-a răspuns -, nu-L poţi iubi pe Hristos: roagă-te mai des şi rugăciunea va naşte în tine dragostea faţă de El. Roagă-te în pădure, roagă-te la coarnele plugului, roagă-te în câmp şi în hârtoape, însă roagă-te aşa ca să nu te vadă nimeni. Şi trebuie să mai spun aşa după cum duhul vorbeşte în mine: din clipa învierii lui Hristos, tot pământul a devenit tronul Domnului şi Mântuitorului nostru. Tronul pe care Se înfăţişează Cel Răstignit sunt inimile noastre. O, minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu! Când pomenesc numele lui Hristos cel Înviat, mă fac de parcă aş fi beat, beat de bucurie. Atunci Îl văd pe Hristos nu atât cerescul, ci mai mult pe Hristos pământescul, Cel ce locuieşte printre noi, viu, cu adevărat Împărat al Slavei, sălăşluit în inimile noastre. Dacă am fi avut inima curată, L-am fi văzut chiar şi cu ochii trupeşti, ca pe Fiul înviat al lui Dumnezeu, trăind pe pământ printre noi, împreună cu fraţii şi ucenicii Săi. O, minunat este Hristos, Domnul cel înviat, frate al nostru după omenitate şi Dumnezeu după firea Sa Dumnezeiască!

Maxim începu să cânte „Hristos a înviat”. Peste suflet mi se lăsă o bucurie luminoasă. Inima mi se aprinse de o flacără minunată şi am îngenuncheat, rugându-mă lui Dumnezeu. Maxim şi-a pus mâna stângă peste creştetul meu şi a cântat şi mai tare „Hristos a înviat”. când a sfârşit, în suflet simţeam atâta dulceaţă, încât eram în stare să mă topesc.

Se însera. Privind soarele în apus, Maxim vorbi cu solemnitate:

- Va fi o vreme, şi drepţii vor lumina ca soarele în Împărăţia cerească. Acesta este Duhul lui Dumnezeu. O, minunat este Hristos! Ne-a făcut din nefiinţă, ne-a chemat la viaţă, ne-a asigurat cele necesare şi peste un timp scurt, în comparaţie cu veşnicia, ne va lumina cu slava Sa, că vom fi aidoma soarelui! Cred că va fi timpul în care orice făptură Îl va simţi pe Hristos Cel Înviat.

După aceasta, Maxim căzu în iarbă şi strigă:

- Doamne, dacă este cu putinţă, miluieşte-l şi mântuieşte-l pe diavol,

împreună cu toată oastea lui. Gheorghi! Roagă-te şi iubeşte-L pe Domnul şi toată făptura Sa. Ceea ce nu-ţi doreşti ţie, nu dori nici măcar diavolului. În el este încă conştiinţa despre Dumnezeu şi, poate, această conştiinţă îi va da posibilitatea să se pocăiască. Aceasta este plângerea mea asupra făpturii lui Dumnezeu. S-a făcut întuneric, trebuie să mergem acasă.

- Spune-mi, nene Maxim - îi adresez eu o ultimă întrebare -, ce trebuie să fac ca să devin dragoste pentru Hristos?

- Ţi-am mai spus-o şi ţi-o repet: va fi un timp când Însuşi Dumnezeu îţi va arăta ce trebuie să faci. Aşa vorbeşte duhul în mine: pentru Hristos, fii mereu gata de orice. Cine este întru Hristos, pentru acela nu există nici suferinţă şi nici moarte.

După aceasta Maxim şi-a luat rămas bun de la mine şi s-a cufundat în pădure, iar eu am luat-o spre casă.

Acasă nu am putut nici să beau, nici să mănânc. Toată noaptea inima mi-a ars cu focul dragostei pentru Dumnezeu şi pentru oameni. Nu mă prindea somnul. Mi se părea că mă aflu în cu totul altă lume, absolut diferită de aceasta. De câteva ori m-a podidit plânsul. Din această clipă mi s-a făcut milă de toţi şi de toate. Mi s-a făcut milă de cei morţi, de cei vii, de toţi oamenii, indiferent de naţionalitate, credinţă, vârstă. Milă de toate vietățile, insectele, de plante, de pământ, soare şi aer. „Minunate Maxim, scumpule Semion!” mă gândeam. „V-a învrednicit Domnul cu mare mila Sa. Iar pe mine ce mă aşteaptă oare, pot eu măcar visa la o asemenea înălţime duhovnicească, la care stau aceşti fii ai Împărăţiei lui Dumnezeu?”.

Mă gândeam să mă duc a doua zi iarăşi în pădure, însă nu mi-a fost sortit: m-am îmbolnăvit şi, următoarele zile, până în preajma plecării mele, am stat la pat.

A venit şi ziua plecării. M-am îndreptat spre cea mai apropiată gară. Abia am ieşit din sat, că l-am zărit pe Maxim aşteptându-mă. Prin toată făptura lui o făcea pe nebunul. În mişcările sale, în cuvintele sale părea acum cu totul alt om decît cel întâlnit în

urmă cu câteva săptămâni. Vorbea fragmentat, îşi împresura vorbele cu rime şi era foarte dificil să-l înţelegi. Am plâns tot drumul. Cuvintele sale, chiar dacă îmi erau neînţelese, aveau o anumită iuţime şi pătrundeau cu o putere neobişnuită în sufletul meu. Când ne-am apropiat de gară, Maxim, fără a-şi lua rămas bun, o luă la fugă spre pădure, de-a lungul câmpului, şi aceasta a fost ultima dată când l-am văzut.

Luându-mi ziua bună de la părinţi, am pornit din nou spre Petrograd.

Prima călătorie misionară în Siberia

La Petrograd m-am stabilit la metocul Mănăstirii Sfântul Andrei din Peski. Îmi era foarte greu aici, din cauza cântăreţilor, însă răbdam. M-am cunoscut întâmplător cu cheleinicul mitropolitului Paladie şi, nu ştiu de ce, m-a întrebat dacă nu vreau să plec în Siberia ca misionar. Şi iată, la 30 noiembrie, de ziua pomenirii Sfântului Apostol Andrei, întâiul chemat, am fost chemat de către mitropolit. M-am înfăţişat.

Mitropolitul m-a întrebat despre una-alta şi mi-a propus să merg în Siberia, la episcopul Macarie al Tomskului. Am căzut de acord. Atunci mitropolitul mi-a dat o scrisoare către episcop şi bani de tren. Am rămas perplex: iată proorocia lui Maxim! Pe calea ferată am mers doar până la Omsk, iar de acolo - cu trăsura, întrucâît calea ferată siberiană pe atunci abia se construia.

Episcopul Macarie m-a primit cu blândeţe. Am locuit la el două săptămâni şi mi-a lăsat cea mai caldă impresie. A doua zi de Crăciun m-am îndreptat spre Biisk, la episcopul Metodie. Drumul spre Biisk, care avea vreo şapte sute de verste, era anevoios nu atât din cauza greutăţilor obişnuite de călătorie, cât din cauza ispitelor de ordin moral. Dumnezeu însă m-a păzit, cred, datorită rugăciunilor episcopului Macarie.

Episcopul Metodie m-a întâmpinat cu foarte multă căldură. Am locuit la el, fără vreo ocupaţie anume, până la 17 mai, iar din această zi am fost trimis, în calitate de tipicar, într-un drum al crucii, care se petrecea anual, cu icoana Sfântului Mucenic Panteleimon, prin satele şi oraşele districtului Biisk. Preot în acel drum al crucii era un părinte simplu, Ivan Tamarkin, de provenienţă mordvin şi de o evlavie uluitoare. Cu acesta am purces la drum.

În ajun de Sfânta Treime am avut un vis care mi-a produs o tulburare

sufletească foarte puternică. Visam că mă aflu în Petrograd, în Catedrala Sfântului Isaakie. Dinspre strana din dreapta se apropie de mine Apostolul Petru şi-mi şopteşte la ureche: „De acum încolo vei vorbi doar cele dumnezeieşti”. Iar Apostolul Pavel, în potcap de călugăr, mă binecuvânta cu un zâmbet discret, însă fără a zice nimic. Când m-am sculat dimineaţa, am simţit o bucurie nespusă. Începând chiar cu ziua aceea, am început să predic. Predicile păreau atât de puternice pentru ascultători, încât se adunau să le asculte şi preoţii din împrejurimi, şi cei de rit vechi. Le păream tuturor o enigmă. Mulţi mă întrebau unde am învățat. Dumnezeu mi-e martor, din ziua aceea pe noi ne-a urmat o mulţime de mii de oameni.

Se întâmpla ca dis-de-dimineaţă oamenii să aştepte deja, pe coasta unui munte, să le vorbesc cuvântul lui Dumnezeu. Sau seara, adunaţi în număr mare, aşteptau să le vorbesc şi, după câteva predici, izbucneau în asemenea hohote de plâns, încât pe mine însumi mă treceau fiorii. Multe femei îşi spuneau păcatele în faţa mulţimii, şi mulţimea le urma exemplul. Preotul din localitate le dezlega imediat păcatele, iar a doua zi îi împărtăşea cu Sfintele Taine.

Se întâmpla ca în asemenea locuri să se construiască paraclise sau chiar biserici. Trei ani în şir, din luna mai şi până la întâi octombrie, am propovăduit cuvântul lui Dumnezeu în gubernia Tomsk. Unii dintre preoţi nu mă prea aveau la inimă, însă cei mai mulţi mă iubeau. Episcopul Metodie a fost pentru mine, în această perioadă, învăţătorul şi binefăcătorul meu. Îi sunt îndatorat cu multe lucruri...

Pe lângă participarea la acel drum al crucii, am călătorit, împreună cu părintele Mihail, în Altai. Altaiul mi-a lăsat o amintire foarte vie. Aici am avut ocazia să ascult - nu o dată - un misionar vestit, de la care am învățat multe.

În cel de-al treilea an, episcopii mi-au dat împuternicire să predic oriunde. S-a întâmplat însă ca în acea vreme să îmi pierd cu totul darul predicării. Întâmplarea a făcut să ne oprim într-un sat mare şi ni s-a oferit drept gazdă un negustor, care avea o fiică

tânără şi frumoasă ca un înger. Aici diavolul m-a aruncat la picioarele lui, căci am căzut cu această fată. După ce am păcătuit, ea îşi deplângea fecioria pierdută, iar eu mai că n-am murit. Mi se părea că s-a sfârşit totul, că am pierdut-o şi pe ea, şi pe mine. Părinţii au aflat de cele întâmplate, însă nu ne spuneau nimic. Şi pe cât de puternică era pocăinţa mea, pe atât parcă era mai puternică patima. Mă gândesc acum, păcatele mele, dacă nu cumva tot părinţii ei puseseră acestea la cale. Am hotărât să mă însor cu ea. Dumnezeu însă a judecat altfel: fata s-a îmbolnăvit de pneumonie şi a murit. Din acel moment a dispărut puterea predicilor mele, rugăciunea însăşi m-a lăsat pentru o vreme, ca şi dragostea faţă de Dumnezeu. Am plâns mult pentru cele întâmplate cu mine, mă rugam, mă căinam, însă nu mai aveam puterile duhovniceşti de altă dată. Am hotărât să mă duc în pelerinaj în Ţara Sfântă.

Pelerinajul în Țara Sfântă

În drum spre Palestina am trecut pe la părinţii mei, care se pregăteau să se strămute în Siberia, în judeţul Barnaul. Am trecut şi pe la prietenii mei din Constantinopol şi Athos, am fost să mă închin la Sfântul Spiridon al Trimitundei, în oraşul Kernero.

M-am rugat fierbinte la moaştele acestui sfânt al lui Dumnezeu. Protoiereul mi-a arătat faţa sfântului, am ţinut şi mâna sa. Mâna era moale şi flexibilă, barba căzuse aproape cu totul, guriţa era puţin întredeschisă, culoarea feţei - pământie. Am trăit aici două săptămîni, în mijlocul unei naturi splendide.

În sfârşit, am ajuns în Palestina, unde am rămas exact două luni. De câteva ori am mers la Mormântul Domnului, la Mormântul Maicii Domnului, am călătorit vizitând şi sanctuarele din împrejurimile Ierusalimului.

La Mormântul Domnului m-am simțit foarte, foarte trist. Pentru prima oară am văzut o neguţătorie atât de straşnică cu sfinţenia lui Hristos. Face pelerinul un pas şi - bani, bani, bani...: Mai întâi de toate, merg pelerinii la patriarh. Acesta le spală picioarele, iar odată cu ele, şi buzunarele. Grecii conving pelerinii că, dacă vreunii dintre ei au copii sau rude moarte nebotezate, sunt nişte păcătoşi fără seamăn şi nişte ucigaşi, iar pentru răscumpărarea sufletelor lor trebuie să se slujească, aici, la Mormântul Domnului, aşa-numita „Liturghie de dezlegare". „Această Liturghie dezleagă toate păcatele", îi încredinţează ei pe pelerinii ruşi, care le dau crezare şi plătesc câte 25 de ruble pentru fiecare nume. În aceste cazuri, Liturghia este oficiată de un episcop, care la Vohodul Mare îi pomeneşte pe toţi aceşti răposaţi şi le citeşte rugăciunea de dezlegare. Acest lucru mi-a produs o impresie apăsătoare. La fel ca şi negoţul groaznic cu lucrurile sfinte. Găseşti buţi pline cu sticluţe cu mir de la Sfântul Nicolae, cruciuliţe şi icoane din stejarul Mamvri etc.,

etc. Grecii vând tot ce poate fi închipuit: Mormântul Domnului, Tainele Bisericii, sfintele moaşte, pe Hristos Însuşi...

Însă, dacă la Mormântul Domnului m-au decepţionat atât de puternic negoţul cu sfinţeniile lui Dumezeu şi viaţa imorală a monahilor, în schimb locurile evanghelice mi-au produs o bucurie şi o mângâiere nespuse. Am fost şi pe Muntele Eleonului, şi în Betleem, am văzut Iordanul, Marea Moartă, lacul Ghenisaret; am fost în Nazaret, am văzut Taborul, am fost pe colina de pe care, conform tradiției, Hristos a rostit măreaţa Sa Predică de pe munte. Dintre toate aceste locuri, mai mult chiar decât Golgota, m-a cutremurat locul din Grădina Ghetsimani unde S-a rugat Hristos. Aici am plâns cu lacrimi fierbinţi. Slavă Domnului, măcar aici am putut să mă rog din suflet! Căci mi se întrista şi mă apăsa sufletul văzând cum sunt călcate, cu bună ştiinţă, sfinţeniile, cum se face negoţ cu Cerul pentru a dobândi avere pământească, cum se face negoţ cu sfinţii, care socoteau drept păcat însăşi atingerea de bani. Îmi era milă şi necaz că pelerinii noştri ruşi erau înşelaţi la tot pasul, mai ales femeile, de către aceşti greci.

Am întâlnit în Palestina un evreu convertit la creştinism. Am vorbit multe cu el despre Hristos. Bucuria sa de după Botez nu avea margini. Era originar din Rusia, iar aici venise să se închine la Mormântul Domnului. Era meşteşugar. Acest evreu mă umilea până la lacrimi cu dragostea sa faţă de Hristos. Niciodată nu putea trece pe lângă evreii palestinieni fără a-L propovădui pe Hristos. Evreii îl ocărau, îl scuipau în faţă, îl îmbrânceau, iar el, ca un miel blând, îşi ştergea faţa cu mâneca şi continua să-L binevestească pe Mesia. Credinţa lui era vie, molipsitoare, întreaga lui fiinţă respira cu Hristos, Hristos era totul pentru el. Hristosul său era însă parcă nu unul universal, ci doar israelitean. Trebuie să spun sincer că-s gelos puţin pe acest evreu. Într-atât de mult Îl iubea pe Hristos, încât săruta şi pământul din preajma locurilor sfinte.

Ultimele zile ale şederii mele în Ierusalim aproape că nu m-am despărţit de acest evreu. „Ştiţi, domnule”, zicea el, „eu L-am găsit pe Dumnezeu şi nu am nevoie de

nimic mai mult. Mi-e foarte milă de ceilalţi evrei ai mei, care nu L-au cunoscut pe Hristos, căci El este adevăratul Mesia! O, orbire a Israelului! (Plânge.) Mai bine ar fi să piară cu totul de pe faţa pământului decât să nu-şi găsească mântuirea întru Hristos. De cum am crezut, nu mai simt nevoie de nimic. Atâta doar, că voi merge acasă şi-mi voi aduce numaidecît şi soţia, şi părinţii la Hristos. Ştiţi, mă simt acum cu totul alt om. De moarte nu mi-e teamă, iar inima mea aparţine unuia singur Hristos. O, de ce evreii nu cred în Hristos? Noi suntem învăţaţi din faşă să Îl urâm pe Hristos ca pe cel mai aprig duşman al poporului nostru".

Evreul era un creştin rarisim. Am simțit în el o îmbinare a două feluri de simţăminte faţă de Hristos: unul religios, adică dragostea faţă de El ca Dumnezeu şi Mântuitor, şi altul naţional, dragostea faţă de El ca evreu. Acest evreu a avut o influenţă majoră asupra mea în timpul pelerinajului meu palestinian. Inima mi-a izbucnit iarăşi în flăcările dragostei pentru Hristos, am început să voiesc să-L iubesc şi eu, să-L iubesc fără de sfârşit...

Întoarcerea în Siberia

Din Palestina m-am întors în Kiev, de unde am hotărât să plec în Hiva şi Buhara. Visam să propovăduiesc creştinismul în aceste ţări mahomedane. În Hiva însă nu am rămas mai mult de câteva zile, iar în Buhara am stat puţin peste o lună. În acest din urmă oraş am făcut cunoştinţă cu un misionar englez, care locuia acolo de câţiva ani. Mi s-a plâns că mediul mahomedan este puţin fertil propovăduirii Evangheliei. Am hotărât să mă întorc în Siberia şi în scurt timp eram deja la Cita, în braţele părinteşti ale episcopului Metodie.

În Cita am petrecut câteva săptămâni şi am fost numit ca tipicar în corpul misionar din Irgheni, iar peste câtva timp vlădica m-a ataşat din nou la procesiunea crucii, unde mi-am reânceput activitatea de predicare. În acest drum al crucii am intrat pentru prima oară la ocne. Din acea vreme am început să vizitez anual ocnele, din proprie iniţiativă. Vizitam nu doar puşcăriile de muncă silnică, ci şi alte penitenciare ale regiunii Zabaikalje. Împărţeam durata anului în trei părţi - pentru drumul crucii, pentru misiune şi pentru puşcării.

Cu toate că şi în acest an predicile mele adunau mase de oameni, totuşi aceste predici din Zabaikalje nu erau nici pe departe la fel cu cele din Tomsk, şi eu înţelegeam acest lucru. Nu mai simţeam puterea de odinioară... Aici, în Zabaikalje, am început să lucrez asupra mea mai mult decât oriunde, sub îndrumarea şi cu ajutorul episcopului Metodie. Acestui om îi sunt întru totul îndatorat.

Tot aici însă am conştientizat viu pericolul de a mă afunda în mizeria cotidianului şi de a mă rupe de Dumnezeu. Natura, care era foarte aspră, contribuia simţitor la această stare tristă a mea, umplându-mi sufletul cu cele mai apăsătoare gânduri.

Adesea sufletul îmi devenea neputincios şi plângea hohotind în mine.

Odată, în Irgheni, mă rugam lui Dumnezeu pe malul lacului şi am adormit. În vis mi s-a arătat Ioan de la Kronstadt şi m-a mărturisit. După aceasta sufletul mi se făcuse parcă mai uşor.

Cel mai mult mă tulbura participarea în procesiunile crucii. Nici nu mai vorbesc aici despre mulţimea de ispite întâlnite la orice pas, pe care e atât de greu să le învingi. Dar conştiinţa mea religioasă nu era împăcată.

În acest timp, la depozitul de cheltuieli s-a comis o delapidare, şi gaura formată trebuia acoperită din mijloacele adunate pe drumul crucii. Patru ani am făcut această procesiune, doi ca mirean şi alţii doi ca ieromonah, şi în aceşti ani sufletul meu a ostenit şi s-a întristat. Aproape în fiecare predică mă adresam poporului spunându-i că această icoană este făcătoare de minuni, că trebuie să se roage în faţa ei, că acest chip priveşte în adâncul conştiinţei fiecăruia, că nu te poţi ascunde de această privire, că sfintele priviri sunt îndreptate spre fiecare, pentru a-i trezi la viaţă duhul rugăciunii. Aşa vorbeam eu. Iar apoi mă durea şi gemea în mine sufletul. „Doamne, ce fac!? - mă gândeam. Eu însumi fac acum negoţ cu sfinţenia, căci mă gândesc nu la mântuirea acestora, şi nici la rugăciunea lor, ci cum aş putea să adun mai mulţi bani pentru arhiereul meu. Oare el mă va apăra în faţa lui Dumnezeu, în ziua Judecăţii, pentru această blasfemie?”.

Mergeam la poporul însetat de dragostea lui Dumnezeu şi îi vindeam acestui popor naiv şi cuminte darurile harului Dumnezeiesc. O, cât de departe m-am abătut eu de la adevărata datorie evanghelică! Şi nu doar eu, căci nu învăţam de la mine, ci eram trimis de episcop, şi făceam ceea ce alţii au făcut, în virtutea tradiţiei, până la mine şi după mine.

Doi ani am participat la aceste procesiuni ca mirean de rând, şi sufletul meu se tânguia. Spre sfârşitul celui de-al doilea an, am hotărât iarăşi să mă însor, de data aceasta cu o gimnazistă de optsprezece ani. Trebuie să recunosc că o iubeam puţin, dar îmi plăcea.

I-am vorbit vlădicii despre această intenţie a mea şi el a fost de acord. Vlădica avea însă o admirabilă măicuţă bătrână care l-a convins să nu-mi dea binecuvântare la însurătoare. Aşa a şi fost.

Dimineaţa, vlădica mi-a dat acordul pentru căsătorie, iar în seara aceleiaşi zile mi-a spus că nu-mi va da pentru nimic în lume binecuvântare pentru cununie, întrucât nu pentru aşa ceva m-a pregătit, ci pentru Biserica lui Hristos. „Ascultă şi ţine minte”, mi-a spus vlădica Metodie, „nu-ți voi da niciodată acordul să te căsătoreşti!”. M-am supus voinţei episcopului, însă m-am îndurerat şi mai mult.

M-am tânguit şi m-am necăjit exact douăzeci de zile. Şi, Dumnezeu mi-e martor, nu ştiu de ce în aceste zile mi s-a arătat în somn Lev Tolstoi, şi vorbeam multe cu el în vis despre Evanghelie. Acum, când îmi amintesc de greutăţile prin care am trecut atunci, îmi dau seama cât de aproape eram de întunericul celei mai negre disperări... În cea de-a douăzecea zi m-am otrăvit. Slavă Domnului, otrăvirea s-a dovedit a nu fi mortală! Când mi-am revenit, când mi s-a întors cunoştinţa, când am realizat toată greutatea păcatului meu, conştiinţa a început să mă macine îngrozitor şi am hotărât să împlinesc voia episcopului meu.

Nu mult timp după acestea, arhiereul m-a tuns în călugărie, la casa episcopală din Cita. Şi s-a întâmplat că episcopul nu m-a tuns în cinul monahal cel mic, ci în cel mare (schima), şi a făcut-o neintenţionat, ci din greşeală, întrucât diaconul a deschis Trebnicul în faţa vlădicii la altă pagină, iar episcopul a citit rugăciunile pe care le avea în faţă şi care s-au dovedit a fi cele ale cinului mare. La puţină vreme după asta am fost hirotonit diacon, iar peste încă câteva zile - ieromonah...

După hirotonie mă aştepta altă încercare grea: am fost numit iarăşi pe lângă o procesiune a crucii prin regiunea Zabaikalje. Şi dacă această umblare pe drumul crucii nu a omorât în mine definitiv credinţa, e doar o dovadă a nemăsuratei mile a lui Dumnezeu. Şi acum, după mulţi ani, nu pot să mă gândesc fără cutremur la toate ororile trăite de mine

din cauza acestei jecmăneli blasfemiatoare a buzunarelor poporului credincios şi naiv. Slavă Domnului, procesiunile aveau loc, după cum am mai spus, doar vara. Restul timpului îl dedicam activităţii misionare printre cei de alt neam şi predicării printre puşcăriaşi.

Mai întâi voi vorbi fugitiv despre misionarism.

Am început să fac cunoştinţă cu străinii încă de pe când eram tipicar la Irgheni. În ulusurile [localităţi cu o populaţie redusă, specifice zonei] apropiate mergeam pe jos, iar când era nevoie să mă duc mai departe, umpleam, după cum se obişnuieşte printre misionari, o desagă de trei-patru puduri [Pud - unitate de măsură cântărind aproximativ 16 kilograme] cu pesmeţi, o aruncam peste cal, urcam şi eu şi porneam la drum. Aşa am umblat la bureţi, tunguşi şi oroceni [etnii care populează zona]. Se întâmpla să fiu nevoit să iau şi tălmăcitor cu mine. La începuturile activitătii mele misionare, voiam să botez cât mai mulţi oameni şi mă îndureram nespus dacă undeva nu reuşeam să botez. Mai târziu însă s-a petrecut cu mine o schimbare radicală.

Lucrurile s-au întâmplat astfel. Am intrat eu odată la un bureat în iurtă, pentru a rămâne peste noapte la el. Observ că printre mulţimea de burhani [idoli specifici credinţelor şamanice] împrăştiată prin iurtă este icoana Maicii Domnului cu Pruncul.

- Eşti botezat? îl întreb.

- Da, îmi răspunde, sunt botezat.

- Toni nîre hîmda? îl întreb eu mai departe. [„Cum te numeşti?”, în limba băştinaşilor]

- Ivan, zice.

- De ce ai atunci în iurtă burhani? Trebuie să ai doar icoane şi să te rogi Dumnezeului Celui adevărat, Iisus Hristos.

- Eu, părinte, aşa şi făceam, mă rugam numai la Dumnezeul vostru rusesc. Însă apoi mi-au murit femeia, fiul, mi s-a pierdut o mulţime de cai. Mi-a spus că dumnezeul nostru bureat bătrân s-a supărat crunt pe mine şi iată ce mi-a făcut: mi-a omorât soţia, pe fiu de asemenea l-a omorât, caii i-a furat. Şi acum mă rog şi lui, şi Dumnezeului vostru rusesc. Ştii, părinte, este tare greu şi dureros pentru sufletul meu acum că am schimbat dumnezeul nostru pe cel nou al vostru.

Zicând astea, bureatul începu să plângă.

Iar mie mi se făcu milă de el şi, dimpreună cu el, de toţi semenii lui. Mi-am dat cumva seama dintr-odată că este aici la mijloc o înşelătorie, un furt duhovnicesc, în care omul e lipsit de cele mai de preţ lucruri ale sale, de sfânta sfintelor - viziunea sa religioasă naturală, în schimbul căreia nu i se oferă nimic decât o cruciuliţă la piept şi un nume nou. Acest bureat mi se păru că este cel mai nefericit om din lume, fiind privat de religia sa şi aruncat la voia întâmplării. Din acea zi mi-am jurat că nu voi mai boteza niciodată pe cei de altă credinţă, ci le voi propovădui doar Evanghelia şi pe Hristos. În convingerea mea, să procedezi astfel cum au procedat misionarii noştri cu acest nefericit bureat înseamnă să fii călău al sufletelor şi nicidecum apostol al lui Hristos. Nu ştiu dacă am avut sau nu dreptate, însă din ziua aceea predicam doar, lăsând botezul pe seama celorlalţi misionari.

Am întâlnit mari greutăţi în predicarea Evangheliei către budişti. Am intrat odată în una din mănăstirile budiste. Am fost întâmpinat cu bunăvoinţă, însă, întrucât era deja târziu, discuţia a fost amânată pentru a doua zi. A doua zi, însoţit de mai-marele mănăstirii, am intrat în templul lor. Monahii erau deja la locurile lor. Alături de mine s-a aşezat mai-marele. Am început să binevestesc cum Dumnezeu a făcut pământul, cum L-a trimis pe Fiul Său Unul-Născut să Se jertfească pentru ispăşirea omenirii. Cum Domnul S-a smerit şi S-a supus voinţei Tatălui Ceresc, cum a suferit, a înviat şi S-a înălţat la cer, şi

va veni iarăşi să judece viii şi morţii. Apoi am trecut la învăţătura Sa, oprindu-mă, mai ales, la Predica de pe munte.

Mi se părea că sunt ascultat cu respiraţia întretăiată. Încheindu-mi discursul, după o mică pauză, când intenţionam deja să plec, se ridică unul dintre aceşti monahi, se închină în faţa mea, se postă printre ceilalţi şi începu să vorbească, vădind cunoştinţe pe care nu puteam nici măcar să le bănuiesc. Nu pot reda cu exactitate cele spuse de el, întrucât a vorbit îndelung, iar eu eram prea emoţionat şi zdruncinat. Iată însă, aproximativ, ceea ce mi-a spus:

„Domnule misionar, dumneavoastră ne-aţi expus aici credinţa creştină, iar noi v-am ascultat cu multă dragoste şi am luat aminte la orice cuvânt.

Acum vă rugăm să ne ascultaţi şi pe noi, păgânii, oameni inculţi.

Da, domnule misionar, într-adevăr, religia creştină este cea mai înaltă, este universală. Dacă pe alte planete ar trăi fiinţe gânditoare asemănătoare nouă, nici ele nu ar putea inventa o religie mai bună decât cea creştină. Pentru că religia creştină nu are nimic de la lume, ci este descoperire de la Dumnezeu. În religia creştină nu este nimic de la oameni, nimic făurit, ea este, cum este lacrima sau cristalul, gândul curat al lui Dumnezeu. Acest gând este Logosul, despre Care Ioan Teologul vorbeşte că S-a făcut trup, S-a făcut Dumnezeu întrupat. Hristos este Logosul întrupat. Învăţătura Sa a arătat omenirii noi drumuri în viaţa omenească şi a fost descoperire a voinţei dumnezeieşti. Voinţa aceasta constă în aceea ca şi creştinii să trăiască la fel cum a trăit Hristos. Căci învățătura lui Hristos a fost ecoul vieţii Lui.

Însă priviţi şi dumneavoastră, domnule misionar, priviţi nepărtinitor: oare lumea trăieşte aşa cum a învăţat Hristos? Hristos a propovăduit dragostea pentru Dumnezeu şi pentru oameni, pacea, blândeţea, smerenia, iertarea. A spus să răsplătim răul cu bine, să nu adunăm bogăţii, nu numai să nu ucidem, ci nici măcar să nu ne mâniem, să

păstrăm în curăţie viaţa de familie, iar pe Dumnezeu să-L iubim mai mult decât pe tată şi mamă, pe fiu, fiică, soţie, chiar mai mult decât pe noi înşine. Aşa a învăţat Hristos, însă nu la fel trăiţi voi, creştinii. Trăiţi ca fiarele sălbatice.

Ar trebui să vă fie ruşine să vorbiţi despre Hristos, căci aveţi gura plină de sânge. Printre noi nu avem pe nimeni cu o viaţă mai nedemnă decât a creştinilor. Cine înşală mai mult, cine desfrânează, pradă, minte, luptă, omoară? Creştinii, ei sunt primii apostaţi! Veniţi la noi cu propovăduirea lui Hristos, dar aduceţi doar groază şi durere. Nu voi pomeni aici de inchiziţii, nici despre cum procedau creştinii cu sălbaticii. Voi aminti doar timpurile recente. Iată, a început să se construiască calea ferată a Siberiei. După cum ştiţi, ea trece şi prin preajma noastră. Şi ne bucuram, ziceam: uite, ruşii aduc în viaţa noastră incultă lumina şi bucuria vieţii creştine. Aşteptam cu nerăbdare ziua când drumul va fi terminat şi la noi. Şi am ajuns, iată, spre marele nostru necaz, s-o vedem şi pe asta. Muncitorii voştri veneau beţi în iurtele noastre, îmbătau şi bureţii, le seduceau femeile, chiar printre noi au apărut beţiile, hoţiile, omorurile, bătăile, certurile, bolile.

Până atunci, nu aveam lacăte, căci nu aveam furturi şi, cu atât mai mult, nu aveam omoruri. Iar acum, când bureţii noştri au gustat din cultura voastră şi i-au înţeles sensul «adevărat» al vieţii, nici noi nu mai ştim ce să mai facem cu ei. Păzească-ne Abbida şi Moidari de astfel de creştini! La fel sunt şi misionarii voştri. Ei înşişi nu cred în ceea ce propovăduiesc. **Dacă ei ar crede în acestea şi ar trăi după cum a învățat Hristos, nici nu ar mai fi fost nevoie să predice cuiva, căci am fi trecut cu toții la creştinism**. Căci fapta este mai puternică decât cuvântul. Cum am fi rămas noi, într-adevăr, în întuneric, dacă am fi văzut lumina luminând alături?

În zadar vă gândiţi, domnule misionar, că suntem într-atât de ingraţi, încât nu putem să deosebim răul de bine. Ne temem însă ca de la creştinismul vostru să nu păţim şi mai rău, să nu ne sălbăticim cu toţii. Am văzut misionari cărora le place aurul, fumează tutun, beau şi desfrânează, la fel ca şi bureţii noştri răi. Însă misionari, care L-ar iubi pe

Hristos mai mult decât pe ei înșiși nu am văzut până acum.

Preoţii voştri spun că au primit de la Însuşi Hristos darul de a ierta păcatele şi de a curăţi sufletele, de a izgoni duhurile şi de tămădui bolile din om. Pe când voi, creştinii, nu numai că nu ne arătaţi această putere, ca orice lucru rău şi necurat să fie stârpit, curăţat şi vindecat, ci prin viaţa voastră doar îi molipsiţi pe păgâni. Nu, domnule misionar, lasă mai întâi pe creştinii înşişi să creadă în Dumnezeul lor şi să ne arate cât de mult Îl iubesc. Atunci, poate, şi noi vă vom primi ca pe îngerii lui Dumnezeu şi ne vom boteza”.

Spunând acestea, lama (conducător spiritual la buddhişti) se aşeză, iar eu stăteam în tot acest timp ca şi lovit de trăsnet. Dacă nu mi s-ar fi propus să mă ridic, cred că aş fi rămas ţintuit acolo. Nu am mai simţit niciodată în viaţă o asemenea ruşine arzătoare pentru creştinism ca în timpul acestei discuţii şi după ea. Mi-am luat rămas bun, am încălecat şi am pornit încotro mă duceau paşii. Pe atunci eram încă mirean. Am plecat cu cele mai apăsătoare gânduri despre sine, despre viaţă, despre creştinii de astăzi. Oricât de dureros mi-ar fi fost, trebuia să recunosc că lama avea în cele mai multe cazuri dreptate, şi nu puteam să mă supăr pe el.

„Ce se întâmplă? mă gândeam. Oare, într-adevăr, duşmanii buneivestiri a lui Hristos suntem noi înşine, creştinii? Oare, într-adevăr, viaţa noastră face creştinismul de ocară în lume?”. Am simțit atunci că, într-adevăr, viaţa mea merge anapoda, paralel cu Evanghelia. Am parcurs vreo opt verste şi nu puteam să mă mişc mai departe din cauza unei dureri acute de cap. M-am oprit, am împiedicat calul şi, aşternându-mi mantaua, am căzut la pământ cu faţa în jos, iar lacrimile mi-au izbucnit în şiroaie necontenite. Aşa am şi adormit.

M-am trezit spre seară, durerile de cap îmi trecuseră, însă pe suflet simţeam o povară de moarte. Voiam să plâng, să plâng în hohote. „Doamne, Dumnezeule”, ziceam,

„păgînii se tem de noi, creştinii, ca de ciumă, se tem să nu se infecteze de la viața noastră destrăbălată, searbădă!”. Şi am început atunci să strig ca un posedat: „Doamne, Doamne! Fă ce vrei cu mine, numai lasă-mă să Te iubesc cu toată făptura mea. Îmi este puţină credinţa în Tine. Vreau să Te iubesc, şi să Te iubesc astfel, încât să fiu doar o dragoste către Tine! Auzi, Doamne, rugăciunea mea fierbinte, către Tine?”. Strigam astfel, sfâşietor, în gura mare.

Am mers în ulusurile din apropiere. Într-unul dintre acestea, învecinate cu mănăstirea budistă, am ajuns a doua zi spre dimineaţă. Am intrat într-o iurtă. Am fost primit cu căldură. Stăpânul iurtei mi se părea foarte simpatic. Nu am reuşit să beau nici un pahar cu ceai, că iurta se şi umplu cu localnici, bărbaţi şi femei. Mă priveau cu toţii cu atâta blândeţe, încât m-am gândit că în aceşti simpli bureţi sălbatici este cu mult mai multă căldură şi bunătate sufletească decât în noi, creştinii civilizaţi. Am început să discut cu ei, i-am întrebat despre una, alta şi, într-un sfârşit, le-am propus să vorbim despre Dumnezeu. În timpul discuţiei unii dintre bureţi fumau, alţii mestecau tutun, însă toți mă ascultau cu atenţie. Când am încheiat predica, un bureat bătrân, pe nume Zarhoi, s-a uitat blând la mine, cumva timid, copilăreşte, mi-a zâmbit şi a spus:

- Credinţele sunt diferite, dar Dumnezeu este unul.
- Zarhoi - îi zic -, te-ai boteza cumva?
- Eu - îmi răspunde -, încă n-am furat nimănui calul, de ce m-aş boteza?

Am primit o nouă lovitură şi, iarăşi, pe bună dreptate. Bătrânul avea dreptate, întrucât ţinea minte cum pe vremea episcopului Meletie erau botezaţi toţi ticăloşii, hoţii de cai şi tâlharii, care se botezau doar pentru a scăpa de pedeapsa cuvenită.

Am rămas peste noapte la bunul Zarhoi, apoi am pornit mai departe. Aşa făceam de obicei, mergeam din ulus în ulus, propovăduindu-L pe Hristos, şi întâlneam adesea manifestări de bunătate faţă de mine din partea bureţilor.

Odată m-am îndreptat spre râul Vitim, unde, în afară de bureţi, am întâlnit şi oroceni. Orocenii sunt şi mai puţin civilizaţi decât bureţii. Din câte se vedea, nu aveau nici o altă îndeletnicire în afară de vânătoare. Duceau un mod de viaţă nomad. Avuseseră mai înainte reni, însă la vremea în care i-am vizitat, aceştia pieriseră. Orocenii nu au nici măcar iurte, ci doar un fel de saci mari, cusuţi din piei de fiare, cu blana în afară. Sacii sunt cusuţi nu cu ață, ci cu vinele aceloraşi fiare. Mai înainte, orocenii deţineau doar arme cu cremene, acum însă predomină carabinele. Se spune că au primit aceste carabine după ce s-au lăsat de religia lor şamanică şi au trecut la creştinism.

Câţi oroceni am întâlnit, erau în cea mai mare parte botezaţi, mai toţi pe vremea episcopului Meletie. Mi s-a povestit că aceşti copii ai naturii nu erau nici pe departe încreştinaţi doar prin predică vie despre cele cereşti, ci mai adesea cu ispite destul de pământeşti.

Când m-am ciocnit personal de oroceni, m-am convins că au rămas aceiaşi păgâni ca şi până la botez. Vina aparţine, în astfel de cazuri, misionarilor noştri, întrucât aceştia au doar o singură grijă, ca numărul botezaţilor să fie tot mai mare, pentru a creşte în faţa şefilor eparhiali şi a le câştiga bunăvoinţa, şi nicidecum nu au grija de a lumina aceste biete fiinţe cu lumina învăţăturii lui Hristos, întărită prin virtute păstorească şi adevărată viaţă creştină.

Învăţătorii budismului din nordul nostru îmi stîrneau un interes aparte. După cazul despre care am povestit, mi s-a întâmplat să mă întâlnesc cu diverşi călugări budişti, care mă impresionau adesea cu originalitatea viziunilor lor religioase şi cu varietatea instruirii. Unii dintre ei absolviseră universităţi.

Mi-amintesc o discuţie cu un lamă foarte cult. L-am cunoscut îndeaproape când eram de doi ani ieromonah. Mă întreabă odată:

- De ce toate geniile omenirii sunt panteiste, adică sunt mai aproape de noi, budiştii, decât de religia teistă creştină? Aşa sunt şi filozofii antici, şi cei mai noi,

germani...

I-am răspuns la această întrebare în felul următor: întrucât omul nu poate trăi în afara religiei, dacă nu L-a cunoscut pe Dumnezeul adevărat, atunci nu-i rămâne decât să îndumnezeiască natura. Pentru un om înzestrat cu genialitate, este şi mai mare tentaţia de a crea o religie din sine, pentru a nu se contrapune lui Dumnezeu şi pentru a nu I se închina Lui.

- Iar dumneavostră, dragă lamă, cum gândiţi despre Hristos?

- Gândesc că Hristos şi cu Buda sunt doi fraţi, numai că Hristos este mai luminos şi mai mare decât Buda. Dacă toţi oamenii ar fi fost budişti, ar fi dormit cu toţii, iar dacă toţi oamenii ar fi creştini, nu ar fi dormit niciunul, ci ar fi privegheat într-o bucurie nespusă, şi atunci pământul ar fi devenit cer.

- O, am exclamat eu, cât de frumos judecaţi! De ce nu vă botezaţi, prietene?

- Problema nu e în cristelniţă, ci în preschimbarea vieţii înseşi. Ce folos că voi, ruşii, vă consideraţi creştini? Mă iertaţi, vă rog, dar am să spun că voi, ruşii, nu-L cunoaşteţi pe Hristos şi nu credeţi în El, ci trăiţi o astfel de viaţă, încât noi, sălbaticii, ne ferim în lături şi ne temem de voi ca de ciumă.

Puşcăria din Cita

Am zăbovit puţin asupra activității mele misionare din Siberia, iar acum purced la descrierea concisă, dar adevărată a celor ce mi s-au întâmplat în perioada predicării în puşcăriile din Nercinsk şi în alte zone din Zabaikalje. Am vorbit deja despre faptul că am avut ocazia, mirean fiind, să vizitez - în timpul procesiunilor crucii - unele puşcării din Nercinsk, unde am ţinut predici deţinuţilor. Când am fost hirotonit ieromonah, am preluat şi mai serios această activitate.

Voi începe cu puşcăria din Cita. Aici, după hirotonie, chiar m-am socotit o vreme drept preot al închisorii. Această puşcărie era un fel de ultim punct, de unde arestaţii erau expediaţi la muncă silnică.

Cum m-am apropiat de deţinuţi, mi-am dat seama că pentru un asemenea „contingent" se cere din partea mea o dragoste deosebită faţă de ei. Această dragoste trebuia să fie sinceră şi lucrătoare. Fără ea, era mai bine ca nici să nu te apropii de această lume, întrucât este într-atât de vitregită şi înrăită, încât, pentru a o scoate din această stare, preotul trebuie să stea bine, cu ambele picioare, pe pământul dragostei roditoare faţă de ei. Vai şi amar de acel preot care va prefera puşcăriaşilor pe mai-marii puşcăriei!

Şi, iată, când m-am apropiat de această lume, când am iubit-o până la jertfire de sine, o, atunci am văzut că ea şi-a deschis în faţa mea vraişte porţile sufletului şi mi-a dăruit libertatea de a mă uita, în orice vreme, în cele mai dosite unghere ale intimităţii sale. Trebuie să recunosc că această lume criminală, conform experienţei mele personale, dobândite în practica din penitenciare, este de departe mai ideală, mai morală şi chiar mai religioasă decât noi, cetăţenii liberi ai unei lumi libere. Prin mâinile mele au trecut în jur

de douăzeci şi cinci de mii de suflete, pe care le-am mărturisit de mai multe ori, le-am împărtăşit, le-am convins prin predicile mele să-şi schimbe viaţa, să devină fii credincioşi ai Evangheliei. Printre ei au fost şi persoane remarcabile. Tocmai despre ele vreau să povestesc acum celor interesaţi de psihologia infractorului.

Am întâlnit în închisoarea din Cita un arestat condamnat la zece ani de muncă silnică.

- Eu - zice arestatul - am absolvit seminarul teologic, am vrut să dau admiterea la universitate, însă părinţii erau absolut împotrivă, voiau să mă căsătoresc cât mai degrabă şi să plec la parohie, căci taică-meu mai avea copii în afară de mine, şi trebuiau şi aceştia, cum s-ar spune, puşi pe picioare. M-am împotrivit multă vreme părinţilor, însă, într-un sfârşit, m-am supus voinţei lor. M-am căsătorit cu fiica unui protoiereu. Soţia mea s-a dovedit a fi o porumbiţă curată, neprihănită. Odată, parcă în glumă, mi-a zis: „eu nu te iubesc şi nu ştiu cum de m-am măritat cu tine”. Aceste cuvinte au fost luate drept glumă, am râs amîndoi, fără a bănui nimic unul faţă de altul. S-a întâmplat însă ca de faţă la acestă discuţie să fie şi o fetiţă de vreo opt ani a conţopistului din localitate. Această fetiţă i-a spus despre cele auzite mamei sale, iar aceasta, la rândul ei, conţopistului. A doua zi după întâmplare am plecat la arhiereu să cer parohie şi să fixăm ziua hirotoniei mele ca diacon. când m-am întors acasă, nu-mi găsesc soţia! Ies în grădină - nu-i nici acolo. M-am îndreptat spre biserică, unde bănuiam că o voi găsi. O găsesc, într-adevăr, acolo, stând în cerdacul bisericii pe băncuţă, cu fratele conţopistului. Când m-am apropiat de ea, parcă s-a tulburat. Mi-a întins mâna, însă nu s-a ridicat să mă întâmpine. Inima îmi zvâcni. Cuvintele ei, spuse în urmă cu trei zile sub formă de glumă, mi s-au înfipt în creier şi mi s-au arătat în întreaga lor statură. Peste vreo cinci minute am

chemat-o să meargă acasă. A mers anevoie. Aşteptam să se intereseze de călătoria mea la episcop, însă - nici un cuvânt. Şi mă gândesc, uite, am mers la arhiereu pentru a ne construi cât de cât cuibuşorul nostru, să mă asigur şi pe mine şi pe ea cu o bucată de pâine, poate vor apărea copilaşi, şi aceştia vor trebui crescuţi şi educaţi, iar aici bănuiesc o treabă în stare să-mi distrugă toată viaţa. Am fost toată ziua mohorât. Seara m-am culcat. Ea s-a culcat în altă parte. în cap m-a străfulgerat o idee - trebuie să-i verific lenjeria. M-am furişat încet, ca un animal de pradă, până în aşternutul ei şi, spre marea mea îngrozire, m-am convins de justeţea bănuielilor mele. Puteţi să vă închipuiţi în ce stare dementă am ajuns! M-am îndreptat imediat spre casa conţopistului, i-am tăiat fratele, l-am mutilat, am luat toporul şi i-am tăiat neveste-mii capul, am lovit-o cu toporul pînă s-a transformat într-o masă groaznică de sânge şi carne. Cu câtă satisfacţie am făcut însă asta! O astfel de bucurie ca cea pe care o trăiam omorându-mi soţia nu mai simţisem niciodată. Când am încetat s-o lovesc şi m-am uitat în urmă, am văzut-o stând îngenuncheată în rugăciune pe podeaua însângerată a dormitorului nostru. Am fugit atunci înnebunit din casă, alergam pe străzi şi strigam că sunt ucigaş şi că am pierdut două suflete. M-au înşfăcat, m-au judecat şi, iată, plec la muncă silnică pentru vreo doisprezece ani. Ştiţi, părinte, trăiesc o stare sufletească îngrozitor de apăsătoare. Viaţa mi s-a transformat într-un chin continuu de conştiinţă. Sunt un infirm moral. Uneori nici nu vreau să cred că acestea le-am făcut eu. M-am apucat să mă rog, însă rugăciunea nu iese curată, cristalină, dintr-un suflet ucigaş. Tânjesc îngrozitor. Poate mă ajutaţi cumva, părinţele...

- Fiul meu drag, te rog cu lacrimi, mărturiseşte-te, mărturiseşte-te în aşa chip, încât nici un păcat, începând din copilărie, să nu mai fie ţinut în tine! La cele mai grele şi mai de ruşine însă, zăboveşte şi le spune preotului în detaliu. Apoi ia asupră-ţi cauza acestor păcate, o ia ca pe o cauză intenţionat făptuită de tine. Şi atunci, fiul meu, vei simţi imediat o mare uşurare. Iar după această mărturisire te rog să te dedai unei rugăciuni fierbinţi, din toată inima. Fă asta două săptămîni şi vei vedea ce va fi cu tine, prietene!

Deţinutul mi-a dat cuvântul că timp de două săptămâni îmi va respecta sfatul. Peste cinci zile am voit să-l văd. Mă duc la puşcărie să îl întâlnesc.

- Ce simţi, prietene? îl întreb.

- E bine, e mângâietor şi dulce, însă e foarte greu şi anevoies să împlinesc sfatul dumneavoastră.

Am prins a-l săruta, a-l ruga, a-l implora să-şi continue această nevoinţă. A fost de acord. În următoarea duminică, în vremea predicii, am observat că el plângea mai tare decât ceilalţi. Îmi era foarte milă de el. După ce s-a terminat Liturghia, l-am chemat în Altar. La început ezita să intre, conştientizând greutatea păcatelor sale, apoi însă l-am convins, îndemnându-l încă o dată, şi când a păşit în Altar a început să facă metanii, plângând în hohote. L-am îmbrăţişat, l-am sărutat şi am început să-l mângâi cu mila lui Dumnezeu. Condamnatul mi s-a aruncat de gît şi, stropindu-mă cu lacrimi, zicea:

- O, părinte, cât de bine mi-a făcut, cât de uşor îmi simt sufletul! Daţi-mi voie să mă mărturisesc şi să mă împărtăşesc duminica viitoare cu Sfintele Taine! Şi vă mai rog să-mi daţi o Evanghelie.

Următoarea duminică deţinutul s-a înfăţişat la slujbă atât de bucuros, încât abia l-am putut recunoaşte. Mi-a spus la mărturisire, printre lacrimi, că în acea noapte i s-a arătat în vis soţia şi i-a spus: „Eu te iert, însă un singur lucru te rog: crede şi iubeşte-L pe Domnul nostru Iisus Hristos!”. Pentru dragostea dumnezeiască faţă de păcătoşii care se pocăiesc, l-am împărtăşit pe acesta în Altar şi apoi două zile a plâns din prisosul bucuriei şi al înălţării sufleteşti. După aceasta şi-a dobîndit o asemenea autoritate şi stimă printre condamnaţi, încât toţi îl respectau ca pe un tovarăş cu cele mai înalte moravuri. Mă bucuram şi eu pentru el, mă bucuram cu o bucurie sinceră, ca pentru un om ce s-a întors la Hristos.

Un altul, despre care voi povesti, era de rit vechi. Mai înainte râdea de mine şi glumea pe seama altor deţinuţi pentru faptul că mă iubeau şi veneau la predicile mele pe care, în afara sărbătorilor, le mai ţineam de două ori pe săptămână. Le spunea adesea: „Iată, vine mântuitorul vostru, mergeţi de-l ascultaţi!”.

Odată l-am întâlnit şi l-am întrebat nu-mai-ştiu-ce, iar el a scuipat, mi-a întors spatele şi a rostit la adresa mea un cuvinţel atât de „drăguţ”, încât mi se făcuse jenă. Am rămas însă interesat de această persoană şi m-am gândit: ia să vedem, ce este mai tare, răul sau binele, ura sau dragostea? Peste vreo două săptămîni s-a îmbolnăvit. Am început să-l vizitez. S-a mirat iniţial că îi fac vizite unui condamnat rascolnic.

- Ce mă tot cercetezi, părinţele, oare vrei să mă converteşti în credinţa nikoniană?

- Nu, prietene, nu am o asemenea intenţie! Pentru mine este important că tu eşti fiu al lui Dumnezeu şi eşti chip şi asemănare a Lui.

- Este oare adevărat ce-mi spui, părinte?

- Da fiule, adevăr curat!

- O, Doamne, eu, un condamnat, un om pierdut, care L-am înjurat uneori, din mânie, chiar şi pe Dumnezeu, şi tu spui, părinţele, că eu sunt fiu al lui Dumnezeu?!

La aceste cuvinte deţinutul şi-a înfundat capul în pernă şi a început să plângă ca un copil. I-am luat capul, i l-am sărutat şi am început a plânge şi eu cu el.

- Dragă părinte, se auzi vocea lui, iartă-mă, pentru Hristos! V-am înjurat aşa de rău tot timpul, că nici nu vă puteţi închipui. Cum o să mă însănătoşesc, părinte, voi merge la predicile dumneavoastră şi le voi vorbi şi altora despre dumneavoastră. O, Doamne, eu sunt fiul lui Dumnezeu! Da, poate am să şi fiu când am să mă pocăiesc, acum

sunt însă un păcătos straşnic. Ştiţi, părinte, eu am ucis opt suflete, am trăit cu maică-mea, m-am împreunat cu animalele, am dat foc la două biserici, cu soră-mea m-am culcat, dintr-o biserică am luat şi am aruncat Sfintele Daruri la câini, am furat cai, am siluit femei, copii - iată ce fel de păcătos sunt eu! V-am descoperit acestea fără să vreau. M-a mişcat însă profund faptul că dumneavoastră aţi văzut într-un asemenea păcătos ca mine un om, şi încă ce om - fiu al lui Dumnezeu! Iată ce m-a atins, m-a atins până în străfundul sufletului! Toţi ne detestă, ne privesc ca pe nişte scursuri, chiar şi noi înşine ne urâm adesea, şi iată că dumneavoastră ne vedeţi altfel. Ştiţi, părinţele, cât de uşor ne simţim atunci când suntem socotiţi oameni... La urma urmei, oare chiar suntem noi fiare? Suntem oameni, de ce dar suntem detestaţi? O, părinte, dacă toţi ar avea aceeaşi părere despre noi, dacă toți ar iubi astfel această lume criminală cum o iubiţi dumneavoastră, credeți-mă, nu ar mai fi nici o lume criminală pe pământ. Căci doar prin bine se biruie răul. Mă iau doar pe mine drept exemplu, eu nu am auzit din copilărie nici o vorbă de mângâiere, tatăl meu era beţivul beţivilor, maică-mea ducea o viaţă desfrânată şi iată că eu, din milă pentru ea, după moartea tatei am început să-l înlocuiesc şi ca soţ, am coborât până la aceea că am început să păcătuiesc chiar şi cu animalele. Odată mi se făcu atât de nesuferit pe suflet, încât am luat funia şi am vrut să mă spânzur, însă un prieten m-a salvat de la o astfel de moarte groaznică. Am întâlnit odată un tipicar învăţat şi blagocestiv, am stat de vorbă cu el, eu am adus vorba despre păcate, iar el mi-a spus că dacă noi am fi avut preoţie, poate că mărturisirea, ca Taină, ar fi avut putere. Mi-a licărit atunci un gând: ia să mă duc eu în una din mănăstirile ortodoxe din apropiere, mă voi mărturisi şi, poate, Dumnezeu mă va ierta. Peste o săptămînă m-am dus la mănăstire, în sihăstria Sfântului Serghie. Am început să mă spovedesc părintelui şi-i spun adevărat: iată, părinţele, sunt rascolnic. Cum a auzit acest părinte că sunt rascolnic, a început acolo, în biserică, să mă ocărască, să mă înjure, să mă numească duşman al lui Hristos, om fără căpătâi şi tot aşa. Atunci mi-am încleştat şi eu dinţii şi l-am ars o dată în vârful creştetului! O, cât de tare m-am mâniat atunci! De atunci nu am mai avut măsură la fapte. Au trecut, iată, cincisprezece ani şi în această

vreme încă nu am ieşit din sânge omenesc. Ce să faci, voi sta aici, apoi mă voi elibera cumva, şi poate că va trebui să mă apuc iarăşi de vechea meserie.

Deţinutul tăcu. Tăceam şi eu. După o pauză mă fixă cu privirea şi întrebă:

- Părinte, aţi putea să mă spovediţi şi să mă împărtăşi, însă aşa, fără nici un fel de „unire”?

- Cum doreşti, fiul meu, îi răspund, sunt mereu gata să fac aceasta pentru tine!

Condamnatul se aruncă cu faţa în pernă, tresărind în hohote de plâns. Peste câteva zile s-a mărturisit şi s-a împărtăşit cu Sfintele Taine. Puteţi să vă închipuiţi în ce stare de spirit luminoasă se afla acest biet arestat! Peste două săptămîni s-a spovedit şi s-a împărtăşit iarăşi. Cât de fericit eram să-l văd în biserică rugându-se, rugându-se cu lacrimi în ochi!

Altul avea vreo 55 de ani, înalt, uscăţiv, cu o statură sprintenă şi energică. Moscovit de origine, după profesie - inginer-tehnolog. În biserică nu a fost aproape niciodată, însă la discuţiile mele participa foarte des. Odată a voit să-mi vorbească între patru ochi.

- Părinte Spiridon, mă tot pregătesc să vă vorbesc între patru ochi despre un lucru, însă orgoliul nu m-a lăsat până acum să mă hotărăsc la asta. Iată că, în sfârşit, am călcat peste mine şi m-am decis să vă vorbesc deschis. Treaba constă în următoarele - am o deprindere urâtă pentru furturi, şi încă ce fel de furturi! Sufăr mult din această cauză. Deşi mi-e greu să recunosc, vă voi spune doar dumneavoastră. Am o patimă mare pentru a curăţa odăjdiile preoţeşti şi icoanele de pietre scumpe. Puteţi să vă închipuiţi că această

patimă nu mă lasă în pace zi şi noapte? Mereu mă trage ca de chică în vreo biserică mai bogată... Eram încă gimnazist în clasa a treia, dar şi atunci îmi fugeau ochii după podoabele bisericeşti şi mă gândeam cum să fac să mi le însuşesc. Când am devenit student, pe de o parte pentru a-mi procura bani de studiu, pe de alta - din capriciu, spărgeam sipeţelele şi vasele de jertfă pentru a mă pricopsi şi eu cu ceva. Odată m-am strecurat într-o biserică unde se afla o icoană făcătoare de minuni. Cum m-am apropiat de ea, ca să pun mâna pe această pradă uşoară, m-au străpuns ochii Pruncului Hristos şi am rămas ţintuit pe loc. Peste câteva minute am întins iarăşi mâna spre icoană, însă iarăşi Pruncul Dumnezeiesc prin privirea Sa mi-a paralizat voinţa. Îmi dădusem seama că treaba eşuează. M-am ascuns într-un ungher mai întunecat şi am început să mă rog fierbinte la Maica Domnului, ca să-mi ierte păcatul şi să-mi ajute să ies liber din biserică. Când s-a făcut dimineaţă, la ora şase au deschis biserica. Am ieşit atunci afară, fără să mă observe cineva. Şi ce credeţi, părinte Spiridon, în vis am văzut-o pe Maica Domnului cea din icoană, s-a apropiat de mine şi mi-a spus: „Nu mai face asta, că vei nimeri la puşcărie, ba vei păţi lucruri şi mai grele!”. Am sărit ca ars după aceste cuvinte şi m-am pierdut complet de frică.

Trecuse cam un an şi jumătate de la vis, când am făcut cunoştinţă cu o gimnazistă şi, pentru ea, mă străduiam din răsputeri să fac rost de bani. Din păcate, oriunde mă întorceam, găseam sărăcie şi zgârcenie. Într-un sfîrşit, m-am decis să prad o biserică din Moscova, unde am şi fost prins şi trimis în Siberia. Am fugit de acolo. M-au prins iar şi m-au adus încoace. Peste un timp am evadat iarăşi, şi am ucis în drum un negustor, i-am luat actele şi am trecut cu acestea la Tiflis, unde am trăit vreo zece ani. Trăiam bine, însă nu cruţam deloc lăcaşurile lui Dumnezeu. Ucideam paznici, prădam biserici şi mănăstiri. Şi iată că mâna lui Dumnezeu m-a găsit. M-au trimis la muncă silnică pe viaţă. Cum credeţi, părinte, dacă mă voi pocăi şi voi înceta cu desăvârşire să fac vechile treburi, mă va ierta oare Dumnezeu?

- Fiule - îi răspund -, Hristos a venit pe pământ să mântuiască oameni ca mine şi ca tine. Căci nu este nici un sfânt care să nu fi greşit în faţa Lui, precum nu este nici un păcătos care să nu fi făcut vreodată o faptă bună. Sfinţenia omului în faţa lui Dumnezeu este făcută nu prin adunarea virtuţilor, ci prin calitatea atitudinii sale faţă de Dumnezeu şi sfânta voie a Lui.

- Eh, părinte, e foarte adâncă bezna pe care o văd în mine, ca pe un mormânt rece o simt. Ce să fac acum, când de douăzeci de ani nu m-am mai împărtăşit, dar şi să mă împărtăşesc mi-e teamă, căci mă consider un păcătos fără seamăn...

I-am dat o Evanghelie rusească. Timp de vreo două săptămâni a venit să se mărturisească de două ori, apoi s-a împărtăşit cu Sfintele Taine. După vreo lună, imediat înainte de plecarea sa la muncă silnică, acest deţinut mi-a povestit cu lacrimi în ochi că a văzut-o iarăşi în vis pe Maica Domnului, care, îmbărbătându-l, îi spunea: „Dacă vei trăi aşa şi mai departe, după cum ai început acum, te vei mântui!”. După acest vis s-a spovedit şi s-a împărtăşit iarăşi.

În perioada discuţiilor duhovniceşti mă străduiam să arăt arestaţilor că pentru noi nu există deosebire între oameni, că toţi oamenii sunt copii ai unui Singur Părinte, Dumnezeu, Care îl iubeşte la fel şi pe cel mai înveterat tâlhar ca şi pe cel mai sfânt om, ba chiar dragostea dumnezeiască, din milă pentru păcătos, mai aproape i se arată acestuia decât sfântului. Dumnezeu a revărsat peste noi, prin Fiul Său Unul-Născut, o dragoste nemărginită, şi e destul să-ţi deschizi inima pentru a primi această dragoste şi, din prisosul bucuriei ce te va umple, vei striga: „Doamne, Tu oare ai cercetat coliba sufletului meu, cea mânjită de sângele apropiaţilor mei?”.

Vorbeam adesea astfel printre deţinuţi, căutând în ei chipul lui Dumnezeu,

pentru a-i face să răspundă chemării de sus. O, minunată este lucrarea lui Hristos! Cu câtă dragoste unii dintre aceştia prindeau din zbor aceste cuvinte despre iubirea lui Hristos!

Odată, se apropie de mine un deţinut, ferecat în lanţuri:

- Părinte! Uită-te la mine, mântuieşte-mă! Îl vreau pe Dumnezeu, Îl vreau, sufletul meu a înviat de la vorbele dumneavoastră şi mă trage spre Dumnezeu. O, Îl vreau pe Dumnezeu!

- Ai înviat, fiule?

- Am înviat, părinte, am înviat, vă implor, daţi-mi-L pe Dumnezeu!

Toţi deţinuţii ieşiseră din biserică, rămăseseră doar acest condamnat încătuşat şi patrula ce-l însoţea. L-am chemat în Altar. Ca un copil supus, m-a urmat.

- Mai întâi de toate, fiule, să ne rugăm!

- Să ne rugăm, părinte! spuse deţinutul.

Ne-am rugat vreo zece minute. După rugăciune l-am îndemnat să se aşeze.

- Prietene al meu, bucuria mea, cât sunt de fericit că-L cauţi atât de înflăcărat pe Dumnezeu! Însă Dumnezeu intră în sufletul păcătosului doar prin uşile pocăinţei. Deschide aceste uşi, căci este în puterea ta!

- Eu am să vă povestesc mai întâi despre mine, apoi mă voi pocăi. Sunt de origine odessit..., am intrat la universitate... În scurt timp am dat-o pe băut. N-am mai terminat universitatea. Am bătut vreo trei ani pragurile azilurilor de noapte. Nu mai ţin minte cum m-am pomenit din Odessa în Rostov. Aici trăiam tot numai în beţii şi aziluri. M-am gândit într-o bună zi să mă pun pe picioare, adică să mă asigur material. În cel de-al 26-lea an de viaţă, am mers în Caucaz. Acolo m-am aruncat, cum s-ar zice, în cel mai sângeros măcel. Am organizat în total şase găşti de tâlhari. Nu cruţam pe nimeni. În scurt timp, cinci cete au fost prinse de poliţie şi doar eu cu gaşca mea mă mai ascundeam prin

munţi, în păduri, în peşterile sălbatice ale Caucazului. Nu aveam aproape niciodată mâinile nepătate de sânge omenesc. Cu mâinile mele am ucis chiar şi femei însărcinate. Bani aveam mulţi, nu mai ştiam ce să fac cu tot felul de fleacuri din aur. O, câte n-am săvârşit eu! Am omorât doi preoţi... Despre siluiri nici nu mai vorbesc...

- Ce vă împingea să faceţi asta?

- Părinte! Patimile ne-au făcut să ajungem asemenea fiarelor sălbatice, iar patimile sunt cultivate de către lumea şi mediul în care ne-am născut, am crescut şi am trăit. Dacă am fi văzut și am fi simţit că oamenii nu ne văd ca pe nişte bestii, ci ca pe semeni ai lor, zău, părinte, nu am fi fost bestii... Să luăm, de exemplu, crâşma, sau monopolka, după cum i se spune acum - ce înseamnă ea, oare nu tot aceeaşi tâlhărie, doar sub alt steag, nu aceeaşi ucidere? Oare nu beţiile m-au dus la asemenea fapte? Când omoram oamenii, îmi ziceam: taci, conştiinţă, că oare toate acestea nu le face şi lumea, ca şi mine, doar că se ascunde după legea unor convenţii statale? Gândiţi-vă la toţi mai-marii acestei lumi: oare nu pe vârfuri de valuri de sânge omenesc au ajuns atât de sus? Luaţi prostituatele, oare nu mediul le fabrică? Nu numai că îşi vând, pentru o bucată de pâine, trupul şi sufletul unor patimi străine dar, mai mult, acelaşi mediu le condamnă, le detestă şi face din ele o ruşine nu doar a creştinismului, ci a umanităţii în genere! Când vezi că toată lumea trăieşte doar cu violenţă, când toate legile şi autorităţile vieţii publice nu prezintă decât o presă neomenească, prin care se violează, se striveşte omenirea în mâinile unei grămăjoare de oameni, atunci involuntar răbufnesc patimile şi eşti gata să faci orice! Într-un sfârşit sălbăticeşti de atâta cruzime şi te transformi într-o fiară sângeroasă. Credeţi-mă, părinte, voiam uneori să pierd toată lumea, s-o ard, s-o strivesc, să fac din ea o băltoacă de sânge, ca mai apoi să usuc această băltoacă, s-o prefac în praf, iar praful să-l vântur prin întinsurile nemărginite ale universului. Ce fel de lume este asta? Trebuie distrusă! Aici nu există nimic în afară de făţărnicie, violenţă, laşitate... Noi suntem excluşi, suntem închişi în puşcării, condamnaţi la moarte, însă, cu toate acestea, nu ne

împuţinăm, ba, dimpotrivă, suntem tot mai mulţi şi mai mulţi. De unde apar astfel de oameni? În prezent, părinte, toţi oamenii s-au făcut muncitori ai maşinăriei ce fabrică delincvenţi, iar maşinăria este viaţa însăşi. Când întâlnesc popi, arhierei şi tot felul de şefi, mă gândesc: eh, voi, oameni, ce caraghioşi sunteţi în făţărnicia voastră, în instinctele voastre de asuprire, nu sunteţi oare voi călăii, călăii noştri, ai sufletelor omeneşti? Vă consideraţi păstori ai Bisericii lui Hristos, apărători ai legii dreptăţii şi luminători ai mulţimii întunecate, însă sunteţi de fapt cu toţii nişte călăi, şi încă ce fel de călăi! Mă iau fiorii atunci când văd preotul împărtăşind pe vreun condamnat la moarte, iar peste două minute acesta din urmă atârnă în spânzurătoare. Mă gândesc atunci: pe cine au spânzurat, pe hoţ sau pe Hristos? Iată ce fac cei ce reprezintă Biserica lui Hristos! Sau, iată, un altul, şeful închisorii, primeşte 120 de ruble pe lună şi pe fărâmiturile noastre trăieşte ca boierul, îşi învaţă copiii la instituţiile superioare de învăţământ, ţine o haită întreagă de câini de vânătoare şi, lucrând vreo şase-şapte anişori la puşcărie, pleacă de aici cu un capital de 30-40 de mii [30-40 de mii de ruble era o avere foarte mare, dacă ne gândim că părintele Spiridon, băieţaş fiind, a primit de la poliţistul pomenit mai sus, ca bani pe care să-i folosească în drumul spre Athos, 20 de copeici (o rublă are 100 de copeici)]. Iată, dragă părinte, ce ne face pe noi să trecem dincolo de lege! Şi acum, când am văzut că ne îndemnaţi spre Dumnezeu, am simţit că ne iubiţi sincer şi că ne doriţi mântuirea. O! În faţa razei de iubire sinceră nu va rezista nici cel mai înrăit puşcăriaş! Din numărul acestora am venit, iată, şi eu, ca să vă răspund cu dragoste la dragostea arătată de dumneavoastră. O, dacă lumea ne-ar fi iubit la fel cum ne iubiţi dumneavoastră, credeţi-mă, am fi cu toţii sfinţi. Iată ce este dragostea! Acum însă problema este: mă va ierta oare Dumnezeu sau nu?

- Fiul meu, fie ca acele păcate care ţi se vor ierta să rămână ale tale, iar cele ce nu ţi se vor ierta, le iau eu, aici, în faţa lui Dumnezeu, asupra mea! i-am răspuns.

Condamnatul se aruncă la picioarele mele şi izbucni în hohote de plâns:

- O, îngerul nostru din cer, te-ai coborât să ne mângâi pe noi, cei din lanţuri! - îmi zicea printre lacrimi, îmbrăţişându-mi picioarele.

Plângeam şi eu cu el. Peste trei zile l-am spovedit şi l-am împărtăşit. Peste trei săptămîni a fost spânzurat în închisoarea din Cita. Cu puţin timp înainte de moarte l-am vizitat în celulă, unde l-am găsit rugându-se cu lacrimi în ochi. Simţea că zilele îi sunt numărate. Cred din adâncul sufletului că L-a găsit pe Dumnezeu.

Odată s-a apropiat de mine o deţinută, zicându-mi:

- Aş vrea, părinte, să stau de vorbă cu dumneavoastră. Însă aş vrea să discutăm între patru ochi.

- Bine - am zis -, putem intra, dacă doriţi, în biserică.

- Nu părinte, din anumite motive acum nu pot, însă dacă aţi binevoi să veniţi pentru mine mâine, după ora mesei, v-aş fi foarte recunoscătoare.

Am acceptat propunerea ei şi am venit a doua zi, după primul ceai, la închisoare. Mă aştepta. Am rugat să ni se deschidă biserica. Am intrat. Supraveghetoarea a rămas în prag.

- Părinte, mă chinui îngrozitor, până la nebunie mă doare sufletul, toată viaţa mi se răscoleşte şi se întoarce cu fundul în sus. Am început chiar să vă cert şi să vă blestem pentru predicile dumneavoastră. Ce-aţi făcut cu mine, părinte? De ce mi-aţi răscolit sufletul? O, păcătoasa de mine! Doamne, ajută-mă, uşurează-mi suferinţele! Unde eşti, moarte a mea? O, Doamne, mântuieşte-mă pe mine, păcătoasa!

Am rugat-o să se calmeze şi, când şi-a revenit, a început să-şi povestească viaţa:

- Părinţii mei au fost oameni înstăriți. Trăiam bine. Eram cinci copii, trei băieţi şi două fete. Eu eram mezina (cea mai tânără). Dumnezeu m-a înzestrat cu inteligenţă şi cu frumuseţe. Încă din clasa a şasea a gimnaziului eram logodită cu un student la medicină. Am trăit doi ani bine, apoi ne-am despărţit. Era foarte gelos, deşi avea motive. Măgulirile bărbăteşti au făcut să părăsesc în scurt timp calea cea dreaptă. Când ne-am despărţit, nu am optat pentru o prostituare făţişă, ci am decis să-mi potolesc patimile într-o altă formă. Am amenajat în Moscova un hotel, unde racolam adolescente şi făceam negoţ de marfă vie. La început îmi era milă de ele, cu trecerea anilor însă am încetat să mă mai neliniştesc şi m-am afundat cu totul în această groaznică meserie. O, părinte dragă, câţi ochi nefericiţi mă privesc acum, ochi de adolescenţi, care se uită rugători, se uită necruţători la mine şi mă străpung atât de dureros... Iată ochii răposatei Katia, iată-i pe ai drăguţei Jenia, iată-i şi pe ai Verei, ai Liubei, ai Saşei... O, toţi se uită la mine şi mă întreabă cu reproş: pentru ce ne-ai chinuit? (Plânge.)

După ce s-a calmat puţin, a continuat:

- Da, părinte, cum de mai ţine Dumnezeu asemenea păcătoşi pe faţa pământului? Am siluit astfel peste două sute de copii, i-am aruncat peste bordura vieţii, am stricat peste treizeci de căsnicii, am otrăvit două fete, iar pe una am chinuit-o până la moarte. Dar câte nu am făcut... Îmi este scârbă şi să mă gândesc. Într-un sfârşit, m-am hotărât la o fărădelege cumplită, să-mi ucid amantul, ca să nu mai aibă parte nimeni de el. Amantul meu era un gimnazist de 17 ani. Pentru el am ajuns aici. Am stat liniştită până acum în închisoare, însă de când ascult predicile dumneavoastră, nu-mi mai pot găsi locul, mi-a înviat conştiinţa, s-au ridicat, ca nişte umbre, fetele chinuite de mine, care mă ţintuiesc cu nişte priviri atât de suferinde şi triste, încât mă străbat insuportabil de dureros, ca o sârmă încinsă în foc. Dragă părinte, ce trebuie să fac acum pentru a-mi uşura măcar puţin suferinţele sufleteşti?

- Iată ce trebuie să faceţi. Mărturisiţi-vă din inimă, dar mărturisiţi-vă în aşa

fel, încât să nu rămână păcat din fragedă copilărie care să nu fie spus duhovnicului. Trebuie să spuneţi în faţa lui Dumnezeu tot ce aveţi pe inimă, până la ultimul păcat. Cât v-ar fi de greu şi de ruşine, va trebui totuşi să faceţi asta. Apoi, asupra acelor păcate, care vi se par deosebite din pricina greutăţii lor, mai ruşinoase şi mai murdare, asupra lor va trebui să vă opriţi, pentru ca duhovnicul să ştie despre ele absolut totul. În acelaşi timp, citiţi toată Sfânta Evanghelie de două-trei ori. În sfârşit, rugaţi-vă dimineaţa şi seara cu cuvintele: „Doamne, mântuieşte-mă şi pe mine, păcătoasa!". Nu vă rugaţi prea mult, ci rugaţi-vă sincer, din inimă.

Peste două săptămâni am intrat la ea în celulă. Se simţea puţin mai bine. S-a hotărât să-mi îndeplinească sfaturile. Am mărturisit-o, însă am mai reținut-o de la împărtăşanie. Am făcut asta nu pentru că nu ar fi fost vrednică de cele sfinte, ci ca să întăresc în ea dispoziţia duhovnicească. Sufletul femeii nu este într-atât de profund ca al bărbatului şi de aceea am hotărât să-i întăresc mai întâi conştiinţa păcatului. După aceasta i-am cumpărat o Evanghelie şi am rugat-o să o citească de două ori şi să se roage lui Dumnezeu. Am mai intrat la ea peste o săptămînă şi rezultatul nu s-a lăsat aşteptat. Era veselă, liniştită, însă i se mai simţea ceva pe suflet. A venit duminica şi am căutat special pentru ea acel loc din Evanghelie unde se vorbeşte despre desfrânata care I-a spălat picioarele lui Hristos. Am trimis după ea, ca să fie şi ea în bisercă. A venit. Am citit Evanghelia. La sfârşitul Liturghiei, Dumnezeu mi-a ajutat să ţin o predică puternică despre dragostea atotiertătoare a lui Hristos. Deţinuţii plângeau, plângea şi ea. La sfârşitul predicii am cerut să îngenuncheze toţi. Am îngenuncheat şi eu şi, adresându-mă icoanei Mântuitorului, am zis: „Doamne! Iată, şi aceşti întemniţaţi, printre care unii sunt la fel cu acea desfrânată care, până la arătarea Ta, au păcătuit, şi-au vândut sufletul şi trupul lumii acesteia, s-au dedat desfrâului, însă doar până Te-au văzut pe Tine, Mântuitorule atotiubitor al păcătoşilor căzuţi. Numai ce li Te-ai arătat, Doamne, şi au şi căzut la picioarele Tale şi cu lacrimi fierbinţi îşi cer iertare de la Tine pentru păcatele lor. Doamne, priveşte şi la aceşti întemniţaţi, doar şi ei îşi varsă lacrimile pe picioarele Tale,

milostiveşte-Te, deschide buzele Tale atotiertătoare şi spune: «Copiii Mei, iertate vă sunt păcatele pentru dragostea voastră faţă de Mine!»”.

Biserica plângea, iar biata deţinută stătea fără simţiri, ca şi moartă. S-a terminat Liturghia. Femeia nu-şi putea veni în fire. La câteva zile am vizitat-o iar. M-a întâmpinat cu lacrimi şi mi-a spus că, citind Sfânta Evanghelie, se simte atrasă de Dumnezeu în fața Căruia vrea să-şi verse lacrimile pocăinţei.

După această zi am fost trimis la ocnă. Peste o lună, revenit în Cita, o găsesc într-o stare foarte deprimată, căci se gândea că n-o să mă mai întorc. În următoarea duminică am mai mărturisit-o o dată, apoi am împărtăşit-o cu Sfintele Taine.

Această zi a fost prima zi fericită din viaţa ei şi adesea îmi spunea că o asemenea zi nu a trăit niciodată.

În timpul unei convorbiri duhovniceşti am auzit un strigăt venit din mijlocul mulţimii de deţinuţi: „Nu vă e greu să ne faceţi morală? Sunteţi sătul şi îmbrăcat în şubă de raton, mai bine v-aţi adresa administraţiei ca să ne hrănească mai bine!”. Nu am luat în seamă aceste cuvinte şi am continuat să vorbesc. Numai ce am încheiat însă, că-i văd pe ceilalţi deţinuţi cum îl înconjoară pe cel ce strigase, gata să-l ia la bătaie.

- Ce faceţi, prieteni? am strigat către ei.

- Cum a îndrăznit, părinte, să vă jignească? Las' că acuşica-l învăţăm noi minte!

- Dragii mei, chiar dacă mi-ar fi spus o vorbă ofensatoare, dar e abia venit şi încă nu mă cunoaşte. Şi poate că a avut de-a face în viaţa lui cu preoţii.

- Din cauza lor am şi ajuns aici, la ocnă! spuse deţinutul printre lacrimi.

M-am apropiat de el şi l-am sărutat în faţa tuturor, mulţumindu-i pentru francheţe. Văzând această faptă a mea faţă de cineva care m-a jignit, deţinuţii rămaseră total dezarmaţi, privindu-mă în acelaşi timp ca pe unul scrântit la minte. După ce toată lumea s-a împrăştiat prin celule, m-am dus şi eu acasă.

Acel deţinut îmi stârnise interesul. În următoarea zi am venit la puşcărie şi am vrut să-l văd, însă nu a fost nici la convorbire, nici la slujba de priveghere. Abia peste trei săptămîni l-am întâlnit în curtea închisorii. L-am oprit.

- Cum o mai duci, prietene?

- Mulţumesc, binişor! îmi răspunse fără entuziasm.

- Aş fi vrut să vorbesc cu tine şi, în genere, să discutăm aşa, din suflet.

- Şi eu, părinte, aş vrea să vă vorbesc. Nu o dată am pornit să fac asta, însă mă tot ruşinam.

Ne-am înţeles să ne întâlnim în biserică. Era o zi de sărbătoare, am slujit Liturghia, după care l-am chemat pe deţinutul cu pricina în Altar. După ce au ieşit toţi, am început să discutăm.

- Spune-mi, prietene, de ce eşti acuzat?

- Eh, părinte, îmi este greu şi să vorbesc despre acestea. Am fost învăţător. Am primit o educaţie creştin-ortodoxă. Din faşă eram o fire religioasă. Am început să mă interesez de la un timp de ideile socialiste. Am făcut cunoştinţă cu nişte socialişti nemţi. Trebuie să recunosc că actualului socialism îi lipseşte ceva esenţial. Nu avea un suflet creştin, dacă-mi permiteţi să mă exprim astfel. Mă şoca faptul că acest socialism avea pretenţia să înlocuiască prin sine creştinismul. Ceea ce mă oprea întrucîtva să devin socialist convins. Ştiţi, părinte, toţi conducătorii şi propovăduitorii socialismului sunt duşmani de moarte ai creştinătăţii. După ce am călătorit în Germania şi am rămas pentru o vreme acolo, am adus cu mine un sentiment amar în ceea ce priveşte orânduirea noastră

de stat şi cea bisericească. În Săptămîna Patimilor am venit la biserică şi am voit să mă spovedesc şi să mă împărtăşesc, în Vinerea Mare. Aveam doi preoţi. M-am apropiat de protoiereu. Nebănuind nimic, am început să mă mărturisesc. În timpul mărturisirii i-am spus că nu cred în sfinţenia lui Aleksandr Nevski, a Sfântului Vladimir, a ţarevicilor Dmitri, Boris şi Gleb. Aceştia din urmă au căzut de sabie în urma unor intrigi politice, iar primii nu şi-au justificat sfinţenia prin viaţa lor. „Să nu crezi în sfinţenia lor este culmea ateismului!”, mi-a spus protoiereul. „Da, părinte, nu cred şi din cauză că de la ei purced războaiele şi toată violenţa!”. Mi-a dezlegat păcatele, în Sâmbăta Mare m-a împărtăşit, iar a treia zi, după denunţul lui, am fost arestat, privat de toate drepturile şi trimis ca deţinut politic la munci silnice. Ştiţi, părinte, după judecată m-am dezis de Biserică şi de tot creştinismul.

Pe deţinut îl podidiră lacrimile.

- Iubeam foarte multe creştinismul, însă un astfel de creştinism, în care preoţii prin Taina Mărturisirii îi privează pe cei ce se pocăiesc de avere şi de drepturi, îl blestem şi nici nu voiesc a mă mai gîndi la el. Ce este aceasta? În ce-au transformat preoţii Taina Bisericii? Oare Hristos a lăsat această taină pentru a-i ocroti pe împăraţi şi regi şi pentru a-i zvîrli spre suferinţă în puşcării pe cei ce în această taină îşi caută curăţirea sufletului de păcat şi împăcarea cu Dumnezeu? O, Doamne, Dumnezeule, e groaznic şi să te gândeşti... Ce fel de creştinism este acesta, care serveşte doar pe cei mai înrăiţi tirani ai lumii acesteia şi pe slugile lor? Acum nu mai pot, nu mai pot, părinte, să merg la biserică şi să aud: „blagocestivul ţar”, „Sfântul Sinod”, „oastea de Dumnezeu iubitoare” etc. Mai degrabă aş prefera un câine mort în Altar decât această josnicie zeificată.

Deţinutul tăcu. Se vedea cât îi este de greu. Oftând, îşi reluă povestea:

- Nu mă consider anarhist, las' să fie putere, să fie autorităţi, nu am absolut nimic împotriva acestora, de ce să-L cobori însă pe Hristos până la treapta de slugă jalnică, ce trebuie să-i deservească pe aceşti tirani care ne asupresc şi ne beau sângele? Iar

arhiereii? Dă-le doar bani, şi medalii, şi putere! Şi zi atunci: Adio, Hristos, adio, creştinism - o utopie, o nedumerire şi ignoranţă a pescarilor galileeni! Mă chinuie totuşi conştiinţa că m-am dezis de creştinism...

- Fiule, lasă această micime a sufletului, aminteşte-ţi de Hristos. El nu a blestemat lumea care L-a răstignit, ci S-a rugat pentru ea. Blestemele noastre sunt un semn al neputinţei şi al unei mărginiri serioase a puterii noastre în relaţiile dintre noi. Hristos ar fi putut printr-un singur gând să distrugă nu doar pe toţi vrăjmaşii Săi, ci întreaga lume să o azvârle în nefiinţă. Însă ce vedem? S-a rugat pentru toţi vrăjmaşii Săi şi nu S-a opus răului cu rău. Iată în ce rezidă puterea cea de neînvins!

- Da, recunosc aceasta, însă sufletul mi-este foarte tulburat, mutilat, cu toate că îmi recunosc vina înaintea lui Hristos.

- Apoi, prietene, dumneata suferi nu din motive politice, ci pentru credinţa în Taina Pocăinţei! De aici, prietene, reiese că suferi pentru libertatea religioasă, dăruită nouă de acelaşi Hristos!

- Oare, indirect, sufăr şi pentru Hristos?

- Da, prietene, suferi pentru El.

Deţinutul lăsă capul în jos şi priveam cum i se rostogolea lacrimă după lacrimă din ochi, căzând pe obraz.

- Mi se face lumină în suflet. Oare într-adevăr sufăr pentru religie?

- Da, prietene!

Peste câteva zile după discuţia noastră, deținutul m-a întâlnit şi mi-a arătat o scrisoare adresată protoiereului cu pricina, duşmanului său, ce stătea cu atâta râvnă la straja intereselor de stat. Scrisoarea avea un conţinut exclusiv etic. Deţinutul îi mulţumea protoiereului în cel mai convingător mod pentru dragostea ce i-a arătat-o. Am citit această scriesoare, era una foarte puternică. Deţinutul mi-a dat-o pentru a o trimite adresantului.

Peste o săptămînă a voit să fie mărturisit şi împărtăşit. Mă bucuram să-l văd de la o zi la alta tot mai vesel şi mai luminos. Nu mai era în stare să lipsească de la nici o convorbire sau slujbă. La fiecare sărbătoare era prezent în biserică. În afară de rugăciunea bisericească, exersa şi în cea individuală. În Postul Mare s-a împărtăşit de trei ori. Vorbea tot mai mult. I-am cumpărat o Evanghelie rusească, din care prefera să citească mai ales cuvântul de despărţire al lui Hristos. Multor deţinuţi le-a câştigat respectul. Acest om mi-a rămas profund în memorie. Îl respectam şi îl iubeam ca pe un frate drept al meu.

Un altul era mahomedan. Nu am observat cazuri în care să fi lipsit de la convorbiri sau de la slujba bisericească. În biserică, se ruga iniţial după cum prevedea legea lui, apoi însă a trecut la modul de rugăciune ortodox. Se ruga mereu sincer şi fierbinte. Odată a vrut să mă vadă, să vorbim, după cum s-a exprimat el, de la suflet. Îl chema Ali. Ali recunoscu că îi place să asculte la convorbiri despre faptul că în afară de pământul nostru mai există o mulţime de lumi, cu soarele şi planetele lor, care au o mulţime infinită de nuanţe şi culori.

- Dacă ar fi posibil să organizezi o expediţie ce s-ar deplasa de pe o planetă pe alta cu viteza luminii (iar lumina parcurge 280 de mii de verste pe secundă) şi dacă această expediţie ar fi călătorit prin univers o sută de milioane de ani, nu ar face decât să bată pământul în loc, pentru că în faţa ei s-ar deschide tot alte şi alte părţi necunoscute ale universului. Şi toate aceste lumi, dacă ar fi populate cu oameni asemenea nouă, atunci ei, locuitorii acestor margini necuprinse, nu ar fi putut avea o religie mai curată şi mai desăvârşită după sfinţenie şi etică decât creştinismul.

Pe Ali l-au interesat vorbele mele şi odată m-a întrebat:

- Dacă creştinismul este o credinţă atât de puternică în Hristos, întrucât este

cea mai sfântă şi cea mai desăvârşită din univers, oare atunci când vom muri vom începe să credem toţi creştineşte? Unde se va afla atunci proorocul nostru Mahomed?

- Bunule Ali, şi Mahomed al vostru va primi acolo după faptele sale, şi eu nu cred că Dumnezeu i-a întors cu desăvârşire spatele. Dumnezeu, ca adevărat Părinte al oamenilor şi Creator al universului, îi iubeşte pe toţi, îi miluieşte şi Se îngrijeşte de toţi. Îi naşte, îi creşte, îi hrăneşte şi îi răsplăteşte după faptele lor.

- Părinte, hogele nostru spune că doar musulmanii se vor mântui şi vor merge la Dumnezeu după ce vor muri, iar ceilalţi, creştinii, evreii şi chinezii, vor merge în şaitan.

- Dragă Ali, eşti însurat?

- Însurat. Am trei neveste.

- Spune-mi, dar, Ali, dacă ai avea de la toate nevestele copii, iar dintre aceştia doi-trei ar fi orbi, cum crezi, i-ai considera ca fiind copiii tăi sau nu?

- Desigur! Toţi sunt copiii mei şi eu, ca un tată, i-aş iubi pe toţi, iar pe cei orbi şi mai mult.

- Aşadar, Ali, şi Dumnezeu ne iubeşte pe toţi, fără a ţine seama de neam şi religie, ne iubeşte cu o asemenea dragoste, încât cea mai mare dragoste a noastră, în comparaţie cu aceasta, se asemuieşte cu o aşchie de gheaţă pe lângă soare!

- Allah! Astfel învaţă creştinismul?

- Da.

- O clipă, o clipă, părinte, iată ce am mai vrut să vă întreb: atunci de ce voi, creştinii, nu trăiţi mai bine ca noi? Noi nu bem vodcă, pe când voi beţi aproape cu toţii, şi femeile voastre beau de sting. Noi suntem mai drepţi şi mai credincioşi decât voi, pe când voi v-aţi făcut cruzi, necredincioşi, mincinoşi şi înşelători. Femeile noastre nu trăiesc atât

de mizerabil ca ale voastre. Ale voastre, mai ales cele de la oraş, având bărbaţi, merg pe la alţii şi păcătuiesc fără ruşine. Hogii noştri nu beau, nu înjură de mamă, iar popii voştri, mă ierţi, părinte, se îmbată ca porcii. De ce trăiţi astfel? De ce nu trăiţi după credinţa voastră?

Nu ştiam ce să-i răspund.

- Ştii, Ali, fiecare are voinţa şi libertatea sa proprie, de aceea fiecare trăieşte aşa cum îi place.

- Nu, părinte, aşa pot trăi doar fiarele, dobitoacele şi păsările. Pentru om trebuie să fie mai întâi de toate Dumnezeu. Cred că Dumnezeu are mai multă libertate şi voinţă decât omul, însă Dumnezeu nu greşeşte, pentru că ştie că El e Dumnezeu. Aşa şi creştinul: nu trebuie să greşească, ştiind că este creştin. Tu, părinte, fă-mi rost de Evanghelia voastră în limba tătară sau turcă, aveţi aşa ceva?

- Da, i-am răspuns.

Luându-mi rămas bun de la mahomedan, am plecat la oraş, am intrat la societatea biblică, am cumpărat o Evanghelie în limba tătară şi i-am trimis-o în aceeaşi zi, printr-un un elev al şcolii misionare.

Vin altă dată în închisoare, pentru a organiza o convorbire. Mă uit şi nu-l zăresc pe Ali. Slujesc Liturghia peste două zile şi iar nu-l văd pe Ali. M-am îngrijorat în privinţa lui, însă n-am îndrăznit să mă adresez supraveghetorului. Am venit peste o săptămână iar, luându-l cu mine şi pe părintele Ivan, bureat de neam. Privesc prin biserică şi iar nu-l găsesc pe Ali. Peste o lună Ali vine la biserică, se aşază şi se roagă ca mahomedanii. După Liturghie, s-a apropiat de mine şi m-a întrebat:

- Părinte, pot să mă spovedesc?

- Desigur! îi răspund.

- Atunci vreau să mă spovedesc.

Deţinutul îşi povesti printre lacrimi păcatele. Oftă, într-un sfârşit, şi spuse:

- Îmi place foarte mult învăţătura lui Hristos. Cred că am să mă fac creştin.

- Nu, dragă Ali, mai aşteaptă puţin, străduieşte-te măcar o lună să trăieşti printre ceilalţi deţinuţi după cum învaţă Evanghelia.

- Bine, răspunse Ali, aşa voi trăi; mă vor ocărî, mă vor înjura, iar eu mă voi ruga pentru ei, le voi aduce toate şi le voi strânge, nu mă voi supăra, ci voi iubi pe toţi şi voi merge să mă împac cu toţi deţinuţii. Iată, sunt două luni de când m-am certat cu ei, înseamnă că încă nu trebuie să mă botez?

- Da, mai aşteaptă puţin, dragă Ali.

Ali a ieşit din biserică şi s-a îndreptat spre celula sa. A trecut o lună, două, Ali nu mai apare. Slujesc odată Vecernia şi îl zăresc în biserică. După slujbă Ali mă aştepta.

- Eu, părinte, mai vreau să mă spovedesc.

La această mărturisire Ali şi-a spus toate păcatele pe care şi le-a amintit, începând cu anii copilăriei.

După mărturisire, Ali se ridică în picioare şi-mi spuse:

- În curând voi fi creştin. Am trăit această lună după Evanghelie şi nu înţeleg, iată, unde s-au dus durerea şi tristeţea, vreau să-i iubesc pe toţi şi să fac tuturor numai bine.

Peste o lună l-am botezat.

Un alt deţinut era nespus de frumos şi inteligent. Necazul lui era cleptomania.

- Nu mai pot, nu mai pot trăi fără a fura ceva! Au fost zile în care plângeam ca un copil de disperare. Ce-am să fac? La câţi medici nu m-am adresat, câte sfaturi nu am urmat, toate zadarnic! Ce să fac acum?

- Vă rugaţi lui Dumnezeu?

- Nu, de vreo zece ani n-am mai fost la biserică, ani în care, fireşte, nu m-am mărturisit, nu m-am împărtăşit şi nici măcar nu m-am rugat.

- Dragul meu, rugaţi-l pe şeful închisorii să vă permită să staţi o perioadă într-o celulă izolată. Vă voi vizita zilnic şi ne vom ruga acolo împreună.

- Îmi este oarecum ruşine să-i cer şefului asta, nu mă va înţelege corect şi va râde de mine.

- De ce să râdă? Doar închisoarea este, din câte ştim, o instituţie de corecţie...

- Da, aşa este, însă...

Am înţeles că o falsă ruşine îl oprea să se adreseze şefului închisorii pentru a-i cere permisiunea să se roage. I-am propus atunci altă soluţie:

- Bine, i-am zis. Atunci, în vreme ce eu voi sluji, intraţi în Altar şi găsiţi-vă un colţişor unde să vă rugaţi singur.

Deţinutul a căzut de acord. După trei slujbe s-a apropiat să se mărturisească şi să se împărtăşească. Peste câteva zile l-am întâlnit iarăşi în închisoare. Văzându-mă intrând în biserică, m-a urmat. Am intrat în Altar şi numai ce încep să descopăr Prestolul, că ceva îmi cade la picioare. Mă uit - tânărul cel chipeş stă îngenuncheat şi-mi mulţumeşte. Din acea zi se simţea uşurat, de parcă i se luase o piatră de pe inimă. L-am îmbrăţişat şi l-am sărutat. Eram foarte bucuros pentru el. S-a ridicat roşind, cu urme

subţiri de lacrimi pe obraz şi părea, atunci, frumos ca un înger coborât din cer. Cel puţin, aşa mi s-a părut.

Un altul era sectant, rus după neam. În ultima perioadă a şederii mele printre puşcăriaşi, îmi frecventa convorbirile şi era mereu prezent la slujbe. Îi plăcea nespus să mă audă zicând că viaţa trebuie să fie conformă cu Evanghelia. Fusese marcat de aceste cuvinte ale mele pe care le spusesem odată:

„Uitaţi-vă, întemniţaţii mei, cum Hristos, pentru mântuirea noastră, S-a supus tuturor legilor omeneşti, cu excepţia păcatului, cu scopul de a ne arăta şi mai vădit nemărginita Sa dragoste. Dacă Făcătorul de legi S-a micşorat pe Sine în viaţa Sa pământească atât de mult, încât a devenit unul dintre cei mai săraci fii ai oamenilor, atunci noi, văzând această dragoste, nu suntem oare obligaţi să ne dezicem nu doar de părinţii, copiii, soţiile noastre, de bunurile acestei lumi, ci chiar de noi înşine, pentru a fi cu Hristos? Pentru Hristos te poţi dezice de orice, chiar şi de tine însuţi. Căci El este mângâierea noastră, învierea noastră, găsirea noastră de sine întru El”.

Aceste cuvinte l-au mişcat pe sectant şi m-a rugat să intru la el în celulă. S-a bucurat mult când am intrat. M-a invitat să mă aşez alături, pe podeaua micii sale celule. M-am aşezat. A scos din buzunarul său soios o Evanghelie şi, deschizând-o, a găsit al patrulea capitol de la Ioan, versetul 24. L-a citit.

- Părinte, pentru Hristos, tâlcuiţi-mi-l, vă rog! Ce înseamnă: „Duh este Dumnezeu şi cei ce se închină Lui trebuie să se închine în duh şi adevăr”? Ce este a te închina în duh şi adevăr?

- Fiule dragă, asta înseamnă că toată viaţa creştinului trebuie să fie una duhovnicească, asemenea vieţii lui Hristos Dumnezeu, şi într-atât de mult această viaţă

trebuie să fie integră şi asemănătoare cu cea a lui Hristos, încât nici o falsitate, nici o minciună şi nici o ispită să nu poată pătrunde în ea, trebuie să fie o viaţă de fiu al lui Dumnezeu, după chipul şi asemănarea Fiului Unuia-Născut, care este, în cel mai deplin sens al cuvântului, Adevărul. Când această viaţă a lui Hristos o vom înfăptui în viaţa noastră, atunci ne vom închina în Adevăr, adică ne vom desăvârşi în înfierea noastră necontenită de către Dumnezeu.

În timp ce vorbesc astfel, mă uit la sectant şi-l văd cum varsă lacrimi pe foile Evangheliei.

- Dragă părinte, de ce nu ne spun astfel preoţii? Dacă ne-ar fi învăţat să înţelegem Sfânta Evanghelie, viaţa noastră s-ar fi schimbat. V-am văzut nu o singură dată şi nu o singură dată am văzut atitudinea dumneavoastră faţă de condamnaţi, şi acest lucru m-a uluit mereu. Pentru dumneavoastră, părinte, nu este nici o diferenţă dacă cel din faţă este deţinut sau director de puşcărie, manifestaţi mereu aceeaşi atitudine. Suntem nespus de bucuroşi când vă ascultăm, când vorbiţi cu noi liber, fie că e un deţinut rus, bureat, chinez, musulman, rascolnic, ortodox, luteran, evreu, catolic... Toţi sunt pentru dumneavoastră la fel, la fel de dragi, la fel de fraţi... Acum însă vă voi întreba ceva şi vă rog să-mi răspundeţi.

- Bine, accept.
- Spuneţi-mi, pentru Dumnezeu, este păcat să lupţi?
- Da, cred că e păcat.
- E păcat oare să te judeci?
- Da, după Hristos, războiul şi judecata nu au ce căuta în viaţa unui creştin.
- Iar divorţul? mă întrebă sectantul.
- Nici divorţul, după învăţătura lui Hristos, nu are îndreptăţire.

- Iar statul?

- Pentru omul natural, necreştin, statul este forma superioară de viaţă socială. Pentru noi, creştinii, este materialul brut, pe care ucenicii lui Hristos, prin predică şi prin viaţa lor personală, trebuie să-l transforme în material pentru Împărăţia lui Dumnezeu pe pământ!

- Eu, părinţele, din cea mai fragedă tinereţe Îl caut pe Dumnezeu. Mă uit, iată, mă tot uit, şi nu-L găsesc nicăieri.

Îi spun:

- Dragă prietene, dacă El într-adevăr nu există, atunci nu-L vei găsi nicăieri. Dumnezeu trebuie căutat mai întâi în noi înşine. Dacă acolo El nu e, atunci trebuie să ne dărâmăm viaţa cea veche şi să începem o viaţă în care să fie Dumnezeu. Dumnezeu există în afara noastră, însă Se descoperă pe Sine doar înăuntrul nostru. O altfel de cunoaştere a lui Dumnezeu nu există.

- Cât e de minunat! Într-adevăr, poţi să-L cunoşti pe Dumnezeu doar atunci când trăieşti cu viaţa lui Hristos.

- Adevărat!

- De ce însă, părinte, nimeni nu trăieşte cu viaţa lui Hristos? Sau, într-adevăr, este greu, dacă nu peste puteri, să trăieşti o astfel de viaţă?

- Viaţa noastră trebuie să fie peste tot pătrunsă de Hristos, iar pentru aceasta este nevoie de o hotărâre benevolă, definitivă, de a-L urma pe Hristos. Indiferent ce ar face cu noi, oamenii, această lume, trebuie ca noi, o dată şi pentru totdeauna, fără nici un pic de îndoială sau regret, să împlinim învăţătura lui Hristos. Vă ameninţă pentru aceasta surghiunul, puşcăria, spânzurătoarea, moartea? Toate aceste sinedrii, Pilaţi, Caiafe, împresurate şi puse la straja intereselor pământeşti, persecutând ucenicii lui Hristos, toate acestea nu trebuie să vă stârnească nici frica, nici groaza, ci să fie prilej de bucurie şi de

slăvire a Domnului.

Deţinutul începu să plângă de bucurie:

- Ştiţi, părinte, sufletul mi se umple de fericire de la cuvintele dumneavoastră. Permiteţi-mi acum, părinte, să fiu sincer cu dumneavoastră. Am fost mai înainte ortodox, apoi am lăsat Ortodoxia. Trăiam în orăşelul meu, nu aş zice că foarte bogat, ci aşa, modest. Am fost în calitate de ctitor timp de şapte ani la biserica noastră. Aveam la biserică doi preoţi, un diacon şi doi tipicari. Cel mai în vârstă preot era zgârcit şi-i plăceau mult banii, iar cel mai tânăr exagera cu beţiile şi, văduv fiind, se încurca adesea cu femeile. Diaconul însă, lăudându-se cu vocea sa, bea în mod intenționat câte o sticlă înainte de fiecare Liturghie. La fiecare sărbătoare se certau între ei, atât în biserică, cât şi în afara ei, se acuzau unul pe altul, se înjurau şi chiar, au fost cazuri, se luau la bătaie. Tipicarii, de ce să zic cu păcat, erau treji şi viaţa le era blagocestivă. Diaconul avea o familie mare. Se întâmpla ca diaconiţa să vină la mine acasă şi să se pună pe plâns. Pe cei şase copii ai lor aproape că-i hrăneam eu singur. Lemne, pâine, sare, aproape de toate le făceam rost şi, ce credeţi? Pentru bine diaconul m-a răsplătit cu rău, iar părinţeii au făcut acest rău şi mai mare. Ştiţi ce-au făcut? L-au îndemnat pe diacon să mă omoare, spunându-i că pentru toate aceste binefaceri eu păcătuiesc cu nevasta lui. Ştiţi, părinte, propria mea soţie este atât de frumoasă, încât nici prin minte nu mi-ar fi trecut vreodată aşa ceva, însă diaconul a fost influenţat de alţii şi am început chiar să mă tem de el de la o vreme. Odată, noaptea, s-a îmbătat criţă şi s-a apucat să-mi spargă geamurile. Am ieşit afară şi l-am împins, însă într-atât de nereuşit, încât s-a prăbuşit exact în fântână. L-au scos de acolo deja mort. Pe mine m-au condamnat la muncă silnică pentru opt ani. Preoţii, în loc să-mi ia apărarea, au început să mă clevetească. Atunci m-am lepădat de credinţa ortodoxă. Dar să-mi continui povestirea...

- Continuă! l-am rugat.

- Trebuie să spun că sectanţii mi se par a-L căuta mai viu pe Dumnezeu, vor

să trăiască totul prin experienţă personală, să studieze creştinismul. E adevărat, sectanţii nu au Euharistie, nu au preoţie, însă, cu mâna pe inimă, să recunoaştem că ortodocşii, deşi au Euharistie şi preoţie legiuită, trăiesc incomparabil mai rău în privinţa religiei.

În Ortodoxie nu este viaţă, nu este mişcare înainte. Oricât de mult s-ar îndepărta sectanţii de Biserica Ortodoxă, totuşi nu o iau spre păgânism şi nu ies din domeniul creştinismului. În schimb, ortodocşii s-au îndepărtat cu toţii sau spre un anume spiritualism, adică spre teosofie [începătorii teosofiei provin din Rusia, în persoana lui Blavaţkaia sau Rerih. Se pare că ideile teosofice au infectat şi parte a intelectualităţii provenite dintre ortodocşi], sau spre materialism brut, ştiinţific, iar creştinismul i-a plictisit într-atât de mult, încât cască şi la citirea, e drept popească, a Evangheliei în Biserică, iar la predică pleacă cu toţii pe la casele lor.

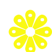
Unde ai căuta, părinte, eşti nevoit să strângi din umeri. Dacă cineva s-a hotărât să-şi caute singur mântuirea, s-a hotărât să trăiască după cum a învăţat Hristos, atunci acesta trăieşte singur, iar Biserica Ortodoxă puţin dacă-i ajută cu ceva, pentru că exemple vii nu mai sunt. Iată, cu vreo trei ani în urmă au deshumat moaştele Cuviosului Serafim. Toţi strigă, scriu şi trâmbiţează: iată, numai şi numai în Biserica Ortodoxă sunt moaşte sfinte, iată, s-a arătat Sfântul Serafim al Sarovului etc. Toţi ortodocşii blagocestivi s-au bucurat de acestea şi s-au îndreptat cu zecile de mii spre sihăstria Sarovului. Eram pe atunci încă în libertate, mi-amintesc cât s-a scris despre minunile şi vindecările sale. Însă nici un arhiereu, nici un predicator, nici un scriitor duhovnicesc nu au spus că moaştele Sfântului Serafim s-au descoperit nu pentru a vindeca bolile şi durerile noastre trupeşti, ci pentru ca să trăim şi noi aşa, să-L iubim pe Hristos, să ne iubim vrăjmaşii şi prietenii aşa cum i-a iubit Cuviosul Serafim. Să se spună că la racla cu moaşte nu trebuie să fie depuşi bani, căci sunt bani nefericiţi. Las' să fie moaştele moaşte, la ce bun să faci negoţ cu sfinţenia lor? Toată viaţa sa, acest sfânt a trăit în iubire de sărăcie, în post şi milosârdie. De cum a murit însă şi a stat câţiva ani în pământ, s-a făcut însuşi izvor al unei bogăţii

materiale, obiect comercial pentru cler, care a generat asemenea mănăstiri grandiose şi diverse hotele, încât după opulenţă se pot compara doar cu palatele împărăteşti. Şi e posibil oare ca în acele palate, cu crucile şi clopotniţele lor, să existe adevărata viaţă duhovnicească, monahală? La fel e oriunde, şi în slujba noastră duhovnicească, şi în Biserica voastră Ortodoxă. Iată cum îi văd eu pe ortodocşii de astăzi.

Trebuie să recunosc că în multe privinţe acest sectant avea dreptate şi nu aveam ce să-i replic. Am vorbit, ne-am tânguit că nu găseşti astăzi creştinism adevărat pe pământ şi ne-am hotărât să ne apucăm fiecare de viaţa sa, pentru a o aduce de la calea cea largă spre cea îngustă, a lui Hristos. Oricât de sceptic ar fi fost acest sectant față de Biserica Ortodoxă, mi-a solicitat totuşi să-l spovedesc şi să-l împărtăşesc. După acestea mi-a recunoscut, nu o singură dată, că fără Taine nu poate exista viaţă creştinească.

Mai trebuie să recunosc că deţinutul acesta era unul dintre cei exemplari, prin religiozitatea sa, din câţi am văzut în închisoarea din Cita. Am lucrat mult cu deţinuţii. Mi-au trecut prin faţă mulţi condamnaţi şi sunt mai fericit decât mulţi preoţi de închisoare pentru faptul că m-am bucurat de o mare dragoste din partea lor.

E necesar să adaug că deţinuţii arareori îşi deschid sufletul vraişte. Pe mine, însă, mă îndrăgiseră şi, simţindu-mă apropiat, îmi descopereau toate tainele lor.

Am cunoscut şi un preot, P.G. Acest părinte a fost preot de oraş, răsfăţat al episcopului. Era văduv. Frecventase cursurile de misionarism din Kazan. Ca misionar era mediocru, însă ca preot de rând făcea faţă. Mergea des în procesiunile crucii, mereu umbla prin tot felul de deplasări. Îi plăcea să trăiască pe picior mare, era ospitalier şi-i plăcea să se remarce la ocazii. Vizitiului îi dădea, bunăoară, câte o rublă-două în loc de cele treizeci

de copeici cuvenite pentru o plimbare prin oraş. Stătea cu chirie doar la evrei şi niciodată la ruşi. Iubea decoraţiile mai mult decât pe sine.

Pe timpul războiului ruso-japonez, s-a ataşat de-o unitate a Crucii Roşii, în calitate de secretar. L-am văzut adesea la unii membri ai consistoriului teologic din localitate, precum şi la spital. Nu suferea de prea multă inteligenţă, însă mereu ştia ce vrea: mai şmecherea pe ici-pe colo, se linguşea, dacă trebuia să îmbete pe cineva - o făcea. În anii revoluţiei noastre [pare să fie vorba de Revoluţia din 1905, înăbuşită] se străduia să nimerească în cele mai favorabile condiţii, ba era un radical de dreapta, ba un extremist de stânga, ba un părinţel cumsecade, fără culoare politică etc.

Conducerea eparhială l-a numit în calitate de secretar al curatelei eparhiale. La revizii ştia ce şi cum să dea revizorilor şi ieşea mereu basma curată.

La vreo opt luni de la numirea în funcţie, preşedintele acestei curatele trece întâmplător pe lângă trezorerie şi întâlneşte casierul. Acesta îl anunţă că Sinodul a transferat deja ultima parte de bani şi că, după informaţiile sale, banii sunt pe drum. Preşedintele rămase ca trăsnit la această veste, întrucât habar nu avea despre cele ce se întâmplau.

- Cum, strigă el speriat, aţi primit deja câteva zeci de mii de la mine? Cine a primit aceşti bani?

- Secretarul dumneavoastră, cu adeverinţă şi semnătură de la dumneavoastră.

- Nu ştiu nimic! Ce tot spuneţi, domnule casier? Nu există aşa ceva! spuse preşedintele şi mai speriat.

Casierul l-a luat cu sine în cabinetul său, i-a arătat toate împuternicirile pentru încasarea banilor, şi nu numai cu semnătura preşedintelui, ci cu semnăturile tuturor membrilor acestui comitet. Preşedintele a rămas perplex văzând o asemenea fraudă a

secretarului său, s-a grăbit să-i comunice episcopului, acesta - procurorului şi porni roata justiţiei...

Când l-au arestat, de frică sau dorind să-şi atenueze pedeapsa, părintele a înaintat o scrisoare de pocăinţă procurorului, în care a mai recunoscut o fraudă, şi anume că a sustras douăsprezece mii de ruble de la spital, unde activa tot în calitate de secretar. În genere, dăduse dovadă de o virtuozitate de excepţie în domeniu...

Când l-au închis, deţinuţii au aflat despre păcatele părintelui şi au pus la cale o pedeapsă. Am auzit că au vărsat peste el o covată cu lături. L-au condamnat la surghiun pentru şapte ani în gubernia Enisei.

S-a dovedit, în cele din urmă, că întreţinea relaţii cu o evreică, la care locuia cu chirie, şi că voia să fugă cu ea în America. Din partea mea, nu pot să-l judec. Vorba e că o asemenea situație era cât se poate de previzibilă, ţinând seama de faptul că era văduv şi tânăr. Mi-era milă de acest părinte Petru!

Vanea Bociarov era un gimnazist simpatic, de vreo 17 ani. Tatăl său se afla acum şi el în surghiun, însă era un bărbat blagocestiv şi pios. Avea mulţi copii. Graţie aptitudinilor sale deosebite pentru tot felul de minunăţii tehnice, avusese atelierul său şi câțiva muncitori. Cel mai mult îi plăcea meseria de aurar... Fiul său cel mai mare, Vanea, este eroul povestioarei de mai jos. Când a început revoluţia în 1905, ecoul ei a ajuns până în Siberia Răsăriteană, unde, ca ciupercile după ploaie, au apărut comitete social-democrate aproape în fiecare oraş. Se organizau demonstraţii, mitinguri politice etc. Vanea era un băiat impresionabil, nervos şi irascibil. Văzându-mă odată pe stradă, mă salută cu întrebarea:

- Părinte Spiridon, ce credeţi, voi avea vreun folos dacă mă voi lipi de

partidul revoluţionar?

- Nu ştiu, Vanea, însă te-aş ruga să nu faci asta.
- De ce?
- Măcar şi pentru faptul că eu simt că n-o să se termine cu bine.

Am vorbit mult cu el pe această temă. De la discuţie, trecură vreo trei luni. Şi ce credeţi? Aud că acest Vanea l-a împuşcat cu un revolver pe însuşi şeful poliţiei din Cita. Când au pornit pe urma lui soldaţii, s-a ascuns în atelierul lui taică-său, de unde a aruncat în soldaţi o bombă. Bomba respectivă i-a smuls lui Vanea o mână, dacă nu greşesc - stânga. A stat câteva luni în spital, după care l-au băgat la puşcărie. A stat aici o bucată de vreme, apoi l-au condamnat la moarte prin spânzurătoare.

Dimineaţa devreme, pe la patru, au chemat, pentru ultima întâlnire, pe tatăl său, mama, surorile şi fraţii mai mici. Era acolo şi un ieromonah de la casa eparhială din Cita, părintele Iacov. Părinţii plângeau neogoiţi, iar el, sărutându-i, le-a ţinut următoarea cuvântare: „Dragi părinţi, fraţi şi surori! Vedeţi că nu am nici o lacrimă, căci cred că din această viaţă pământească vom trece în alta. Dacă acolo voi fi judecat, mă voi apăra cu îndrăzneală, spunând că cel pe care l-am ucis a fost cel mai mare provocator dintre toţi provocatorii. Oare puţini oameni ar mai fi băgat el în puşcărie? Iată, acum merg şi eu, cel ce l-am omorât, merg tot din mâna lui la moarte, în schimb, pe câţi oare i-am salvat de el? Aşa că, vă rog, nu plângeţi!”.

Părintele Iacov i-a propus să se mărturisească şi să se împărtăşească. Vanea a refuzat categoric şi i-a răspuns supărat: „Nu-mi strica solemnitatea celor din urmă minute!”. Spunând asta, a urcat pe scaun, şi-a aruncat singur laţul, a împins de sub sine scaunul, s-a legănat într-o parte şi-n alta, şi peste câteva minute era deja în căruţă. A fost interzis cu stricteţe să-i fie citită panihida, însă s-a găsit un preot care i-a citit-o noaptea.

Ocna din Nercinsk

În închisoarea din Nercinsk a fost un deţinut ce merită o atenţie deosebită. Era un om sfânt. Iată ce-mi povestea despre sine:

- Am fost, părinte, un om bogat. Am pierdut de mic părinţii şi am rămas doar cu soră-mea. La patrusprezece ani sora a murit de tifos. Am rămas de unul singur. Tutore mi-a fost o mătuşă, sora mamei. Eram după fire milos, sensibil la durerea omenească, şi nu puteam să privesc nevoile şi lacrimile cu indiferenţă. Odată mă trezesc şi o aud pe mătuşă-mea vorbind cu cineva, însă discuţia aceasta era mai tot timpul întreruptă de lacrimi. Mi-am ciulit urechile. Am auzit o altă voce, iarăşi plângândă. Eram foarte curios de cele ce se întîmplă. Peste vreo zece minute se aşternu linişte. M-am ridicat, m-am spălat, m-am îmbrăcat şi am intrat la mătuşă-mea în cameră. Nu am putut să nu o întreb: „Cu cine vorbeai mai adineaori, mătuşă?”, „O mai ţii minte pe domnişoara pe care ai invitat-o să vină la tine să faceţi cunoştinţă? Azi dimineaţă au găsit-o înecată în lacul orăşenesc”. „Ce spui, mătuşă, asta era fata care voia să vină la mine?” „Da, zise mătuşa, chiar ea”.

Am plecat imediat într-acolo unde o găsiseră înecată. Comisarul de poliţie era deja acolo. M-am salutat cu el, căci ne cunoşteam. Nu puteam să privesc această fată nefericită, îmi era foarte milă de ea. Comisarul îmi spune: „Ştiţi, Ivan Ivanovici, i-am găsit în buzunar un bileţel, în care blestemă toată lumea, care a adus-o în stare să se arunce în lac din cauza foamei. Era prostituată şi, din câte ştiu eu, se abătuse de la calea cea dreaptă cam acum un an”. Nu am putut rezista, lacrimile îmi urcau în gâtlej şi am început să plâng. Îmi era foarte milă de aceste fiinţe nefericite şi, din acea zi, am hotărât să le ajut.

Mergeam pe la hotele, le dădeam bani, pe unele le răscumpăram din această

mlaştină ce le absorbea tot mai mult, le îmbrăcam, le hrăneam şi le vindecam de boli. În curând am devenit cunoscut printre ele şi mă căutau acasă cu zecile. Dumnezeu mi-e martor, nu mă ispiteam cu ele, îmi era, pur şi simplu, foarte milă. Am măritat, cu o mică zestre, 92 de fete, am vindecat vreo trei sute, câteva zeci le-am îngropat şi toate acestea le-am făcut pe contul meu.

Am vrut să le ridic şi un spital, iar pentru vârstice - un azil, tot din banii mei, însă mi s-a întâmplat o nenorocire. Cine a făcut asta, nu pot să ştiu nici acum. Mă întorc odată acasă de la teatru, pe la zece seara, şi ce credeţi? Văd în patul meu pe una din aceste nefericite, cu măruntaiele scoase afară. M-am îngrozit atât de tare, încât nu mă puteam mişca din loc. Am comunicat poliţiei. Poliţia nu era chiar „indiferentă" faţă de mine pentru dragostea ce le-o purtam acestor femei. Mulţi dintre stăpânii caselor de toleranţă erau foarte bucuroşi de acest necaz al meu.

M-au judecat, am fost găsit vinovat de moartea acestei femei şi am primit doisprezece ani de muncă silnică. Ştiţi, părinte, nu există oameni mai nefericiţi şi mai vrednici de compătimirea omenească şi dumnezeiască decât aceste femei. Dacă sunt nevoit să sufăr pentru ele, atunci Îi mulţumesc Domnului că sufăr.

„Bucuriei" acesteia i s-a mai alăturat una. Mătuşa mi-a vândut moşia şi toţi banii i-a cheltuit pentru salvarea acestor nefericite. Dragă părinte, nu există cineva care să aibă mai mare nevoie de dragoste creştină lucrătoare ca aceste femei căzute. Sunt mai mult decât sigur că ele sunt muceniţe-pătimitoare, iar Hristos le va ierta mai degrabă decât pe alţii. Ştiţi câte zile petrec ele uneori în foamete, nu au nici o cămăşuţă, nici o fustiţă, o mare parte sunt orfane, aruncate în stradă de sărăcie sau chiar de mama vitregă, şi iată că sărmanele se văd nevoite să-şi vândă trupul, iar odată cu el - şi sufletul. Dacă le găsiţi brutale, neruşinate şi răutăcioase, de un cinism imposibil, asta nu e decât urmarea faptului că se uită la bărbaţi ca la tiranii lor, ca la nişte fiare ce le chinuie cu patimile lor animalice. Deseori, satisfăcându-şi patimile, bărbaţii le iau la bătaie, le înjosesc etc. Însă dacă aţi şti

câte dintre ele sunt smerite, împăcate cu soarta şi, ca nişte oiţe supuse, merg la junghiere, la o junghiere în care însăşi viaţa se transformă într-un cuţit bont, ce le taie zeci de ani la rând... Iată, dragă părinte, ce înseamnă prostituată...

Deţinutul îşi încheie povestea. Tăcurăm amândoi. Peste câteva minute, oftând, mi-am aruncat privirea spre el şi i-am văzut faţa luminată de lumina unei bucurii interioare. L-am sărutat şi i-am spus:

- Dragă prietene, poartă-ţi crucea ta grea până la urmă, căci va veni un timp când această fată te va îndreptăţi în faţa lui Dunmezeu, şi nu numai că te va îndreptăţi, ci va pune pe creştetul tău luminat cununa nemuririi.

Deţinutul se închină, şi eu ieşii de la el împovărat de o impresie grea şi, totodată, uşoară, ce mi-a făcut-o povestea lui.

Făcând odată slujba de seară, se apropie de mine un deţinut care mă ajuta pe lângă biserică şi mă anunţă că unul dintre condamnaţi vrea să-mi vorbească. I-am zis să vină. S-a terminat Vecernia, condamnatul respectiv mă aştepta în biserică, de unul singur. L-am invitat în Altar.

- Părinte, ieri am auzit şi astăzi am venit să întreb: eu sunt luteran şi vreau să mă pocăiesc pentru păcatele mele în faţa lui Dumnezeu, să mă pocăiesc aşa ca nici un păcat să nu rămână neamintit. Puteţi oare să mă primiţi la mărturisire?

- Bine, prietene, numai că în următoarele patru zile să vii la biserică, să te rogi lui Dumnezeu şi apoi te voi spovedi.

- Chiar dacă sunt luteran, cred în Hristos şi Îl mărturisesc ca şi Dumnezeu.

- Este bun acest lucru, prietene, căci credinţa în Hristos este viaţa noastră.

- V-aş ruga, părinte, să vă vorbesc deschis.
- Poftim, voi fi foarte bucuros.
- Aţi spus că iată, credinţa în Hristos este viaţa noastră. Dacă ai transpune aceasta în partea practică a vieţii noastre cotidiene, atunci sună exact invers: credinţa în Hristos este moarte, iată de ce o astfel de viaţă oamenii nu vor să o trăiască. Dacă lumea ar începe să trăiască astăzi cu viaţa lui Hristos, atunci o astfel de viaţă ar condamna-o pe cea prezentă, cu toate valorile ei culturale, la moarte veşnică. De aceea, în ochii vieţii noastre, Hristos este purtător de moarte, şi nu e nici o mirare că în vremea de faţă Hristos este răstignit.

Nu vă voi vorbi despre alţii, vă voi povesti doar despre mine. Provin din clasa medie, am absolvit şcoala tot medie. Se părea că trăieşte, băiete, şi laudă-L pe Domnul! Eu însă am mers pe calea cea largă. În pofida faptului că m-am însurat şi aveam o nevastă bună, am început să mă dedau desfrâului. Iniţial, îmi reuşea să şterg urmele trădărilor mele, mai tîrziu însă nu mă mai puteam ascunde şi nevastă-mea a aflat totul; dar nu numai că a aflat, ci m-a şi prins asupra faptului. La început se supăra şi mă certa, apoi s-a împăcat cu modul meu de viaţă. Atât doar că din ziua în care m-a surprins în adulter nu m-a mai lăsat să o ating.

Am ajuns până la aceea, părinte, că toate aceste fapte ale mele m-au îngreţoşat şi am început să urăsc femeile. Într-o bună zi mă întâlnesc cu o cunoscută care mă anunţă că e însărcinată, şi că e însărcinată cu mine. M-am speriat. M-am gândit - iată, acum o să se lege de capul meu, şi după asta o să strige „ajutor!”. După această discuţie ne-am întâlnit pe malul râului. Ne-am plimbat până târziu, cam până pe la două de noapte. Aici am păcătuit cu ea şi, după acest păcat, atât de mult am început să o urăsc, încât am împins-o de pe malul abrupt în jos. Dimineaţa aud zvonuri cum că s-a aruncat o fată şi s-a zdrobit. Nu am reuşit nici să-mi beau ceaiul, că am şi fost luat de poliţie şi închis. Am stat în închisoare două luni, după care m-au judecat şi m-au condamnat la opt ani de muncă

silnică. Iată ce înseamnă desfrâul! Acum, când îmi aduc aminte de viața mea de odinioară, îmi pare toată o băltoacă într-atât de murdară, încât nu-mi vine a crede că am trăit, într-adevăr, aşa ceva. Nu pot să cred că viaţa mea a fost doar un coşmar continuu. Oare, într-adevăr, prin natura ei, viaţa noastră, şi a mea în particular, este atât de mizerabilă, de nesuferită, încât chiar şi în gând îmi este ruşine să arunc o privire înapoi?

- Prietene, n-aţi observat niciodată contrastul din însăşi aspiraţiile dumneavoastră?

- Nu doar o singură dată! îmi răspunse.

- Dacă aţi da prioritate aspiraţiilor dumneavoastră ideologice, care merg în dezacord cu cele cotidiene, poate viaţa dumneavoastră ar căpăta un sens.

- Părinte, de cum am fost încătuşat, m-am întors către mine şi am văzut că viaţa mea de până atunci nu numai că m-a mutilat sufleteşte pentru totdeauna, a rupt de la mine soţia, copiii şi m-a lipsit de libertate, ci mi-a şters cu desăvârşire şi eul, persoana. Atunci am strigat către Dumnezeu! Atunci am înţeles că viaţa fără Dumnezeu este o nebunie, este o dănţuială beată, un coşmar bolnav, o goană după miraje, un joc de-a ascunselea. Din acea vreme am început să mă rog, să mă rog fierbinte, să citesc Evanghelia şi, vă rog să mă credeţi, viaţa de acum mi se pare mai reală, mai preţioasă decât cea de odinioară. Dacă va voi Dumnezeu, după ce-mi voi ispăşi pedeapsa, am să mă hotărăsc să trăiesc în mod practic învăţătura lui Hristos.

Astfel vorbea deţinutul. A venit ziua spovedaniei sale. Mărturisirea a durat o oră şi jumătate. Cu câtă bucurie îl priveam! Locul în care şezuse în genunchi era ud de lacrimi. Probabil, dacă în faţă i-ar fi stat în sicriu fiul iubit sau tatăl, nu ar fi plâns aşa cum plângea pocăindu-se. După două ore l-am împărtăşit. Mi se lumina sufletul pentru el. Eram bucuros că aceşti întemniţaţi, ferecaţi în cătuşe, merg înaintea noastră, a preoţilor, a mirenilor liberi, merg spre Hristos, merg pe calea pocăinţei pentru a plini ceata sfinţilor Lui. În Împărăţia lui Dumnezeu poţi să mergi liber chiar şi având cătuşe, căci nimeni nu te

va opri să te întrebe: „Ce cauţi aici, nelegiuitule?”. Nimeni nu-ţi va spune acolo că eşti deţinut, că eşti privat de drepturile de proprietate, Împărăţia lui Dumnezeu este deschisă pentru toţi, în ea însă poţi să intri doar pe calea pocăinţei, nicidecum pe cea a prejudecăţilor sociale sau de clasă.

Când am fost nevoit să părăsesc închisoarea din Nercinsk, acest deținut îmi făcea cu mâna, plângând, luându-şi astfel rămas bun de la mine.

Cu acest tip m-am întâlnit în următoarele împrejurări. În una din închisorile coloniei din Nercinsk deţinuţii s-au răzvrătit. S-au împărţit în două tabere şi s-au bătut sălbatic unii cu alţii. Am fost anunţat să vin acolo urgent. M-am dus imediat.

Închisoarea era înconjurată de soldaţi. Deţinuţii, împărţiţi în două tabere, stăteau în curte. Am intrat şi am început să le vorbesc. O parte dintre ei mă înconjurară, luând aminte la cuvântul păstoresc. Văzându-i calmaţi, m-am adresat celeilalte părţi, ca şi aceasta să asculte de cuvântul lui Dumnezeu şi să înceteze vrajba, împăcându-se.

Capul celeilalte tabere, numit Sahalineanul, mi-a răspuns la chemare cu o expresie din trei cuvinte, ameninţându-mă şi cu pumnul. Atunci m-am mişcat din loc, m-am dus direct la el, am căzut în genunchi în faţa lui, aşa cum eram, în veşmintele de preot, şi i-am spus:

- Fiul meu drag! Stau în genunchi în faţa ta şi-ţi cer să mă asculţi, împlineşte-mi, rogu-te, rugămintea, schimbă-ţi viaţa şi fii o altfel de fiinţă... O, dacă în această clipă ar vedea mama ta cum stau eu îngenuncheat în faţa ta, nici ea nu s-ar putea ţine pe picioare, iar dacă a răposat deja, doar de la durerea de inimă pe care i-o provoci acum s-ar răsuci de trei ori în mormânt!

Astfel implorându-l, mi-am atins ţelul, deţinutul m-a ridicat şi, împreună cu mulţi alţii, am revenit la locul unde-mi începusem predica. După această predică, deţinutul şi-a dat cuvântul faţă de ceilalţi că renunţă la fosta lui datorie.

Într-un sfârşit, am slujit parastasul câtorva dintre condamnaţii răposaţi, după care am început imediat slujba de priveghere. În timpul slujbei am mai rostit încă două predici. Către sfârşit mai mulţi deţinuţi au voit să se spovedească, iar a doua zi să se împărtăşească cu Sfintele Taine. Sahalineanul n-a dorit să le urmeze exemplul. A doua zi, pe la nouă dimineaţa, dau să intru în biserică şi-l întâlnesc în uşă. Văzându-mă, se apropie şi-mi spuse:

- Părinte, nu pot să mă mărturisesc şi să mă împărtăşesc, mi-e ruşine s-o fac în faşa deţinuţilor...

- Prietene drag, ascultă-mă şi astăzi după cum m-ai ascultat ieri. De ce L-ai abandona pe Hristos pentru o ruşine înşelătoare? Ascultă-mă ce-ţi zic, rogu-te, ia şi te spovedeşte şi te împărtăşeşte cu cele sfinte!

- Am să vă îndeplinesc rugămintea... De 37 de ani nu m-am mai spovedit. Numai când eram în gimnaziu, numai atunci m-am împărtăşit.

L-am dus tot atunci în Altar şi şi-a mărturisit păcatele. Mărturisirea sa m-a mişcat profund.

Acest deţinut avea studii superioare. Prima oară a nimerit la puşcărie absolut fără nici o vină, a stat acolo trei luni şi a ieşit înrăit pe toată lumea, nemaiavând nimic sfânt în el. Curând a fost trimis în Sahalin pentru omor. A fugit de acolo după o vreme. În total, a avut vreo şapte-opt evadări, toate murdărite de sânge omenesc. Nu avea obiceiul să cruţe pe nimeni. În multe închisori era socotit drept „Ivan cel mare”, adică un fel de baron al deţinuţilor. I se supuneau fără crâcnire toti deţinuţii, în orice închisoare s-ar fi aflat. Mergea vestea că în Sahalin sugruma deţinuţii ca pe muşte. Şi în această închisoare

deţinuţii îl respectau şi-i ştiau de frică aşa, ca unui stăpân absolut peste vieţile lor. Într-o închisoare din Sahalin le-a pronunţat sentinţa la şase deţinuţi, iar aceştia, la ora fixată, şi-au pus capăt zilelor.

După ce am mai spovedit, prin mărturisire de obşte, câţiva deţinuţi ce nu fuseseră în ajun la Vecernie, însă care îmi erau deja cunoscuţi după desele întrevederi, am început să slujesc Liturghia.

La citirea Evangheliei am rostit o predică despre iubirea atotiertătoare a lui Hristos faţă de păcătoşii care se pocăiesc. La rugăciunile pentru împărtăşire, ieşind cu Potirul, am mai vorbit vreo zece minute. Am început să-i împărtăşesc şi, iată, ajunge rândul Sahalineanului meu. Când a deschis gura şi i-am pus linguriţa cu împărtăşanie în gură, deţinutul începu să se clatine, ochii i se umplură cu lacrimi şi întreaga-i făptură porni să tremure. Despărţindu-se de Potir, merse puţin într-o parte şi, privind icoana Mântuitorului, strigă: „Hristoase, Hristoase! M-ai iertat Tu pe mine? O, Doamne, pe mine, ucigaşul fără de seamăn, pe mine, tâlharul, m-ai iertat, Doamne?! O, Doamne! Ca un burete sunt plin de sânge omenesc; vreo sută de suflete am pierdut, le-am pierdut, deşi erau fără de vină, fără de vină! Am prădat biserici... O, Doamne, Tu m-ai iertat? Doamne, multmilostive... Mi-am siluit mama şi surorile, şi copiii, am păcătuit cu animale - cine se poate compara cu mine în păcate? Şi Tu, Tu, Doamne, m-ai iertat?! Ai auzit, Tu, Doamne, că toată viaţa mea Te-am înjurat, Te-am blestemat, iar Tu, Doamne, totuşi m-ai iertat?! Dragostea Ta, Doamne, faţă de mine este prea mare, şi nu am s-o pot suporta, nu am să pot, nu am să pot trăi mai departe de ziua aceasta, căci dragostea Ta mă va pierde, Doamne!”.

Văzând o astfel de scenă nemaiîntâmplată, nu am mai putut împărtăşi mai departe deţinuţii, m-am retras în Altar şi, plecându-mi capul pe prestol, am început a plânge. Deţinuţii începură un astfel de plâns, un astfel de urlet în biserică, încât mi se părea că biserica s-a transformat într-un urlet sfâşietor. În biserică stăteau şi nişte

credincioşi sosiţi din afară, dintre care nişte femei căzură în crize de isterie.

După slujbă, am auzit o forfotă în curtea puşcăriei. M-am apropiat de fereastră şi ce credeţi că am văzut? Deţinutul cu pricina se târa în genunchi prin faţa celorlalţi, rugându-i, cerşindu-le iertarea. În juru-i s-a adunat o asemenea mulţime de deţinuţi, încât toată curtea puşcăriei se trasformă într-o masă vie de oameni, şi toţi aceştia, aidoma rândunicilor pe lângă cuib, se îmbulzeau în juru-i. Unii îl sărutau, alţii, molipsiţi de acest exemplu, începeau să se mărturisească ei înşişi de păcatele săvîrşite, îşi blestemau viaţa criminală, iar unii, ridicându-şi privirea către cer, se rugau la Domnul să le fie iertate păcatele. În timp ce luam masa la şeful închisorii, se înfăţişă şi acest deținut, solicitând o celulă izolată.

După cele întâmplate, mi-a scris multe scrisori, iar în ultima mi-a destăinuit că după încheierea termenului de detenţie intenţionează să plece la Mănăstirea Valaam.

Un hoge, după cum mi-a povestit despre sine, a ajuns la puşcărie din cauza unei răzmeriţe în regiunea Fergana. Era un om splendid. Avea în el foarte multă bunătate, smerenie şi blândeţe. Era însă condamnat la muncă silnică.

- Părinte, aş vrea să vorbesc cu dumneavoastră.

- Foarte bine, dragă hoge, cu ce vă pot fi de folos?

- Îmi trebuie acasă, acasă la mine este soţie, este copii, este kişmiş, trebuie numaidecât acasă...

Zicând acestea, hogele plângea, iar mie îmi era milă până în adâncul sufletului când îi vedeam lacrimile rostogolindu-se pe faţa lui încărunţită de vreme.

- Eu şapte ani de muncă silnică. Trăit la noi, regiunea Fergana. Hogele rugat

la Dumnezeu. La noi răscoala fost, hogele trimis la puşcărie.

Mai avea pe lângă el un tătar, şi acest tătar mi-a povestit cum a ajuns hogele la puşcărie.

Îmi era milă de el. Mă atrăgea prin spiritualitatea care îi emana din interior, încât eram cu totul fermecat de el. Am hotărât să-l întreb de ce este atât de bun şi de simpatic. Mi-a răspuns:

- Dimineaţa rugat la Dumnezeu, amiaza rugat la Dumnezeu, seara rugat la Dumnezeu, noaptea rugat la Dumnezeu. Dumnezeu este la mine. Două ori Alah pe mine văzut.

Zicând acestea, hogele puse mâna la ochi şi izbucni în plâns.

Am înţeles că atât de bun îl făcuse rugăciunea şi că de două ori în viaţă se învrednicise să aibă vedenii de la Dumnezeu. L-am sărutat pe hoge.

După ce a ieşit din închisoare, a venit să mă viziteze împreună cu hogele din Cita. Dumnezeu mi-e martor, l-am întâmpinat ca pe propriul tată. Ne-am aruncat unul în braţele altuia şi ne-am scăldat unul pe celălalt în lacrimi. După aceasta a mai fost de câteva ori. După ce a plecat acasă, îmi scria cam de patru ori pe an, şi în fiecare plic primeam câte o batistă subţire de mătase. În fiecare scrisoare îmi mulţumea şi mă invita numaidecât în ospeţie. Îmi scria chiar şi când eram deja în Kamenet-Podolsk. Acum sunt trei ani de când nu-mi mai scrie. După toate probabilităţile, şi-a dat sufletul în mâinile lui „Alah”. Era un hoge minunat, faţa sa, gesturile şi privirea sa trădau în el un mare rugător. Se întâmpla uneori să vină la mine şi, intrând, ne uitam doar unul la altul şi apoi plângeam. Avea o faţă într-atât de înduhovnicită, încât nu-mi puteam dezlipi privirea de la el, voiam să-l contemplu la nesfârşit. Fie ca Dumnezeu să nu-l lipsească de mare mila Sa! Acest hoge a fost un al doilea Corneliu Sutaşul, atât doar că acela a fost militar, ofiţer, iar acesta - slujitor mahomedan.

Un alt deţinut era pătruns adânc de sentimentul propriei vini. De fiecare dată când apăream la ocnă, nu vorbea despre nimic altceva decât despre păcatele sale. Se temea ca nu cumva păcatele lui să întoarcă mila lui Dumnezeu de la el. Deşi era cărunt, avea un caracter de prunc. Probabil, în această stare copilărească îl adusese viața de ocnă.

Iată ce mi-a povestit el:

- Ştiţi, părinte, Dumnezeu m-a pedepsit pentru viaţa mea destrăbălată şi mârşavă. Sunt un mare ticălos, părinte! Împreună cu un doctor am făcut avorturi timp de douăzeci şi şapte de ani! La început mă temeam şi de Dumnezeu, dar şi de conştiinţa mea să fac acestea, şi nu o singură dată am vorbit cu soţia: oare nu e cazul să mă las de meserie? Nevastă-mea nu era rusoaică, ci evreică botezată, şi nici nu voia să audă de una ca asta. Nici nu apucam să aduc vorba, că ea o şi începea pe-a ei: copiii trebuie să înveţe, ne trebuie altă casă, că-n asta s-a făcut deja prea strâmt, trebuie deschisă o dugheană undeva prin oraş, şi tot aşa, cu fleacuri de acestea, că, după ce o tot asculţi, scuipi şi te apuci iar de aceeaşi treabă. De-a lungul acestor ani am adunat vreo treizeci de mii, iar doctorul - vreo două sute. Iată cât smulgeam din această trebuşoară. Erau paciente care ne lăsau câte cinci sute, iar uneori - câte o mie întreagă. Odată am căzut la pat cu tifos şi era cât pe ce să mor.

Atunci s-a trezit sufletul în mine, şi am început să-L rog pe Dumnezeu cu lacrimi în ochi ca să mă ridice din pat, promiţând că, de mă voi însănătoşi, nu mă voi mai ocupa niciodată de această meserie. Peste vreo trei luni m-am însănătoşit. Soţia şi doctorul m-au convins să mă apuc iarăşi de treabă. Odată i-am făcut avort unei femei bogate în cea de-a şasea lună de sarcină. Când doctorul a aruncat fătul în lighean m-au trecut fiorii - atât de mult mi se făcuse milă de acest prunc viu, încât plângeam fără să vreau. După ce ne-

am eliberat de această ispravă ruşinoasă, nu am putut răbda şi am întrebat doctorul: „K.V., spuneţi-mi, vă rog, de ce conştiinţa mea este într-atât de neliniştită de la aceste avorturi? Ştiţi oare câţi pui de om am trimis eu cu dumneavoastră pe cealaltă lume?”.

Doctorul prinse a râde în hohote, auzind, după cum s-a exprimat el, o astfel de superstiţie. „Întrebaţi-vă soţia despre asta, şi vă va spune exact ceea ce vă spun şi eu. Sunteţi om şcolit, dar nu înţelegeţi nişte adevăruri de abecedar. Dacă aţi lua microscopul şi aţi privi masa de spermatozoizi care este aruncată, fără voia noastră, de natura însăşi, spre libertate, adică spre moarte sigură... n-aţi mai întreba. Câţi omuleţi şi sufleţele mici dintre aceştia aţi aruncat singur? Ce are aici conştiinţa? Doar omul este un ghem de puteri ale universului care, unindu-se, au alcătuit o formă sau alta, conform elementelor componente. Atât şi nimic altceva!”.

Cum doctorul încerca să mă convingă de faptul că să faci avorturi şi să iei pentru asta o mulţime de bani este bine, nu-l puteam crede în adâncul sufletului. Nu-l credeam pentru că toată intelectualitatea şi, mai ales, medicii, resping cu totul credinţa în Dumnezeu ca Ziditor al naturii. Am rămas cu doctorul ca la vreo două ceasuri, după care m-am întors acasă. Nevastă-mea era supărată foc pe mine, m-a întâmpinat certându-mă şi întorcându-mi spatele. Nu am mai răbdat, am pus mâna pe-o sticlă de sub masă şi am lovit-o. Am nimerit-o direct în tâmplă. Peste vreo zece minute era deja cadavru. M-am gândit, m-am gândit şi... mi-am omorât băieţelul de cinci anişori. Socoteam aşa: mamă n-are, pe mine mă vor închide, el va rămâne orfan... Şi m-am hotărât să-l ucid. M-au condamnat, nu ştiu de ce, la optsprezece ani de puşcărie. Mă credeţi, părinte, că, doar ce adorm, şi văd în faţa ochilor o văgăună, un fel de iaz. Şi iată că fundul acestui iaz se ridică, iar pe fund - numai copii. Unii dintre ei abia încep să se formeze, alţii au deja mădularele formate, alţii - gata să se nască, iar în mijlocul lor stau nevasta mea şi feciorașul meu de cinci ani, şi toţi sau arată spre mine cu limba, sau mă ameninţă cu mânuţele... O, ce coşmar văd eu noapte de noapte! A pierit, a pierit sufletul meu!

Deţinutul începu să plângă. L-am convins să se spovedească şi să se împărtăşească cu cele sfinte, să se roage cât mai des lui Dumnezeu. A fost de acord. Peste şase luni a murit. Sunt convins că pocăinţa sa va fi primită de Dumnezeu.

Un altul era un bărbat între două vârste, bine făcut. Am auzit, în timp ce mărturiseam deţinuţii, zăngănit de lanţuri. Am privit în urmă: văd o patrulă cu un deţinut înlănţuit. Încă nu reuşisem să înţeleg bine de ce mi l-a adus patrula, că acesta spuse:

- Părinte, ei, părinte! Vreau să mă mărturisesc! Sunt mahomedan şi vreau să-mi povestesc păcatele.

- Bine, prietene, te voi mărturisi! îi zic.

- Hai acum, mă doare inima, mi-este greu, oftă el.

L-am dus lângă analog şi voiam să-l mărturisesc fără a pune peste el epitrahilul. A observat acest lucru şi mi-a zis:

- Pune şorţul tău peste mine!

L-am acoperit cu epitrahilul. Omul căzu în genunchi şi într-atât de fierbinte şi-a mărturisit păcatele, că mi-aş dori şi eu ca înainte de moarte să pot să mă spovedesc astfel. Când am încheiat mărturisirea, s-a ridicat, a sărutat Evanghelia şi crucea şi mi-a spus:

- Acum îmi este mai uşor. Vino, părinte, azi sau mâine, pe la mine, sunt singur în celulă.

A doua zi am fost, într-adevăr, pe la el. M-a rugat să mă aşez pe scaun, iar el însuşi, stând în picioare, începu să-mi vorbească:

- Eu, părinte, am citit de multe ori Coranul, am citit şi Evanghelia voastră. Coranul nostru spune să-i batem pe ghiauri, pe cei ce nu sunt mahomedani, iar Evanghelia spune că nu trebuie bătut poporul de altă credinţă. M-am gândit, m-am gândit şi mi-am spus: Hristos este mai cinstit şi iubeşte mai mult oamenii decât Mahomed proorocul. Pace Lui! Aşa m-am gândit: dacă copiii mei ar trăi rău, m-aş mânia; dacă copiii mei ar trăi bine, m-ar iubi, ar face ceea ce le-aş spune, atunci i-aş iubi din nou şi i-aş ierta. Aşa spune şi Hristos: trebuie să te pocăieşti, şi Dumnezeu te va ierta. Asta am înţeles: Evanghelia e mai dreaptă decât Coranul. Acum am spus toate păcatele mele lui Hristos. El m-a auzit, nu-i aşa?

- Da, zic, El le aude şi le vede pe toate.

- Aceasta este şi mai bine pentru mine. Las' să ştie că I-am spus totul, şi eu cred acum că El mă va ierta. El singur spune că este Fiul lui Dumnezeu, aceasta este important pentru mine, căci m-am mărturisit Fiului lui Dumnezeu. Asemenea fapte mai mult nu am să fac. Ele sunt foarte grele pentru suflet. Voiam să-mi tai singur gâtlejul, atât mă apăsau pe suflet.

- Poate vrei să devii creştin?

- Acum sunt puţin creştin; am să mă rog lui Dumnezeu şi dacă totul o să fie bine şi pe inimă va fi lumină, atunci nu am să mă botez, voi trăi aşa după învăţătura lui Hristos; iar dacă va fi greu, mă voi boteza. Eu mă mir că voi, creştinii, aveţi o asemenea credinţă şi trăiţi atât de rău. Mahomedanii noştri au o credinţă mai rea, dar trăiesc mai sănătos ca voi. Dacă toţi perşii s-ar face creştini! Nu ar trăi aşa cum trăiţi voi. Voi, ruşii, aveţi un Dumnezeu aşa de mare - Hristos, dar trăiţi de parcă nu aţi avea nici un Dumnezeu. Aveţi beţii, tâlhării, bătăi, femeile fug, bărbaţii fug la alte femei, copiii mici sunt aruncaţi în stradă, copiii nu ascultă de părinţi, părinţii îşi blestemă copiii. Oamenii voştri se roagă puţin, popii se ceartă cu ţăranii, ce este asta? Acesta nu e creştinism! Pentru ce atunci acesta? Am auzit, părinte, că în curând toţi necreştinii vor deveni creştini,

iar pe creştini Hristos îi va alunga de la Sine. E adevărat?

- Nu ştiu, prietene! i-am răspuns.

Luându-mi rămas bun de la el, am pornit spre casă. Simţeam o tristeţe şi o amărăciune pe suflet. Păgânii, până şi ei ne acuză de viaţă necreştinească. Cum atunci să mergi mai departe? Mai departe nu se poate merge. Gândeşti, iar gândeşti, şi ţi se face greu pe suflet. Într-adevăr, în ce s-a preschimbat viaţa noastră de astăzi? Tot pământul rusesc este împresurat cu biserici, mănăstiri şi paraclise, însă dacă te uiţi la viaţa noastră, oricum te-ai justifica, trebuie să recunoşti că nu numai că nu suntem creştini, dar nici n-am fost vreodată creştini, şi nici nu ştim ce înseamnă, într-adevăr, creştinismul. Până una alta însă nu trebuie să disperăm, va fi o vreme, va răsări şi pe ogorul rus grâul lui Hristos. Sunt mai mult decât sigur că Dumnezeu iubeşte Rusia şi nu o va lăsa să piară de tot.

Odată, auzind chemarea mea spre pocăinţă, deţinuţii începură să plângă, iar când mi-am terminat predica, unul dintre ei se opri şi stătu nemişcat până ieşiră toţi din biserică. Văzând că în afară de el mai rămăsese doar un supraveghetor, se apropie de mine şi, cerându-mi binecuvântarea, m-a întrebat dacă pot să-i ofer a doua zi o oră. Nu m-am împotrivit. A doua zi l-am chemat la mine. Şeful închisorii avea un suflet blând şi i-a permis să intre în cabinetul său, unde mă oploşisem şi eu pentru o vreme. Aici deţinutul începu să se simtă mult mai liber şi începu a-mi povesti următoarele:

- După predicile dumneavoastră am simţit unele remuşcări. S-a zbuciumat conştiinţa în mine. Până acum însă mă simţisem complet liniştit. Ştiţi, părinte, din tinereţile mele am vânat icoane făcătoare de minuni. Voiam să mă fac bogat dintr-odată. Am trăit în acest scop în mai multe mănăstiri cu ascultare. Am trăit în Lavra de la Kiev, am trăit la Poceaiev, la metocurile athonite din Odessa, în mănăstirea din Kursk, în alte

mănăstiri - oriunde se aflau icoane făcătoare de minuni. De câteva ori am încercat să prad icoana de la Kursk, de două ori - pe cea de la Kazan. În lavre acest lucru era imposibil, însă în Lavra de la Kiev voiam să pătrund în veşmântărie, unde se păstrează multe obiecte de preţ. Mi-era cunoscut faptul că acolo găseai şi darurile de aur ale cnejilor ruşi, însă totul era peste măsură de dificil. Nu consideram că, furând aceste lucruri, aş săvârşi un mare păcat. Într-adevăr, ce fel de păcat? Doar aceste nestemate nu-I trebuiesc deloc lui Dumnezeu. Dacă vrei să rupi o bucată din averea ta pentru fapte bune - poftim, dă-o la săracii care duc lipsă de o bucată de pâine. Asta ar fi mai plăcut în faţa lui Dumnezeu decât să împodobeşti cu aur şi briliante icoana îndrăgită. I-aţi întrebat vreodată, părinte, pentru ce fac acestea? Icoana nu va deveni mai sfântă şi mai făcătoare de minuni de la aceste podoabe, atât doar că îi va duce pe cei bogaţi în rătăcire, iar pe cei săraci - în ispită.

- De ce credeţi asta?

- Pentru că cei bogaţi, prin jertfele lor, vor să o îmbuneze pe Maica Domnului. E un fel de împrumut, ca ei să poată spune: iată, prin această atitudine materială excepţională din partea mea, Maica Domnului se obligă să-mi facă asta sau cealaltă, întrucât eu i-am adus daruri de preţ. Iar săracii, cei ce nu au un ban de pâine, se vor sminti de la aceste podoabe bogate şi, nu se vor gândi doar, ci chiar vor spune cu voce tare: ce e şi cu icoanele acestea făcătoare de minuni? Ele însele, măicuţele, sunt îmbrăcate în aur şi pietre scumpe. Pe noi, sărmanii, nu ne cunosc şi nu pot înţelege soarta noastră amară. Iată unde este păcatul cel mare. Asta este, părinte, din câte cred eu, curată închinare la idoli. Evanghelia spune să ne împodobim sufletele, nu icoanele. Pe lângă asta, părinte, ar fi fost puţine icoane făcătoare de minuni dacă nu s-ar fi îmbogăţit clerul de pe urma lor. Gândindu-mă astfel, de câteva ori m-am hotărât să fur aceste bijuterii de pe icoane, iar o parte din banii obţinuţi să-i dau săracilor.

Am zâmbit. Deţinutul îmi pricepuse gândul şi se corectă imediat:

- Nu aş fi dat doar o parte mică, aş fi dat, poate, chiar totul. Apostolii lui

Hristos nu aveau nici un fel de icoane făcătoare de minuni, nu aveau biserici bogate, se adunau pentru rugăciune undeva, într-o cocioabă dărăpănată sau sub cerul liber, pe când la noi, oriunde te-ai întoarce, vezi aur, argint, brocart, mitre împresurate cu briliante şi, prin toată această bogăţie, se gândesc să fie bine-plăcuţi lui Dumnezeu şi să-şi deschidă uşile în Împărăţia cerului. Ştiţi, părinte, pentru Dumnezeu, monahilor le poţi fura totul, doar ei nu au nimic al lor. Întrucât s-au dezis de toate cele pământeşti, nu trebuie să aibă nimic al lor. Un oarecare sfânt şi-a vândut unicul lucru pe care-l avea - Evanghelia, iar banii i-a dat unui sărac.

Deţinutul tăcu.

- Eh, păcatele noastre, murmură el. Sunt, într-adevăr, un păcătos, un mare păcătos, însă pentru aceste icoane mă consider foarte puţin păcătos. Poate pentru faptul că şi aşa n-am mai reuşit să fur nici o podoabă de pe ele... Cât priveşte alte lucruri bisericeşti, tot felul de vase - din acestea am furat multe. Pentru asta am şi fost judecat, am prădat două biserici. Şi nu a fost mare lucru în aceste biserici, aşa, nişte fleacuri, iată, dacă aş fi putut smulge un diamant de pe o icoană făcătoare de minuni!... Totuşi, părinte, aş vrea să mă mărturisesc şi să mă împărtăşesc cu Sfintele Taine.

Am fost de acord. Trebuie să spun adevărul: asupra acestui deţinut mai trebuie lucrat mult până inima lui va fi cu adevărat deschisă pocăinţei. Mă miră un singur fapt: dacă este preot, sau diacon, sau chiar simplu monah sau ascultător - în genere, o faţă duhovnicească -, este mai puţin apt pentru o pocăinţă sinceră.

Am întâlnit un alt deţinut tot aici, la muncă silnică. Avea 67 de ani. Era aproape liber şi locuia în afara închisorii. Prin luna iunie, am intrat pe la închisoarea de care ţinea acest condamnat şi am mers să vizitez şi bordeiele în care trăiau aceşti deţinuţi liberi. Am intrat şi pe la el, m-a primit, la fel ca şi ceilalţi, cu mare dragoste. Am ieşit din bordei şi ne-am aşezat pe iarbă, sub cerul liber. Începu să-mi povestească cum a trăit el la Kora şi cum şeful închisorii de acolo, Razghildeaiev, mai că l-a dat spre mâncare câinilor. S-au apropiat de noi şi alţi deţinuţi, concubinele şi soţiile lor, s-au aşezat în jurul focului şi, după ce l-am ascultat pe bătrân, fiecare începu să-şi povestească câte ceva din propria viaţă. Bătrânul a spus următoarele:

- Aveam vreo douăzeci şi cinci de ani, nu eram încă însurat şi, iată, ne veseleam odată la o nuntă şi s-a-ncins acolo o bătaie la beţie. L-am lovit din întâmplare pe staroste în creştet, iar acesta muri pe loc. M-au trimis, aşadar, la Kora. Am mers aproape tot drumul pe jos, încătuşat. Rar când aveam norocul să urc în vreo căruţă. Când mergeam spre ocnă, aici fusese numit un nou şef, acest Razghildeaiev. Era fiară, nu om. I-am fost vizitiu. Părinte, eu am fost vizitiul său preferat şi ştiţi: de trei ori m-a bătut cu biciul şi o dată a asmuţit câinii asupra mea.

- De ce a făcut acestea?

- O dată nu am hrănit câinii la vreme, altă dată - am mers la uzina din Nercinsk şi nu potocovisem un cal. Iată pentru ce! Jur pe Dumnezeu - de câteva ori ne-am hotărât să-l omorâm sau să-i dăm foc la casă. Părinte, numai când te gândeşti la câte ne făcea el nouă! Se întâmpla să pună deţinuţii să sape un şanţ. Apoi spunea: pe acela, pe celălalt să-i îngropaţi în şanţ. Şi-i îngropau, bieţii, de vii. Nu era zi să nu spânzure pe cineva, să nu îngroape sau să asmuţă câinii. Ştiţi, părinte, sătucurile din Kora sunt construite pe mormintele nefericiţilor arestați, morţi de mâna acestei fiare. Am năimit un preot să-i citească zilnic parastasul, căci auzisem că, dacă unui viu i se citesc rugăciunile cuvenite morţilor, acesta nu o va duce mult. Se întâmpla să ne dea ceva de lucru şi ne fixa

vremea când trebuia să terminăm, iar dacă nu terminam, dintr-un motiv sau altul, şi întârziam chiar cu puţin timp, punea să ne bată. Şi ne băteau aşa, încât unii erau scoşi pe mâini din baracă, iar alţii, în genere, erau tot atunci îngropaţi... A făcut o şosea prin pădure. Puteţi să vă imaginaţi deja că acest drum a fost scăldat în sânge şi împresurat cu osemintele deţinuţilor. Era, vă zic, o fiară, şi încă ce fiară! Kora este un loc doar de mucenici. Nu se sinchisea de noi. De se întîmpla ca vreun supraveghetor sau vreo dădacă să-i şoptească la ureche vreo vorbuliţă despre careva dintre noi - îl şi lua la bătaie, sau slobozea cîinii asupra lui, şi, imediat, acolo deja zece-doisprezece deţinuţi trebuiau îngropaţi în pămînt, iar dincolo - cinci-opt erau băgaţi din nou la vergi. O, Doamne! Unde s-o fi născut această bestie, şi cine l-a născut, şi cum pământul acesta îl mai ţine pe lume? Doar a omorât zeci de mii de deţinuţi. E drept, au fost dintre aceştia unii care trebuiau pedepsiţi, însă doar pedepsiţi, şi nu pierduţi cu totul, pe când el ne sugruma pe toţi laolaltă, cu vină şi fără vină, ca pe nişte şerpi veninoşi. Dar ştiţi, părinte, câte suflete nevinovate se află printre noi şi, sărmanele, au avut şi ele de suferit de pe urma acestuia? Eu, părinte, mă gândesc că Kora este al doilea Kiev. În Kiev se află moaştele sfinţilor, iar la Kora - moaştele nevinovaţilor mucenici-deținuți.

Bătrânul începu să plângă, plângeau şi ceilalţi. Lângă mine stătea un tânăr îndesat, care, ştergându-şi lacrimile, spuse:

- Pentru astfel de fiare nu există lege. Dacă un deţinut greşeşte este imediat pedepsit. Iar dacă greşeşte un şef, poate de o sută de ori mai des, acestuia i se închină şi mai adînc. Eh! Mi-aduc aminte des de Fiodor Kuzmici, am citit odată despre el. Iată cine s-a dezis singur de tronul împărătesc şi a plecat pe jos cu desaga din Taganrog, să pribegească. Dacă ar trăi toţi aşa, măcar puţin, ar vedea cu ochii lor cum trăieşte Rusia şi de ce este atât de săracă, şi poate atunci nu ne vor mai pedepsi aşa.

- Nu aşteptaţi, fraţilor, nimic bun de la viaţa asta pământească! continuă un al treilea. Odată ce pe Fiul lui Dumnezeu L-a răstignit puterea pământească, atunci nu mai

avem ce uşurare să aşteptăm pentru noi. Lumea se află în răutate. Pe mine mă consideră anarhist, iar eu nu sunt deloc anarhist, sufăr pentru că îi consider pe toţi oamenii egali între ei. Acum, părinte, în viaţa noastră nu este Hristos. Eu, iată, de cinci ani de când urmez Evanghelia, mă simt foarte bine.

O femeie interveni:

- Şi aşa cum trăieşti tu, Andrei, nu este uşor, tu ne împărţi tot ceea ce câştigi nouă, săracilor, iar tu trăieşti doar în cămaşă şi opinci, aşa însă un om cu familie n-ar putea trăi.

Altă femeie spuse:

- S-ar putea trăi aşa ca şi Andrei, însă, ştiut lucru, trebuie să renunţi la toate şi să-i iubeşti pe toţi, pe când la noi... Peste tot e minciună, să luăm măcar şi viaţa noastră de deţinuţi. Mă aflam odată în trecere printr-o închisoare, se spunea că şeful acelei închisori îi ţinea tot într-o foame pe bieţii deţinuţi, iar el însuşi se pricopsea cu avere de pe asta, şi cu o aşa avere, încât se spunea că, plecând de acolo, a dus cu sine o sută de mii... Iată, aşa un om...

- Nu, tovarăşi, zise Andrei, nu trebuie să căutăm dreptate în afara noastră, doar o cale este pentru noi: să ne ţinem de dreptatea noastră şi să o înfăptuim în viaţă. Iată, atunci toate vor fi bune.

Deţinuţii tăcură.

Îi întreb:

- Spuneţi-mi, copiii mei, aveţi oare vreodată în viaţa voastră şi clipe luminoase?

- Foarte puţine, spuse bătrânul. Unii tânjesc după patrie, de aceea în capul lor gândurile le sunt acolo mereu, altul îşi blestemă soarta şi se simte foarte prost, altul s-a pricopsit aici cu nevastă şi îngrijeşte de familie şi rar dintre noi care se simte bine.

- Părinte, interveni Andrei, de clipe luminoase au parte cei cu conştiinţa curată; ceilalţi, cu conştiinţa pătată, nu vor vedea clipe luminoase până la sfârşitul vieţii.

O femeie tînără spuse:

- Eu, iată, am în Rusia, de la soţul legiuit, un băiat şi o fată, iar aici - un băieţel. Nici vorbă, părinte, de clipe luminoase, după aceia mi se usucă inima, şi de ăsta mi-e milă...

Vasili mărturisi:

- Am şi eu soţie şi copii în Rusia, m-am încurcat şi aici cu una - uneori nu eşti bucuros de aşa viaţă, plângi, plângi, apoi o iei de la capăt.

- Spuneţi-mi drept, îi întreb, vă rugaţi lui Dumnezeu?

- Da, părinte, recunoscu bătrânul. Sunt unii dintre noi care se roagă, dar sunt şi din cei ce au uitat cu totul de Dumnezeu, sunt chiar şi dintre cei ce înjură de cele sfinte, că te ia groaza... Acum, de la o vreme, am încetat să-L înjurăm pe Dumnezeu, de când ați venit la noi.

- Dragă părinte, dumneavoastră ne aduceţi multă mângîiere şi mântuire în viaţa noastră de deţinuţi, spuse Andrei. Iată, acum vreo cinci zile, toţi deţinuţii ne uitam ca la o minune: aici, în bordeie, se luară doi la harţă, şi toţi eram convinşi că până seara se vor înjunghia, într-atât de aprigi erau. Ne uităm, unul dintre ei (acesta fusese aşa de cruntă bestie pe vremuri, încât fusese numit călăul închisorii) bate la uşa celuilalt, iar acela ia o bucată de fier şi-i iese în întâmpinare, şi numai ce s-a repezit să-l lovească, că i-a şi înţepenit mâna. „Călăul" stătea îngenuncheat în faţa lui şi-l întâmpină cu următoarele cuvinte: „Părintele ne-a poruncit să iertăm totul şi iată, eu te iert, până la asfinţitul soarelui, şi iartă-mă şi tu pe mine!". Şi muierile noastre, şi noi, am bocit atunci până la saţ, văzând un astfel de tablou. Iată, părinte, ce înseamnă învăţătura dumneavoastră. Vă rugăm, părinte, să nu ne părăsiţi pe noi, nefericiţii...

Am rămas mişcat de povestirea lui Andrei. Într-un sfârşit, ne-am ridicat şi, înainte de plecare, le-am mulţumit pentru discuţie, iar bătrânul a mers să mă conducă.

- Da, dragă bunicule, ai avut mata de suferit în viaţa asta multe chinuri, am zis.

- Acest Razghildeaiev ne-a trimis pe mulţi pe cealaltă lume, ne-a trimis degeaba, însă şi el a câştigat doar osândă şi blestem. Nu este nici un cântec de-al nostru, al deţinuţilor, nici o poezie în care să nu fie blestemat.

Aşa m-am despărţit de bătrânul.

Un alt deţinut era moldovean. Un tip aprig şi crud, care mai apoi însă s-a pocăit. Era de vârstă medie, lat în umeri, vânjos şi mic de statură. Iată ce-mi povestea despre sine:

- Din cea mai fragedă copilărie fugeam de muncă şi-mi plăcea să trăiesc fără vreo treabă. Trândăvia m-a învăţat să umblu prin grădini străine, prin vii şi prisăci. Mergeam des la petreceri, mai în fiecare zi eram prezent în cârciumi. Tata mă ocăra adesea, mă blestema chiar, iar eu, auzindu-i blestemele, îl zădăram scoţându-mi opinca şi zicându-i: „Ia şi apucă de-aici, câine bătrân, ia şi muşcă... Ţine, ticălosule! N-o să mă blestemi tu multă vreme, drac bătrân ce eşti! Am să te scot eu la hat!”. Se întâmpla să mă ruşineze, să mă sperie cu Dumnezeu, şi atunci îi ziceam de toţi dumnezeii, crucile şi împărtăşaniile, dacă nu chiar mai dihai... Viaţa mergea de la o zi la alta, iar eu mă făceam tot mai rău şi mai rău, din aprig în mai aprig, din destrăbălat în şi mai destrăbălat. Am început să mă împreunez cu dobitoacele. începusem să fur, să beau peste măsură... Viaţa mea o luase într-atât de mult hăis, că nici eu nu mai eram bucuros de ea. Mi-am călcat odată pe suflet şi m-am pornit să mă spovedesc părintelui din sat şi s-o închei cu felul

acesta de viaţă. Mergeam spre el cu o bună dispoziţie. Numai ce ajung la poarta lui, şi văd că părintele însuşi este adus acasă de subsuori, beat tun. Cum l-am văzut, i-am tras o înjurătură de mama focului şi m-am întors înapoi, direct în cârciumă.

Am început să beau de atâta amar adunat pe suflet, îmi era milă de mine şi am tot băut până dimineaţa. În drum spre părinte, dându-mi seama de viaţa mea stricată, îmi ziceam: aşa nu e bine să trăieşti, aşa nu se mai poate, trebuie schimbat totul din rădăcină. Şi, iată, trebuia să se întâmple aşa ceva! Nu, - mă gândeam -, nu mai am scăpare, mi-am pierdut definitiv sufletul şi nu mai este drum pentru cale-ntoarsă. Beam pahar după pahar. Dimineaţa am venit acasă, abia ţinându-mă pe picioare. Bătrânul, tatăl meu, nu ştiu ce mi-a spus, iar eu, prinzându-l de gât, am început să-l sugrum. Peste câteva minute tatăl meu îşi dădea sufletul lui Dumnezeu. Am plecat fugar. A treia zi am sosit la Chişinău. Am stat aici câtva timp prin aziluri, până cineva m-a sfătuit să plec în Austria. În Austria nu am putut trăi mult timp, mă rodea mereu un fel de dor, şi am revenit în Rusia. Nu am ajuns bine până la Soroca, că am şi fost înhăţat. M-au judecat, desigur, şi m-au trimis la muncă silnică. Ştiţi, părinte, nu pot să mă mai chinui cu poftele mele desfrânate. Când, uneori, totul se linişteşte înăuntrul meu şi mă eliberez pentru o vreme de această straşnică furtună, atunci simt că erupe din mine ca un vulcan întreg o deznădejde cruntă, o ură faţă de mine însumi şi o dorinţă disperată de a mă elibera de această groaznică stare sufletească. Ce să fac? Nu mai pot de atâtea chinuri şi munci...

- Bucuria mea, trebuie într-atât de mult să te urăşti şi să te smereşti, încât să te socoteşti a fi cel mai mare păcătos de pe pământ. Şi să te spovedeşti în aşa chip, încât să vădeşti toate păcatele tale. Dacă aceasta nu-ţi va fi de folos, atunci cel mai rapid şi mai radical mijloc este următorul: pentru a te elibera de aceste deprinderi păcătoase cronice, trebuie să te mărturiseşti în public, de faţă cu toţi deţinuţii. Va fi pentru tine cea mai radicală, dar şi cea mai sigură vindecare.

Deţinutul căzu pe gânduri.

- Acest lucru este greu, este imposibil.
- Alt mijloc radical pentru păcatele învechite nu este.
- Credeţi-mă, părinte, este greu.
- Alt leac nu este pe pământ pentru asemenea deprinderi. Ele pot fi smulse din străfundurile fiinţei omeneşti doar printr-o mare şi adâncă smerenie în faţa lui Dumnezeu.
- Nu, nu pot aşa!
- Să vă oblig să faceţi asta nu pot nici eu. Trebuie să vă spun doar că un alt remediu pentru eliberarea desăvârşită de acest rău cronic nu există. Gândiţi-vă ce va fi cu dumneavoastră mai departe? Dar, mai devreme sau mai târziu, va trebui să beţi acest pahar otrăvit al vieţii până la fund.
- Înţeleg, însă nu am suficientă bărbăţie pentru a face asta.
- Iată cum faceţi: mâine, la predică, voi face doar pentru dumneavoastră mărturisire de obşte, şi atunci vă veţi putea hotărî la această faptă mare.

A doua zi, înainte de Liturghie, am făcut mărturisirea de obşte. M-a indignat faptul că acest deţinut nici nu era printre credincioşi. Am făcut Liturghia. În timpul rugăciunilor pentru împărtăşanie am început să predic. Am observat că deţinuţii ascultau cuvântul lui Dumnezeu cu multă luare-aminte.

Încheindu-mi predica, le-am cerut deţinuţilor să îngenuncheze. Mi-am terminat cuvântul păstoresc cu următoarele cuvinte: „Hristoase, Împărate al nostru! Caută la aceşti întemniţaţi nefericiţi şi dăruieşte-le lor, în acest ceas al pocăinţei fierbinţi, uşa dragostei Tale atotiertătoare, Doamne Multmilosârde! Cine, Doamne, dintre muritori, este curat în Faţa Ta? Tu, Tu însă, Stăpâne al cerului şi al pământului, schimbă judecata Ta cea dreaptă pe focul sfintei Tale dragoste arzătoare de inimi pentru cei păcătoşi”.

Nu mă ridicasem încă în picioare când acest deţinut se ivi pe amvon. Stând drept, începu să-şi mărturisească cu glas tare păcatele. Când vorbea, ceilalţi deţinuţi plângeau. După ce şi-a încheiat spovedania, m-am adresat lui cu cuvintele: „Fiul meu, iubitul meu fiu! În clipa în care te-ai pocăit, când, prin pocăinţa ta publică, i-ai împins şi pe alţi întemniţaţi spre calea pocăinţei, Hristos, Prietenul şi Mântuitorul tuturor păcătoşilor ce se pocăiesc, cu dreapta Sa a şters toate păcatele şi fărădelegile tale din cartea Judecăţii Sale Dumnezeieşti! Şi El, prin puterea dată mie, îmi pune pe buzele mele păcătoase cuvintele ce Însuşi le-a rostit odinioară, în acele clipe de excepţie, când S-a aflat printre noi: Se iartă păcatele tale multe, căci mult acum L-ai iubit pe Hristos!”.

Deţinutul plângea în hohote, apoi, liniştindu-se, s-a apropiat de Sfintele Taine. A doua zi mi-a spus că parcă s-ar fi născut din nou. I se făcuse sufletul uşor, vesel şi luminos, şi această zi devenise pentru el ziua unei noi naşteri în această lume, însă nu într-o lume pe care o cunoscuse până ieri, ci în una nouă, preschimbată şi înnoită. Îi mulţumeam lui Iisus Hristos pentru apropierea Sa reală de cei păcătoşi.

Un alt deţinut, considerat politic, pentru mine era mai degrabă unul de drept comun. Era un ofiţer al Comandamentului Suprem care vânduse planul cetăţii Varşovia comandamentului german. Iată ce-mi povestea:

„Am o soţie frumoasă, este, fără îndoială, o femeie cumsecade, bună, şi ca soţie este bună. Ca holtei, îmi plăcuse să alerg după fuste, însă nu chiar aşa cum o făceau alţii. După ce m-am căsătorit, câţiva ani am trăit cu soţia cinstit. După o vreme, când am ajuns în Comandamentul Suprem, am început să trăiesc pe picior mare. Şi aici, spre pierzania mea, începură să se lipească femeile de mine. M-am ataşat de o cuconiţă. Era din neam de feţe duhovniceşti. Ştiţi, orice capriciu, orice poftă i le îndeplineam întocmai

şi fără tăgadă. Toţi banii câţi i-am avut s-au dus pe seama acestui idol drag. Odată m-a anunțat că nu mă va mai iubi dacă îi voi refuza vreun lucru, iar altă dată, la o serată, am observat o răceală neaşteptată din partea ei. În afară de asta, am băgat de seamă că toată seara îi arunca priviri cu subînţeles unui parucic (caporal) holtei. Aceste lucruri mă făceau să înnebunesc. Într-un sfîrşit, am convins-o să meargă la mine în cameră. Aici am dormit cu ea şi am convins-o că peste vreo lună am să-i pot oferi mulţi bani, că atunci îi voi cere soţiei divorţul şi mă voi căsători cu ea. Căzu de acord.

De unde aş fi putut face însă rost de bani mulţi? Iată de unde: m-am hotărât să vând Germaniei planurile cetăţii din Varşovia. Într-adevăr, le-am vândut pentru multe mii. Trebuie să recunosc că în aceste planuri am pus şi o schemă de-a mea personală, pentru a-i interesa şi mai mult pe nemţi, indicând noile modificări ale cetăţii, necunoscute încă nimănui. Am fost surprins de faptul că partea germană era la curent, practic, cu orice secret militar al nostru. Însumi am fost nevoit să conving două zile comandamentul german de existenţa a două fortăreţe noi, care, sincer fiind, într-adevăr nu existau. Când mi-au deschis harta acelei cetăţi şi mi-au arătat planurile în amănunt, când mi-au arătat care fort şi în ce an a fost construit, reparat şi modificat, nu-mi venea a crede: nemţii erau cu mult mai bine puşi la curent cu cele ce se întîmplau la noi decât noi înşine, care ascundeam acestea în străfundurile adânci ale secretelor militare”.

Ofiţerul tăcu pentru o vreme. Apoi continuă:

- Ea m-a trădat. Iată ce înseamnă femeia! Femeii îi trebuiesc trei lucruri: bani, poftă bărbătească fără saţ şi zdrenţe. Acestea sunt fericirea ei, viaţa ei, dumnezeul ei. Se spune că undeva în spaţiu există diavoli, nu ştiu, poate că e adevărat, însă ce e cu siguranţă adevărat e faptul că femeia este un demon pe pământ. Femeile sunt o cuzniță unde mâinile lor gingaşe făuresc cătuşe pentru bărbaţi. Să luăm cazul meu. De câte ori m-a avut în îmbrăţişări fierbinţi, cu câte jurăminte m-a încredinţat de dragostea ei, de câte ori mi-a umezit faţa cu lacrimile ei de iubire, cu câte săruturi îmi demonstra fidelitate şi iată

în ce s-a prefăcut toată această dragoste a ei! În cătuşe reci, în surghiun şi în muncă silnică, într-o moarte singuratică şi fără vreo alinare.

Lângă el se aflau soţia lui şi o nepoată. Această femeie era într-atât de mărinimoasă şi nobilă, încât a mers de mai multe ori la Petersburg cu demersuri pentru el, dar zadarnic, căci a murit până la urmă tot în Cita, în anul 1916. L-am mărturisit şi împărtăşit de vreo trei ori, cred. Parascheva Matveenva, nobila lui soţie, după înmormântare, a plecat din Cita în Saratov.

Am întâlnit aici şi un deţinut rascolnic, care îmi zâmbea de fiecare dată când mă vedea şi, scoţând o Evanghelie slavonească jerpelită din buzunar, mă întreba cum să facă să trăiască după Evanghelie şi să moştenească Împărăţia lui Dumnezeu. Îi spuneam de fiecare dată:

- Prin dragostea lucrătoare faţă de Dumnezeu şi aproapele vei înfăptui în tine toată Evanghelia.

- Spune-mi, părinţele, rogu-te, mai simplu, că asta prea puţin înţeleg.

- Fiule, iubeşte-l pe aproapele tău şi pe Dumnezeu în aşa fel, de parcă tu nici nu ai trăi, ci doar Dumnezeu şi aproapele ar trăi.

- Eu, părinte, trăiesc deja de şaptesprezece ani prin închisori, acum sunt trimis la muncă silnică şi voi pleca într-acolo peste vreo două săptămâni. Aş vrea să vorbesc, părinte, cu dumneavoastră până atunci. Vă rog, părinte, să treceţi pe la mine!

Peste două săptămâni deţinutul-rascolnic, cu Evanghelia în mână, se apropie iarăşi de mine şi, luând binecuvântare, m-a anunțat că a cerut administraţiei să fie mutat într-o celulă de o singură persoană. Cererea i s-a aprobat. Am venit în una din următoarele

zile la puşcărie şi supraveghetorul mă înştiinţează că deţinutul din cutare celulă doreşte să mă vadă. Am mers la el. Rascolnicul m-a primit cu cea mai mare bucurie. Ne-am aşezat pe podea.

- Părinte! Simt tot mai mult că zilele mi-s numărate. Vreau să-mi descopăr sufletul în faţa dumneavoastră, şi doar dumneavoastră veţi şti cele despre mine.

Sunt de loc din Moscova, am fost om bogat odată. M-am însurat, copii nu aveam. M-am cunoscut cu un episcop de rit vechi, sfântul Metodie, pe care, părinte, guvernul l-a înfundat undeva în Siberia. Cu toate că sunt „bezpopoveţ” [Bezpopoveţ - literal, fără popă, care nu recunoaşte preoţia (din lb. rusă)], acest episcop m-a influenţat mult. După ce am plecat de la el am hotărît să rostesc mereu în minte „Tatăl nostru”. La început mi-era foarte greu, peste două luni însă m-am obişnuit într-atât de mult cu această minunată rugăciune, încât o repetam şi noaptea în somn. Şi nevastă-mea s-a „îmbolnăvit” de această rugăciune. Trăiam în pace şi bucurie sufletească.

În acea vreme apăruse secta lui Lev Tolstoi [Lev Tolstoi a fost puternic influenţat de ideile neoprotestante, astfel încât, din inerţia celebrităţii sale, reuşise să iniţieze o mişcare de opoziţie destul de influentă faţă de Biserica Ortodoxă Rusă, adepţii săi fiind numiţi „tolstovtsy”. Celebrul scriitor şi-a asumat cu plăcere rolul de guru religios, având chiar iniţiativa de a scrie o „evanghelie” proprie]. Am mers şi eu la el. Am fost primit. I-am povestit viaţa mea, iar el m-a privit şi mi-a zâmbit: „Să nu ai învăţător pe pământ, ci Hristos să fie învăţătorul tău. Cumpără-ţi o Sfântă Evanghelie şi învaţă din ea”. Am ieşit bucuros de la el. Peste două luni de la acestea am plecat cu trenul la Tuia, să-mi vizitez un amic. Când m-am întors, acasă le-am găsit pe toate bune şi frumoase.

Peste vreo trei zile mă întorc de la un prieten acasă şi aud în casa mea ţipete, intru în fugă - ţipetele vin dinspre dormitorul soţiei. Intru în dormitor şi privesc - soţia stă întinsă pe podea, cu inima sfârtecată, iar alături, un vechi cunoscut, care tot acest timp îi făcuse curte nevestei mele. O ceruse în căsătorie, însă ea nu-l iubea şi nu acceptase. Iar el,

cu toate că era căsătorit şi avea patru copii, nu înceta a-i face curte. După ce îl vizitasem pe acel episcop, nevastă-mea încetase să mai meargă chiar şi la teatru şi nu mai ieşea, în genere, nicăieri. Când am văzut o asemenea privelişte sângeroasă m-am îngrozit. Ucigaşul a căzut la picioarele mele cerându-şi iertare. Iniţial am vrut să-l omor, apoi mi-am adus aminte de Hristos şi i-am spus: „Mergi şi nu mai fă asta!”, iar eu însumi m-am dus la poliţie şi am zis că mi-am ucis nevasta. M-au judecat şi m-au închis în puşcărie.

La Moscova am stat relativ puţin, apoi am fost mutat la Tiumeni. Din Tiumeni am fost din nou mutat, la Krasnoiarsk. În închisoarea de aici s-a întâmplat un omor pe care l-am luat iarăşi asupra mea. Acum sunt trimis, prin închisoarea voastră, la muncă silnică. Ştiţi, părinte, Dumnezeu mi-e martor cât de mult îmi iubesc fraţii deţinuţi. Iată-i, toţi sunt ca nişte îngeri ai lui Dumnezeu şi Hristos îi va mântui neapărat. când va fi Judecata de Apoi, Hristos va spune tuturor deţinuţilor: „Întemniţaţii Mei, suferinzii Mei, fraţii Mei mai mici, veniţi la Mine, căci v-am pregătit sălaş deosebit, zidit pe strădaniile şi lacrimile voastre fierbinţi, luminaţi deci ca şi soarele, în Împărăţia Tatălui Ceresc!”. Şi toţi deţinuţii se vor umple atunci de bucurie şi se vor proslăvi în veac în Împărăţia Mielului lui Dumnezeu.

Deţinutul şi-a acoperit faţa cu Evanghelia şi a început să plângă.

- Ce fel de dispoziţie sufletească ai de obicei?

- Părinte! I-aş iubi pe toţi, i-aş ierta pe toţi şi pentru toţi oamenii aş suferi veşnic. Cred, părinte, că rugăciunea m-a preschimbat astfel, căci în liberate nu eram aşa.

- Ai oare vreo tristeţe pe suflet?

- Nu, niciodată. Când conştiinţa este curată în faţa lui Dumnezeu, atunci lumina bucuriei din suflet nu mai încetează să ardă. Acum, în afară de „Tatăl nostru”, rostesc săptămânal, marţea, „Doamne, al Meu eşti şi eu sunt al Tău, mântuieşte-mă!”. Eu, părinte, nu m-aş fi deschis ţie dacă nu erau să mă mişte într-atât de mult predicile tale. Ele

au o influenţă foarte mare asupra inimilor noastre. Nu în zadar deţinuţii vă iubesc. Acum se pregătesc să vă aducă în dar o felicitare şi o icoană. Sunt în stare să meargă oriunde după dumneavoastră, chiar şi în foc. V-am îndrăgit şi eu, părinte. Am o rugăminte la dumneavoastră: vă rog să mă mărturisiţi şi să mă împărtăşiţi, căci nu m-am împărtăşit niciodată în viaţă.

- Poate doreşti, fiule, să săvîrşesc şi Mirungerea asupra ta? [Mirungerea se cerea săvârşită din motivul că deţinutul fusese despărţit de Biserică, alipindu-se sectei „bezpopoveţilor”].

- Bine, vă voi fi foarte recunoscător pentru asta.

I-am făcut Mirungerea în aceeaşi celulă, a doua zi s-a spovedit şi i-am dat împărtăşania cu cele sfinte. Am revenit peste vreo săptămână. M-a rugat să-l mai împărtăşesc o dată, m-a rugat asta cu lacrimi în ochi. După aceasta l-am pierdut din vedere. L-am reîntâlnit peste un an în infirmeria puşcăriei din Algacensk, în timp ce cutreieram ocnele Nercinskului. Am stat vreo două ore de vorbă. Era foarte bucuros de întâlnire. Ne-am mai întâlnit peste o altă jumătate de an, când am revenit în această puşcărie, şi iată că în a treia zi a aflării mele acolo mă cheamă deţinuţii la patul de moarte al acestui fericit puşcăriaş. Când am intrat, m-a întâmpinat cu cea mai mare bucurie, s-a ridicat puţin şi s-a însemnat cu semnul crucii, zicând:

- Iată, părinte, voi părăsi şi eu peste un ceas pământul.

Peste câteva minute nu mai putea sta aşezat şi s-a culcat în aşternut. Şoptea ceva. Apoi, aruncându-şi privirea în sus, a spus:

- S-au deschis cerurile, iată, coboară la mine Maica lui Dumnezeu şi împreună cu ea mulţime de sfinţi! Îi vezi, părinte?

- Nu, copile, nu-i văd.

- Iată şi Hristos, Împăratul Slavei, a apărut pe nori şi pogoară spre noi!

Zicând acestea, mădularele sale începură să se mişte energic. Nu-şi lua ochii din partea dreaptă. Pe mine mă luaseră fiorii.

- Doamne, strigă muribundul, aş fi vrut să mai sufăr pentru alţii aici, pe pământ, facă-se însă după voia Ta, Doamne! Pe acest părinte, mântuieşte-l!

Peste un minut nu mai era printre noi. Deţinuţii îl plângeau în hohote. Nu pot să-l uit niciodată. În viață fiind încă, a avut trei vedenii. Mi-a spus despre acest lucru la spovedanie. Fie ca Dumnezeu să-i dea după moarte acel dar pe care l-a avut încă din timpul vieţii pământeşti, ca să ne ajute şi pe noi, păcătoşii, să ne ducem crucea grea aici, pe pământ.

În practica mea penitenciară astfel de creştini exemplari am întâlnit foarte puţini, însă am întâlnit. Aceşti oameni sunt cu adevărat aleşi ai lui Hristos. Pentru aceştia nu este viață în afară de Hristos! Oricât ar fi suferit de mult, prin câte chinuri, lipsuri şi înjosiri ar fi trecut, găseau în toate acestea doar mângâiere şi bucurie, un fel de dulceaţă duhovnicească, şi nimic altceva nu vedeau şi nimic altceva nu trăiau.

